

การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง
ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

รัชเพชร ณ กาฬสินธุ์

กท
352.14
ร 3457
2555

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชื่อเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า
อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัย รัชเพชร ณ กาฬสินธุ์

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ วิไลวงศ์ กฤษณะภูติ ประธานกรรมการที่ปรึกษา
2. ดร.โกศล ศรีสังข์ กรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาดามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม ทิริสังข์)

.....
..... กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก)
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประจิตร มหาหิง)

.....
..... ประธานกรรมการที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ วิไลวงศ์ กฤษณะภูติ)

.....
..... กรรมการที่ปรึกษา
(ดร.โกศล ศรีสังข์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาดามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวะศิษย์ ชำของ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 17 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2555

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	
ผู้วิจัย	รศ.เพชร ฒ กาฬสินธุ์	
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร. โกศล ศรีสังข์ กรรมการที่ปรึกษา	
ปริญญา มหาวิทยาลัย	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่พิมพ์ 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย การมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย รวมทั้งเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการดำเนินการท่องเที่ยวฯ ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi structured interview) และแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) แนวทางการอภิปรายเป็นรายบุคคล (Individual discussion guide) และแนวทางการอภิปรายกลุ่ม (Group discussion guide) การสังเกต (Observation guide) ได้เลือกกรณีที่น่าสนใจ สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical description)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 โดยได้จัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์การท่องเที่ยวแบบ Home Stay การบริหารจัดการได้มีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ การต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดทิวไรบาศรีคู่ขวัญให้แก่นักท่องเที่ยว การแสดงฟ้อนรำของผู้ไทย มีวงดนตรีพื้นบ้าน จัดให้พักในหมู่บ้าน และนำชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ
2. การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการประชาสัมพันธ์ ยังมีน้อย องค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหว้าได้ช่วยเหลืองบประมาณช่วยส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมและการอำนวยความสะดวกเพียงองค์กรเดียว ส่วนการติดตามประเมินผลนั้นทั้งองค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหว้ามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยนั้น พบว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง น้อยกว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหว้ามีความใกล้ชิดซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบโดยตรงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านโคกโก่ง
4. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งองค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังและควรพัฒนาทั้งบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและสนับสนุนงบประมาณ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างศูนย์การเรียนรู้ของวัฒนธรรม ผู้ไทย เพื่อเป็นฐานข้อมูลของหมู่บ้าน คบแต่งภูมิทัศน์ของหมู่บ้าน ขยายเครือข่ายการท่องเที่ยวไปยังหมู่บ้านอื่น ทั้งมีมาตรการป้องกันปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อม ควรอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามของไทยไว้ไม่หลงไหลในวัฒนธรรมต่างชาติ

TITLE The Participation of Local Administrative Organizations in Promoting Cultural Tourism : A Case Study of Poo-Thai Cultural Village, Khok-Kong Village, Kudwha Sub-district, Kuchinarai District, Kalasin Province

AUTHOR Ratchapetch Na Kalasin

ADVISORS Associate Professor Wilaiwatt Grisanaputi
Dr. Kosol Srisung

DEGREE Master of Public Administration **MAJOR** Public Administration

UNIVERSITY North Eastern University **DATE** 2012

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the participation and problems of participation of local administrative organizations in promoting cultural tourism at Poo-Thai cultural village, Khok-Kong Village, Kuduha Sub-district, Kuchinarai District, Kalasin Province, to study the condition of tourism there, to discover means to discover means to develop local administrative. This is qualitative research. The target population consisted of the Kalasin Provincial Administrative Organization officer, Kud-wha Sub-district Administrative Organization officer, Khok-Kong Village headman, "local wisdom" Villagers, members of the Village committee and of the committee on tourism, relevant Villagers and officers, and tourists. There were 32 informants. Research tools used to collect data were Semi-structured Interview, Interview Guide, Individual Discussion guide, Group Discussion guide, and Observation guide. Interesting cases were chosen for in-depth interviews. Data were analyzed using analytical description.

The results are as follows:

1. The tourism of Poo-thai cultural village of Khok-Kong was established in 1998 as a type of Home Stay Cooperation. The administration has committee members for different sections. Reception of tourists applied local wisdom, such as "Bi-Sri-Suu-Kwan", for tourists, Poo-Thai dance, local bands, staying in the village and touring various attractions.

2. It was found that there was still participation in public administration by the local administrative organizations. Only the Kud-wha Sub-district administrative organization was

Providing funds for promoting tradition and culture and to facilitate convenience. Both the Kalasin Povincial and Kud-wha Sub-district administrative organizations participated in follow-ups.

3. It was found that the Kalasin Provincial administrative organization participated less than the Kud-wha Sub-district administrative organization in promoting cultural tourism at Poo-Thai cultural village. This was because the sub-district administrative organization was closeto the village and has direct responsibility for promoting tourism in Khok-Kong.

4. Means to develop the participation of local administrative organizations in promoting Cultural tourism at Poo-Thai cultural village include both the Kalasin Provincial administrative organization and the Kud-wha Sub-district administrative organization institute policies for seriously promoting tourism, developing tourism personnel, broadening public relations, and providing budget support. Means to develop tourism include having a Poo-Thai cultural learning center as a database for the village, landscaping the village, expanding tourism to other village, providing environmental protections, and preserving good Thai traditions.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับคำปรึกษาแนะนำที่ทรงคุณค่าซึ่งจากรองศาสตราจารย์ วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ดร. โกศล ศรีสังข์ กรรมการที่ปรึกษาและรองศาสตราจารย์ อุดมพิริยสิงห์ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจิตร มหาหิง กรรมการสอบ ตลอดทั้งคณาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ที่ให้องค์ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง หากไม่มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการดำเนินการท่องเที่ยว ฯ ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว ก็ยากที่วิทยานิพนธ์นี้จะสำเร็จลงด้วยดีได้ จึงใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

คุณานุประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอบเป็นเครื่องบูชาแด่คุณพ่อประศักดิ์ ณ กาฬสินธุ์ อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดกาฬสินธุ์ และคุณแม่จิตศิริ ณ กาฬสินธุ์ ผู้ให้ชีวิต ให้การศึกษา และให้อาณาคดแก่ลูก และผู้มีพระคุณทุกท่าน จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ตลอดทั้งทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี ซึ่งมีอาจจะระบุนามให้ครบถ้วนได้

รัชเพชร ณ กาฬสินธุ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	6
แนวคิดเกี่ยวกับ Home Stay	21
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	25
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	41
บริบทบ้าน โกง โกง คำบลกคหว่า อำเภอภูมินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
กรอบแนวคิดในการวิจัย	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูล	60
การเลือกพื้นที่และเลือกผู้ให้ข้อมูล	61
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การสร้างเครื่องมือ	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	64
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล	64
ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย	65
ส่วนที่ 3 ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย	69
ส่วนที่ 4 สภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย	73
ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย และการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ของบ้านโคกโค้ง ตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	75
5 สรุปผลการวิจัย	78
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	78
สรุปผลการวิจัย	78
การอภิปรายผล	83
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	93
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้การเก็บรวบรวมข้อมูล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์	94
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้การเก็บรวบรวมข้อมูล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	96
ภาคผนวก ค แนวทางการสัมภาษณ์	98
ภาคผนวก ง แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์	102
ภาคผนวก จ ราชานามผู้ให้ข้อมูล	105

บทที่

หน้า

ประวัติของผู้วิจัย

109

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว	10
2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2537	36
3 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2542	37
4 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2546	38
5 กระบวนการของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	45
6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	59

บทที่ 1

บทนำ

1. ความป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น ต้องพัฒนาเชิงบูรณาการ และหลายมิติ ซึ่งการท่องเที่ยวจัดว่าเป็นมิติหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ามิติอื่น ๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550- 2554) ที่ได้ให้ความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายด้านเศรษฐกิจในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวมีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 11.90 และมีรายได้สูงสุด 5.85 ล้านบาท ในปี 2553 จากสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างปี 2548 - 2553 พบว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 367,380.36 ล้านบาท ในปี 2548 เป็น 585,961.80 ล้านบาท ในปี 2553 ซึ่งเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวที่สูงที่สุดของไทย หรือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยปีละ 11.90% สำหรับภูมิภาคที่ก่อให้เกิดรายได้สูงสุด คือ ยุโรป (227,679.09 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 38.86 รองลงมาได้แก่ เอเชียตะวันออก อาเซียน อเมริกา โอเชียเนีย เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ตามลำดับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555, เว็บไซต์) นอกจากนักท่องเที่ยวนำรายได้มาสู่ประเทศแล้ว การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมอีกด้วย กล่าวคือ ประชาคมในชุมชนสามารถใช้เวลาร่วมกันเป็นประโยชน์ทางสังคม เป็นต้นว่าสามารถเป็นมัคคุเทศก์ของท้องถิ่นได้ บางแห่งจัดตั้งเป็นกลุ่ม หรือชมรมมัคคุเทศก์เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว การทำงานกลุ่มจะทำให้เข้าใจกันและร่วมกิจกรรม ซึ่งจะทำให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังสามารถช่วยเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านสังคมและด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ในขณะที่เขวกันผู้เกี่ยวข้องก็ควรตรวจสอบว่า ผลกระทบของการท่องเที่ยวไม่ได้มีเฉพาะด้านที่เป็นคนเท่านั้น ประสพการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในโลกที่สามได้แสดงให้เห็นผลกระทบในทางที่เป็นโทษด้วย อาทิเช่น กรณีของประเทศไทย ปรากฏการณ์การค้าประเวณี โดยเฉพาะการอุบัติขึ้นของ “โสเภณีเด็ก” และการค้ำนุษย์ก็ได้พิสูจน์แล้วว่า เป็นผลพวงของการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนั้น ความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมก็มีส่วนเกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ประสพการณ์ทางลบที่เกิดขึ้น

ประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น มีความสอดคล้องกับของประเทศโลกที่สามในทวีปเอเชีย แอฟริกา และ ละตินอเมริกาด้วย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้รับผิดชอบทุกภาคส่วนและทุกระดับจะต้องพึงใส่ใจ และหาทางป้องกันแก้ไขไปพร้อม ๆ กับการวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ต่างก็ได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองไม่ว่าจะเป็นในเมืองและในชนบท อาทิ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2542 มาตรา 17 ได้กำหนดให้อำนาจขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวก็เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดประการหนึ่ง และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาล เช่น การบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวและพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2542 มาตรา 66 และมาตรา 67 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่อาจทำได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล หนึ่งในเรื่องหน้าที่ทั้งหมดคือ การท่องเที่ยว (กรมการปกครอง, 2537) จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ต่างก็ได้บัญญัติเรื่องการท่องเที่ยวไว้ในพระราชบัญญัติขององค์กรของตน เพื่อให้เป็นหลักและแนวทางปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเนื้อที่ประมาณ 6,946,746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,341,716 ไร่ หรือร้อยละ 4.5 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่ง การปกครองออกเป็น 18 อำเภอ 135 ตำบล 1,555 หมู่บ้าน 222,766ครัวเรือน การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 23 แห่งองค์การบริหารส่วนตำบล 129 ตำบล สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ประวัติศาสตร์และโบราณวัตถุ ได้แก่ โดโนเสาร์ภูพาน้ำขาว อำเภอสหัสขันธ์ อุสาวรีย์พระยาชัยสุนทร ท้าวโสมพะมิตร) อำเภอเมือง พระพุทธสถานภูพาน อำเภอเมือง เมืองฟ้าแดดสงยาง อำเภอกมลาไสยหมู่บ้านพัฒนาวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ได้แก่ เขื่อนลำปาว อำเภอเมือง หาดดอกเกด สวนสะออน อำเภอเมือง น้ำตกแก้งกะอามและ ผาสวย อำเภอสมเด็จจังหวัดกาฬสินธุ์

หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลภูคหว้า อำเภอภูดินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 90 กิโลเมตร ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศหมู่บ้านวัฒนธรรมดีเด่น แบบ Home Stay (ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2547-2550) หมู่บ้านนี้ได้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้การส่งเสริมสนับสนุน เป็นค้ำจุนว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบล ต่างก็มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ผู้รู้เมื่อ

วันที่ 16 สิงหาคม 2553 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านโคกโก่ง พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า อำเภอภูพานารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมด้านประชาสัมพันธ์ ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า
ซึ่งดูแลพื้นที่บ้านโคกโก่ง ได้สนับสนุนงบประมาณ แต่ยังคงขาดการติดตามประเมินผล และจากการ
ผลการวิจัยของประสาท อินทปสาธน์ (2546) ถึงการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม
กรณีหมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก็ได้พบว่า ความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยว ด้านการต้อนรับและบริการ และด้านความปลอดภัย และด้านสถานที่ อยู่ในระดับปาน
กลาง องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพื้นที่ในการท่องเที่ยวก็น่าจะมีส่วนร่วมมากกว่า
นี้และด้านความปลอดภัยและด้านสถานที่ก็ควรจะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ดีกว่านี้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจประสงค์จะทำวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรม
ผู้ไทย หมู่บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ
ดังนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย หมู่บ้านโคกโก่ง ตำบล
กุดหว้า อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย หมู่บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูพานารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย หมู่บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า
อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.4 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรม และแนวทางการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการดำเนินงานการท่องเที่ยวฯ ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว จำนวนรวมทั้งสิ้น 32 คน

ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 32 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ นายกองค้ำการบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ รองนายกองค้ำการบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า ได้แก่ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลกุคหว้า รองนายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลกุคหว้า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า เลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า ผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการดำเนินงาน การท่องเที่ยวฯ ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องและนักท่องเที่ยว

3.2 ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่

(1) สภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

(2) ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

(3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Home Stay บ้านโคกโก่ง ตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ บ้านโคกโก่ง ตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์โดยใช่เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุง การท่องเที่ยว ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์

4.2 ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและ องค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

4.3 เป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการศึกษาค้นคว้า และการเรียนการสอนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งทีแสดงถึงความเป็น วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ศิลปะทุกแขนง ทุกแห่ง ในการวิจัยนี้จะศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลภูคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

5.2 แนวทางการพัฒนา หมายถึง วิธีการหรือแนวคิดที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมประเพณีและ วัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก และการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล

5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และ องค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

5.4 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การมีส่วนร่วมขององค์การ บริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เกี่ยวกับประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก และการติดตามและประเมินผล

5.5 ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การ ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก และการติดตามประเมินผล

5.6 ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง เจ้าของกิจการบ้านพักและประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้อง มีภูมิลำเนา เป็นคน

5.7 เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง เจ้าหน้าที่ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬา นันทนาการ จังหวัดกาฬสินธุ์ และนักพัฒนาชุมชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย หมู่บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับ Home-stay
3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. บริบทบ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ก่อนจะนำเสนอเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรจะเสนอเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเสียก่อนเริ่มตั้งแต่ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ และหลักการจัดการท่องเที่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ได้มีนักวิชาการหลายคนให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ (การกระทำต่อกันและกัน) ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบกิจ รัฐบาลผู้เป็น เจ้าของบ้าน และชุมชนผู้เป็นเจ้าบ้านในกระบวนการดึงดูดใจและต้อนรับจับคู่กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่น ๆ (เสรี วงศ์ไพจิตร, 2534)

นอกจากนี้ ยังได้ขยายความการท่องเที่ยวว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีเจือใจ เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ (1) ต้องมีการเดินทาง (2) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไป เยี่ยมเยือน และ (3) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทางและเป็นจุดหมายของการเดินทางเพื่อ การท่องเที่ยว ต้องไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ และ ไปอยู่ประจำ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ

อย่าง คือ เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อการศึกษา เพื่อการกีฬาและบันเทิง เพื่อชมประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ เพื่องานอดิเรก เพื่อเขียนเขียนอนุทินหรือสมุดเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ และเพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543)

สมหมาย ชินนาค (2541) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่เป็นการเดินทางนั้นเป็นกิจกรรมของคนมาช้านานแล้ว แต่ในภาษาอังกฤษนิยมใช้คำว่า travel ขณะที่ภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า Tour หลักฐานที่สนับสนุนในเรื่องนี้ เช่น บทความของ Sir Francis Bacon นักปราชญ์ชาวอังกฤษได้ใช้ชื่อบทความว่า "Of Travel" ซึ่งเขียนไว้เมื่อ ค.ศ. 1625 ส่วนกวีอีกท่านหนึ่งของอังกฤษชื่อ Oliver Goldsmith ก็ได้เขียนกวีนิพนธ์เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวไว้ในปี ค.ศ. 1760 ใช้ชื่อว่า "The Traveler" และนวนิยายที่มีชื่อของ Jonathan Swift เกี่ยวกับการท่องเที่ยวผจญภัยของ Gulliver ซึ่งเขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1770 ก็ใช้ชื่อว่า "Gulliver's Travel" เป็นต้น

ต่อมา ความหมายของการท่องเที่ยวก็เปลี่ยนไปตามยุคสมัย กล่าวคือ กิจกรรมท่องเที่ยว เมื่อสมัยก่อนเป็นเรื่องที่เน้นหนักไปที่การศึกษาและประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับที่ Sir. Francis Bacon ได้เขียนไว้ในบทความ "Of Travel" ของท่านคอนหนึ่งว่า

"สำหรับเยาวชน การเดินทางเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา สำหรับผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ ผู้ที่เดินทางเข้าไปในประเทศหนึ่ง โดยยังไม่ได้รู้ภาษาของประเทศนั้น ไปโรงเรียนมิได้ไปเที่ยว"

ครั้นถึง ค.ศ. 1672 มีคนในตระกูลขุนนางฝรั่งเศสผู้หนึ่งชื่อ แซงค์ โมริส ได้เริ่มมีความคิดที่จะทำการค้าเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขึ้น เพราะประเทศฝรั่งเศสมีสถานที่น่าดูน่าชมมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในยุโรป และมีคนยุโรปไปท่องเที่ยวในฝรั่งเศสมากอยู่แล้ว แซงค์ โมริส จึงได้จัดรายการ นำเที่ยวขึ้นโดยพานักท่องเที่ยวจากต่างประเทศออกจากปารีสไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของฝรั่งเศสผ่านไปทางเมือง Tour, เมือง La Rochelle, เมือง Bordeaux ฯลฯ แล้วกลับมาปารีสอีกเส้นทางหนึ่ง โดยเริ่มที่ปารีสเหมือนกันไปทางตะวันออกเฉียงใต้ของฝรั่งเศสผ่านเมือง Massaille, Aix Enprovince, Champagne, Roamne, Avignon, Besoncon, Orleans ฯลฯ แล้วกลับมา ปารีส ด้วยเหตุนี้ แซงค์ โมริส จึงใช้คำว่า Tour ซึ่งแปลว่า หมุนหรือหมุนกลับ

ฐิติธ ฐชาติ (2547) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวกับการเดินทางสามารถใช้สลับเปลี่ยนกันได้ จนบางครั้งดูเหมือนว่าเป็นความหมายเดียวกันแต่ถ้าพิจารณาในเรื่องความหมายและพฤติกรรมแล้ว การเดินทางกับการท่องเที่ยวแตกต่างกัน การเดินทางหมายถึงการเดินทางจากสถานที่หนึ่งโดยใช้วิธีการและวัตถุประสงค์ในการเดินทางต่าง ๆ กัน หรือบางครั้งการเดินทางแล้วไม่กลับมายังสถานที่เดิม และในอีกความหมายหนึ่ง การท่องเที่ยวหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการเดินทาง

ตลอดจนการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจ การบริการและการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

วิรุณา วรจินดา (2549) อ้างอิงมาจาก World Tourism Organization WTO ได้บัญญัติคำว่า "Tourism" (การท่องเที่ยว) ไว้ว่าหมายถึง การเดินทางใด ๆ ก็ตามมีลักษณะ 3 ประการคือ

1. การเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว คือ ไม่ใช่ไปตั้งรกรากอยู่ประจำ
2. การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจหรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเองไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ

3. เป็นการเดินทางที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้ามาหารายได้ แต่มาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ รวมไปถึงพวกที่เข้ามาเพื่อเยี่ยมชมญาติพี่น้อง เล่นกีฬา เพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม หรือเพื่อประชุมสัมมนา คำจำกัดความของ tourism ดังกล่าวข้างต้นแตกต่างไปจากความหมายที่พจนานุกรม Webster' Third New International Dictionary ที่ให้ไว้เพราะนอกจากจะมีเรื่องของ "การท่องเที่ยว" และ "การเดินทาง" แล้วยังรวมไปถึง "การบริการ" ด้วย กล่าวคือพจนานุกรมฉบับนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า tourism ไว้ดังนี้

- Tourism =
1. การท่องเที่ยว
 2. การเดินทางเพื่อความสราญใจ
 3. การบริหารธุรกิจเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

จากความหมายที่ยกมากล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การจะกล่าวว่าการเดินทางครั้งใดเป็นการท่องเที่ยว จะต้องดูที่จุดมุ่งหมายเป็นสำคัญคืออะไร เป็นอย่างไร เพราะโดยความหมายคำว่า Tourism แล้ว หมายถึง การท่องเที่ยวโดยผู้ท่องเที่ยวไม่มุ่งหวังที่จะได้รับผลตอบแทน แต่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน หย่อนอารมณ์ เพื่อทำนุบำรุงสุขภาพ และ เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของการเดินทาง (Travel) เพราะหากไม่มีการเดินทาง ก็ไม่มีการท่องเที่ยว จึงทำให้ผู้ดำเนินการท่องเที่ยวมักใช้คำว่า การท่องเที่ยวและการเดินทางปน ๆ กันไป บางทีก็ใช้คำว่า การท่องเที่ยวให้มีความหมายถึง ทั้งการเดินทางและการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Tourism Authority of Thailand

ในสมัยหลังกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เริ่มเปลี่ยนจาก Travel มาเป็น Tourism เพราะในปัจจุบันการคมนาคมขนส่งดีขึ้นมาก การเดินทางเป็นเรื่องเล็กน้อย เมื่อเทียบกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวกระทำที่แดนปลายทาง ด้วยเหตุนี้นับแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นมาจนถึงปัจจุบันคำว่า Tourism กับ Travel จึงมีความหมายเกือบเป็นอย่างเดียวกัน

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวจะมากลุ่มกับการบริโภคเสมอ ซึ่งการบริโภคในความหมายนี้ก็คือความสุขอันเกิดจากการได้เดินทางหรือสิ่งใดก็ตามที่ได้จากการเดินทางนั้น ๆ เช่น ความสุขอันเกิดจากการได้ชมความงามของธรรมชาติของสถานที่ที่ผ่านไป หรือความสุขอันเกิดจากการได้พบปะพูดคุย

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในระหว่างการเดินทาง หรือความสุขที่ได้จากการละทิ้งงานประจำมาพักผ่อน เป็นต้น

ประเภทของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ข้อมูลเชิงวิชาการ-ท่องเที่ยว, 2548: http://www.most.go.th/tour_description.htm สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2555) ได้คิดค้นนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศมาจัดกิจกรรม จัดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อขยายเส้นทางการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถานบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและผลิตผลในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ได้ความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวไปในสถานที่ที่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สังคม หรือชุมชน ตามธรรมชาติ เพื่อชื่นชมและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การเดินป่า การดำน้ำ การศึกษาวิถีชีวิต เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่ง que แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิต ของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติ ความเป็นมา ความเชื่อมุมมอง ความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้

4. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในประเทศไทยมี 2 ประเภท

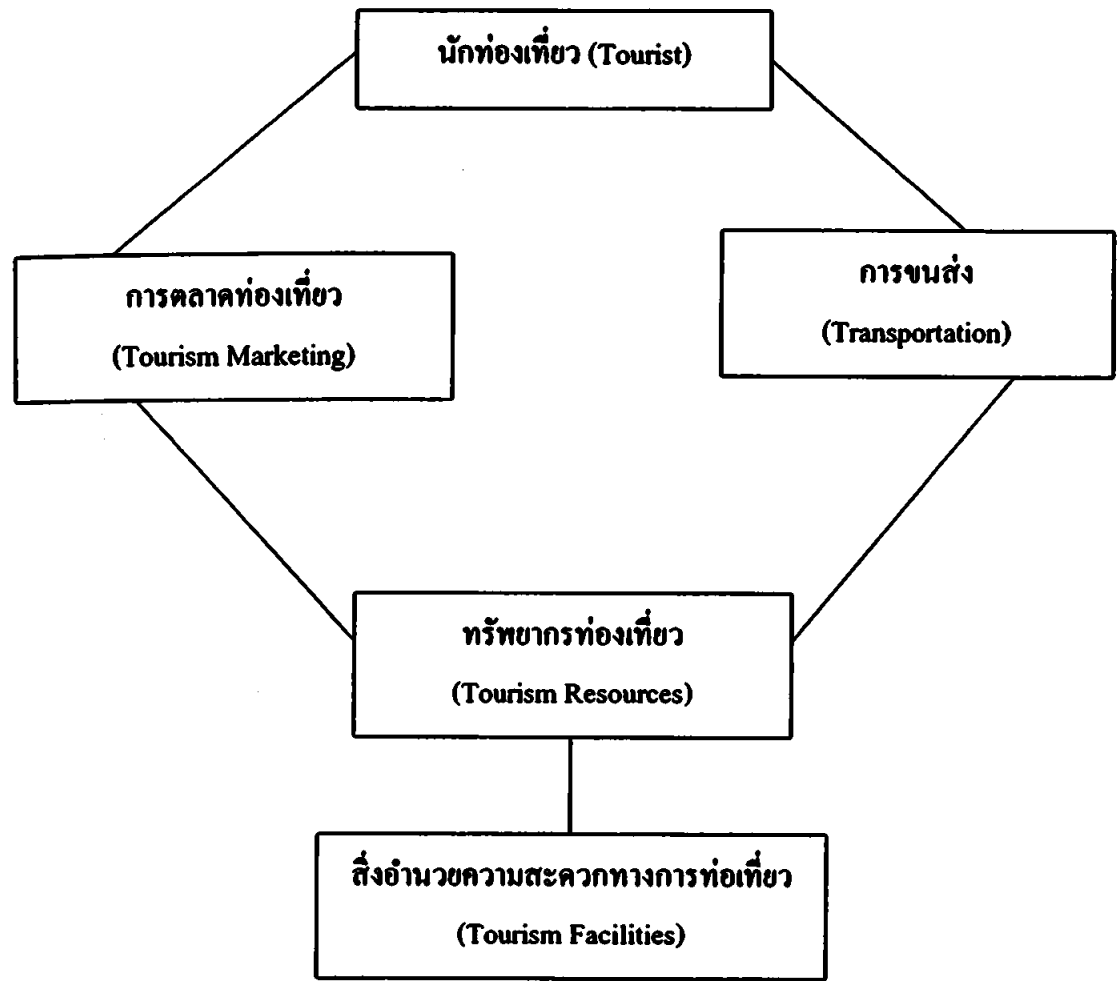
4.1 การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health healing) เป็นการท่องเที่ยวที่ผนวกโปรแกรมการทำกิจกรรมบำบัดหรือฟื้นฟูโรค เช่น การบำบัดเสริมความงาม

4.2 การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และพักในโรงแรมหรือรีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ ร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สถานทีนั้น ๆ จัดขึ้น เช่น การนวดแผนไทย บริการสุขภาพบำบัด บริการอาบน้ำแร่ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เช่น การเดินทางไปเยี่ยมชมเขื่อนลูกห้า หรือคูแฉางงานธุรกิจของคน

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)
ที่มา: คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของ อบต. 2543

จากแผนภาพดังกล่าวอธิบายได้ว่า

นักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว ถ้าไม่มีนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวก็เกิดขึ้นไม่ได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Visitor) หมายถึง บุคคลที่มีได้ทำนันทนาการในราชอาณาจักรไทย
2. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน (International Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 60 วัน

3. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ไม่ได้ค้างคืน (International Excursionist) หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยแต่ละครั้งมิได้ค้างคืน

4. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Visitor) หมายถึง บุคคลทุกสัญชาติมิที่พำนักอาศัยถาวรอยู่ในราชอาณาจักรไทย และเดินทางไปยังสถานที่หนึ่งในอีกจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีใจเป็นต้นที่ประจำอยู่

5. นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน (Domestic Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวในประเทศที่ไปค้างคืนนอกที่พำนักอาศัยปัจจุบันแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน

6. นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไม่ได้ค้างคืน (Domestic Excursionist) หมายถึง นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่มีได้พักค้างคืนนอกที่พำนักอาศัยปัจจุบัน

การตลาดการท่องเที่ยว การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่นั่นจะต้องมีการตลาดท่องเที่ยวในการชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดท่องเที่ยวหมายถึง ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของคนแล้วใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และบริหารการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น โดยการตลาดท่องเที่ยวอาจทำได้ 2 วิธี คือ

1. การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับ เรื่องต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริหารการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อสารข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวนกระตุ้นแรงเร้าให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวของคน

การขนส่ง หมายถึง เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจจะไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวใดแล้ว ก็ต้องมีบริการขนส่งนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ซึ่งการขนส่งหมายถึง การจัดให้มีการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ จากภูมิลำเนาไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการและกลับสู่ภูมิลำเนา การขนส่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การขนส่งทางรถยนต์
2. การขนส่งทางรถไฟ
3. การขนส่งทางเรือ
4. การขนส่งทางเครื่องบิน

ทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติสามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำ น้ำตก บ่อน้ำร้อน ชายทะเล หาดทราย ทะเลสาบ และเกาะแก่ง เป็นต้น

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถาน และ โบราณวัตถุ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามความประสงค์หรือประโยชน์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น เช่น พระราชวัง ศาสนาสถาน ขุมขุมโบราณ พิพิธภัณฑ์ กำแพงเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์และอนุสรณ์สถาน เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้นในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น เช่น สภาพชีวิตในชนบท หมู่บ้านชาวเขา ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม สวนสนุก การแสดงสินค้าพื้นบ้าน การแข่งขันกีฬาและงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เป็นสรรพสิ่งที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกสบายและปลอดภัย โดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การอำนวยความสะดวกในการเข้าและออกประเทศ เป็นการอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้าและออกประเทศของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านการขนถ่าย กระเป๋าเดินทาง การตรวจตราหนังสือเดินทาง การตรวจค้นสิ่งของติดตัว และการค่อวีซ่า เป็นต้น

2. การให้บริการท่องเที่ยว เป็นการให้ความสะดวกในระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ การให้บริการ 5 ประเภท คือ (1) การขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว (2) บริการที่พักแรม (3) บริการอาหารและบันเทิง (4) บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (5) บริการจำหน่ายสินค้า ที่ระลึก

3. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยอ้อม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีนักท่องเที่ยว รัฐบาลก็ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แก่ประชาชนของตน ส่วนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้ประกอบด้วย 3 อย่าง คือ

3.1 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในความเป็นอยู่และส่งผลเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวด้วย ได้แก่ การสื่อสาร การไฟฟ้า การประปา การคมนาคม การสุขภาพ การศึกษา และการสาธารณสุข เป็นต้น

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก ที่รัฐบาลให้ความปลอดภัยทั้งร่างกาย ทรัพย์สินและการเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว ด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การโจรกรรม ปล้น ฆี ฆิงทรัพย์ การก่อความไม่สงบ และความปลอดภัยจากบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เสริมหรือสนับสนุนเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การบริการเสริมความงาม และการบริการรักษาพยาบาล เป็นต้น

หลักการจัดการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของ อบต. และ สด., 2543)

การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสมยิ่งไปกว่านี้ยังต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อมการกำหนดแนวทางมาตรการและแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้มีฉะนั้นแล้ว การจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จล้มเหลว การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย จำเป็นต้องพิจารณาระบบย่อยระหว่างองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย ระบบการท่องเที่ยวที่สำคัญจำแนกได้เป็น 3 ระบบ คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resource) อันประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะหมายถึงสภาพทางกายภาพของทรัพยากร ซึ่งอาจเป็นทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น

2. การบริหารการท่องเที่ยว (Tourism Services) ได้แก่ การให้บริการ เพื่อการท่องเที่ยว ที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ

3. การตลาดท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นส่วนของความต้องการในการท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรมรูปแบบหรือกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวในแต่ละระบบย่อมมีองค์ประกอบอีกมากมายที่บทบาทและหน้าที่แตกต่างกันและมีความสัมพันธ์ต่อกัน นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมนอกระบบเช่น ลักษณะทางกายภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ชุมชน กิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในพื้นที่ ระบบนิเวศป่าไม้ แหล่งน้ำ และดิน ตลอดจนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมนอกระบบเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวได้ทั้งโดยตรงและทางอ้อม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือ การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่ง que แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนงและสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้รับความรู้จากการศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อจากการจัดการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดความสมดุลแห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวและกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างยั่งยืน และยังคงกล่าวถึงการท่องเที่ยวในอีก 2 ลักษณะ ดังนี้คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์การเดินทางได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งการให้ความรู้และความภาคภูมิใจที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเกี่ยวเนื่องกับความ เป็นอยู่ของสังคม และเมื่อพิจารณาตามบางประเภทการท่องเที่ยวตามการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมหรือชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษา

สภาพแวดล้อมวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานประเพณี และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น (บุญเลิศ จิตต์วัฒนา, 2548)

บุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2548) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้หลายประเด็นดังนี้คือ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ อันประกอบด้วยการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมเอกลักษณ์ความงดงามของวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม เช่น ด้านของศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ต้องรับผิดชอบต่อปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรม 4 ประการ คือ

1. เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษาให้คงไว้ถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณค่าของวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
3. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุด แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย
4. เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเพียงพอ พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบ่งได้ 3 ประการ คือ

1. กระแสความต้องการของชาวโลก ทำให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว
3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี 4 ประการ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่

นักท่องเที่ยวนำในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะที่เขวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงเห่น รักษา และค้ำชูชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเอง และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงานการบริการนำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายของที่ระลึก

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านหรือชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ 9 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรมอันหลากหลาย

4. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักว่า ต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักว่า ต้องให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

6. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

7. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักการ ต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

8. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกด้าน และดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

9. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ

1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น

1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ

1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้างผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง

1.4 ศิลปหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

1.5 ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

1.6 คนครี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ

1.7 ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

1.8 วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

อาหาร

1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ

1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรผู้ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. องค์ประกอบด้านการตลาดการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพได้เรียนรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้เรียนรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบ่งได้เป็น 5 ประเภทคือ

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourisms) หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวและได้รับความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นที่ ฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต้องการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ท้องถิ่นจัดขึ้น เพื่อความเพลิดเพลินและศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังได้ความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม บนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourisms/Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นฐานอีกทั้งมี

ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ หรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม ได้แก่ การนวด การอบสมุนไพร การฝึกการบริหาร เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน โดยให้ความสำคัญแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี และยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

วิธีการฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วิภา วจินดา (2549) อ้างอิงมาจาก สินชัย กระบวนแสง (2546) ได้กล่าวว่า วิธีการฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดนั้น ต้องมีความเข้าใจลักษณะของวัฒนธรรมและที่มาของการคิดค้นทั้งเหตุและผลที่ดั่งแท้ ไม่ว่าจะป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อกับความเชื่อ จนเกิดเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเนื่องกับศาสนา หรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อกับความป็นอยู่รวมทั้งเจ้าของวัฒนธรรมหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในวัฒนธรรมนั้น มีความเข้าใจ ยินยอม

การฟื้นฟูไม่ได้หมายความว่า จะต้องดึงระบบสังคมที่เป็นอยู่ให้ย้อนกลับป็นรูปแบบเดิม แต่เป็นการรักษาและประยุกต์วัฒนธรรมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขณะเดียวกันก็ให้เกิด ความรู้สึภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนในอดีตที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันด้วย รวมทั้งสามารถนำมาให้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นได้ ดังนั้น การฟื้นฟูจึงควรทำด้วยการสร้าง ความเข้าใจ เหตุผลความสำคัญของการสืบทอดต่อเนื่อง มีการปรับปรุง

ขั้นตอนหรือรูปแบบให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคมปัจจุบัน แต่ไม่ทิ้งเนื้อหาและเอกลักษณ์เดิม
ฉะนั้น วิธีการฟื้นฟู สามารถทำได้ ดังนี้

1. ฟื้นฟูโดยการส่งเสริม เป็นการส่งเสริมให้วัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญและสามารถ
นำมาใช้ประโยชน์แก่ท้องถิ่น ได้ด้วย แบ่งตามลักษณะอย่างกว้าง ๆ ได้แก่

1.1 ประเภทประเพณีในส่วนนี้ยังปฏิบัติกันอยู่แต่ได้ปรับขั้นตอนหรือล
องค์ประกอบทางพิธีการลง แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนร่วมจำนวนมากยังต้องการให้คงไว้ให้เป็น
เอกลักษณ์ประเพณีของท้องถิ่น

1.2 ประเภทวัฒนธรรม สำหรับศักยภาพที่จะนำเสนอส่งเสริมให้มีการปฏิบัติเป็นประจำ
โดยทำตามรูปแบบเดิม หรือปรับปรุงให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งนอกจากจะเป็นการรักษา
รูปแบบวัฒนธรรมไว้แล้วยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวได้ด้วย

1.3 ประเภทประวัติศาสตร์ เช่น เมืองโบราณ โบราณสถาน สถานที่เคยเกิดเหตุการณ์
สำคัญมักถูกทำลาย ถูกรื้อทำลาย เป็นส่วนมาก เนื่องจากขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเร่งให้
ทรัพยากรเสื่อมสภาพเร็วยิ่งขึ้น จึงควรได้รับการส่งเสริมให้นำมาใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านแหล่งเรียนรู้
และสถานที่ท่องเที่ยว ด้วยการจัดให้มีการสะอาด ปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดให้มีการสะดวก ทั้งนี้โดย
คำนึงถึงลักษณะเด่นของทรัพยากรแต่ละแห่งเป็นหลัก

1.4 ประเภทที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ได้แก่ วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่สามารถใช้
เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ เช่น วิถีชีวิตของคนที่มีความสัมพันธ์กับช้างที่จังหวัดสุรินทร์ หรือ
จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้มีการส่งเสริมให้เกิดการแสดงของช้างในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้นก่อให้เกิดแหล่ง
ท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับชีวิตแหล่งใหม่ ๆ ขึ้นได้

2. ฟื้นฟูโดยการศึกษาสืบทอด เป็นการศึกษาสืบทอดเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ
และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่คนมีส่วนร่วมก่อให้เกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมของคน ได้แก่

2.1 ศึกษาให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง ทำให้สามารถฟื้นฟูได้ง่ายขึ้น เนื่องจาก
มีส่วนร่วม มีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่คิดค้นวิธีแก้ปัญหาไม่มีความคิดว่าสิ่งนั้น
เป็นความล้าหลังไม่ทันสมัยในสังคมปัจจุบัน

2.2 การศึกษาสืบทอด การสืบทอดเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้วัฒนธรรมยังคงอยู่
ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้านความเชื่อ ศาสนาประเพณี ซึ่งปฏิบัติกันมาเวลาช้านาน
ติดต่อกันมา ดังนั้น การสืบทอดโดยผู้เฒ่าในท้องถิ่นแล้วนำมาปรับปรุงให้เกิดคุณค่า จะทำให้มีส่วนร่วม
เห็นคุณค่าและร่วมมือในการฟื้นฟู

2.3 จัดให้มีศูนย์วัฒนธรรมหรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ทรัพยากร
การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้รับความสนใจจากผู้ที่มีส่วนร่วมและผู้เข้าชมได้ทราบถึง

ความสำคัญ ความเป็นมาของวัฒนธรรมทุกแขนงของท้องถิ่น ทั้งยังช่วยกระตุ้นให้คนในท้องถิ่น มีความห่วงแหน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรที่คนมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์ด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับ Home Stay

ปนัดดา โปธินามและคณะ (2549) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับ Home Stay ไว้ว่า จุดเริ่มต้นและความเป็นมาของโฮมสเตย์ในทวีปยุโรปในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้คนเริ่มแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวและที่พักที่ห่างไกลชุมชนเมืองและร่องรอย ความกดดันของสงครามที่ไปอยู่พื้นที่ชนบทที่เต็มไปด้วยความสงบร่มรื่น ธรรมชาติที่สวยงาม ก่อให้เกิดที่พักแรมนักท่องเที่ยวประเภทใหม่ ๆ ขึ้น ได้แก่ Bed & Breakfast บ้านพักฟาร์ม (Farm house) เกสต์เฮาส์ (Guest house) และโฮมสเตย์ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่เรียกชื่อแตกต่างกันไป แต่ทั้งหมดคำนึงถึงการภายใต้แนวคิดเดียวกันคือ ถือว่าผู้ที่เข้ามาพักเป็นแขกของบ้านมิใช่นักท่องเที่ยว (Be a guest, not just a tourist)

ความเป็นมาเรื่อง Home Stay ในประเทศไทย

จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชนและการที่รัฐบาลออก กฎหมาย การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญ กับการสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย จึงทำให้เกิดกิจกรรม การท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรม Home Stay กันเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ ได้รับความสนใจมากทั้งจากองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ จากการศึกษาความเป็นพบว่า Home Stay ภายในประเทศไทยเกิดขึ้นมานานแต่รูปแบบและกิจกรรมอาจแตกต่างกันหลากหลายหาก วิเคราะห์จากอดีตที่ผ่านมาสามารถสรุปได้ตามยุคสมัย ดังนี้

ยุคเริ่มต้น (ปี 2503-2525) กระจายอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่า โดยเฉพาะในแถบภาคเหนือของประเทศไทย นักท่องเที่ยวจะพักตามบ้านชาวเขา โดยจุดพักนั้น จะขึ้นอยู่กับเส้นทางเดินป่า

ยุคกลาง (ปี 2526-2536) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่า เริ่มได้รับความ นิยมมากขึ้น การพักค้างในรูปแบบ Home Stay ได้รับการพัฒนารูปแบบและกิจกรรม โดยกระจายไป ยังหมู่บ้านชาวเขาที่กว้างขวางมากขึ้น ในระยะนี้การท่องเที่ยวในรูปแบบทัวร์ป่าที่มีการจัด Home Stay เริ่มสร้างปัญหาสังคม อาทิ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาโสเภณี ปัญหาการปล้น ขโมย ปัญหาการฆ่า ริงทรัพย์ของกลุ่มนักพัฒนา นักกิจกรรม ที่เติบโตมาก การทำกิจกรรมในสมัยนักศึกษาเริ่มทำงานใน

รูปแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างมีรูปแบบการเดินทางเพื่อศึกษาดูงานด้านการพัฒนา ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของ Home Stay แต่ยังเผยแพร่ในคนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

ยุคตั้งแต่ปี (2537-ปัจจุบัน) ยุคนี้เป็นยุคเน้นกระแสด้านการพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจะพบได้ว่า การท่องเที่ยวจะมีแนวโน้มที่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระยะประมาณปี 2537-2539 ในกลุ่มนักท่องเที่ยวในรูปแบบ Home Stay โดยกลุ่มนำร่องคือ กลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมสังคมทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่เท่าที่สืบค้นพบว่าพื้นที่ที่ดำเนินการเรื่อง Home Stay ก็จะเป็นพื้นที่ที่องค์กรพัฒนาเอกชนไทยเข้ามาดำเนินการ เช่น เกาะยาว จังหวัดพังงา (กลุ่มประมงชาวฝั่ง/อวนลากอวนตุน) หลังจากพื้นที่เกาะยาว จังหวัดพังงา ได้มีพื้นที่เพิ่มขึ้น อาทิ หมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านแม่ทา (กลุ่มเกษตรทางเลือก) บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เช่นเฉลิม (เกษตรยั่งยืน)

ปี 2539 เป็นต้นมา ได้มีการเคลื่อนไหวในกลุ่มนักธุรกิจผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว โดยนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวผสมผสานระหว่าง Adventure Ecotourism และ Home Stay จากการทำรัฐบาลได้ประกาศในปี 2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยว (Amazing Thailand 1998-1999)

ทุกหน่วยงานของรัฐมีนโยบายสนับสนุน กิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน และขยายกิจกรรม Home Stay เพิ่มมากขึ้น เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ บ้านทรงไทยปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งพื้นที่ชนกลุ่มน้อยหมู่บ้านชาวเขาก็มมีการสนับสนุนการจัดกิจกรรม Home Stay ด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความนิยมนเพิ่มขึ้นทั้งในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน เพื่อการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม ทัศนธรรมของท้องถิ่น โดยมี Home Stay ที่มีความหมายมากกว่าเป็นที่พัก เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งซึ่งยึดเอารูปแบบจากที่พักเป็นศูนย์กลางและจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้หน่วยงานที่สนับสนุนกิจกรรม Home Stay เช่น ส่วนราชการจังหวัด องค์กรการบริหารส่วนตำบล องค์กรเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีแนวหลักที่จะใช้ Home Stay เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งบางพื้นที่อาจไม่จำเป็นต้องจัดเป็น Home Stay แต่เป็นเพียงการท่องเที่ยวลักษณะ Home Visit หรือ การเรียนรู้วิถีชีวิต โดยไม่ต้องพักแรมได้

กิจกรรมที่พัก Home Stay จึงเป็นทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน หรือ การท่องเที่ยวในชุมชนเท่านั้น หากจะกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่พัก Home Stay เป็นรูปแบบเฉพาะในประเทศไทย และการกำหนดชื่อเฉพาะเพื่อเป็น Image ด้านการตลาดเช่นเดียวกัน T-House ของประเทศเนปาล โดยให้กำหนดชื่อ "Baan Phak" เป็นชื่อเฉพาะของกิจกรรมที่พัก Home Stay

ในประเทศไทยเพื่อสร้างความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวจะต้องพักร่วมกับเจ้าของบ้านพร้อมที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม

การจัดการและกิจกรรมโฮมสเตย์

หลักการของโฮมสเตย์ เป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายตั้งแต่รัฐบาลจนถึงชุมชนจะต้องเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับโฮมสเตย์หลงทาง และก่อให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง ประการแรกคือไม่ถือเป็นการ โขบายว่าจะต้องมีโฮมสเตย์ทุก ๆ หมู่บ้าน แต่ต้องคำนึงถึงความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจของชุมชนเป็นสำคัญ และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยเน้นจุดขายอยู่ที่วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ภูมิปัญญาที่น่าสนใจและให้เข้าใจตั้งแต่เริ่มแรกว่า การท่องเที่ยวจะเป็นเพียงรายได้เสริมมิใช่รายได้หลักของชุมชน โดยสรุปชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง มีความรู้เท่าทันสิ่งนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลง และเข้าใจวัตถุประสงค์ของสิ่งที่คนกำลังดำเนินการ เนื่องจากโฮมสเตย์หรือที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่บ้านพักในชุมชน ดังนั้นการจัดการเกี่ยวกับที่พัก จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ชุมชนหรือเจ้าของบ้านต้อง มีหลักและแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งอาจเรียกบัญญัติ 10 ประการ ดังนี้

1. เติงนอนที่สะอาดในราคาที่สมเหตุสมผล
2. ห้องน้ำที่สะอาด และส้วมที่สะอาด
3. อาหารพื้นบ้านง่าย ๆ แต่ปรุงมาอย่างดี
4. ทิวทัศน์และธรรมชาติของบพบาทที่สวยงาม
5. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาทิ เดินป่า ตกปลา ขี่ม้า ปีนเขา ชิงชัน
7. ร้านค้าทั่วไปและร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก
8. ความบันเทิง อาทิ คนตรี การเต้นรำ การแสดงพื้นบ้าน
9. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
10. ความเป็นมิตรและรอยยิ้มของเจ้าของบ้าน

แนวทางของโฮมสเตย์ หรือ บัญญัติ 10 ประการ ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าเกี่ยวข้องกับกรจัดการบ้านพัก 5 ข้อด้วยกัน ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4 และ 10 ส่วนข้ออื่น ๆ กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว และเป็นกิจกรรมที่ชุมชนจัดให้นักท่องเที่ยวโดยกิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง มิใช่เป็นการจัดฉากแต่อย่างใด

ดัชนีชี้วัดคุณภาพของมาตรฐานโฮมสเตย์

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ได้สร้างดัชนีชี้วัดคุณภาพของมาตรฐาน โฮมสเตย์ เมื่อปี 2546 ประกอบด้วย 6 มาตรฐาน และ 43 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ด้านที่พักประกอบด้วย
 - 1.1 โครงสร้างบ้านพักมีความมั่นคง
 - 1.2 บ้านพักมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกและแสงสว่างส่องเข้าไม่มีกลิ่นอับ มีหลังคาที่สามารถกันน้ำฝนได้
 - 1.3 มีเตียงที่นอนสบาย
 - 1.4 มีห้องอาบน้ำและส้วมที่สะดวก
 - 1.5 มีการเปลี่ยนผ้าปูที่นอนและอุปกรณ์สำหรับการนอนทุกครั้ง
 - 1.6 มีการกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอ
 - 1.7 มีการดูแลสภาพแวดล้อมของบ้านพักอยู่เสมอ
2. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวใกล้พื้นที่ ประกอบด้วย
 - 2.1 มีกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น เดินป่า ตกปลา ขี่ม้า ปีนเขา ขี่จักรยาน ฯลฯ
 - 2.2 มีกิจกรรมฝึกหัดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ทอผ้า จักสาน
 - 2.3 มีกิจกรรมต้อนรับแขกประเพณีของท้องถิ่น เช่น บายศรีสู่ขวัญ
 - 2.4 มีกิจกรรมบันเทิง เช่น คอนเสิร์ต การเต้นรำ การแสดงพื้นบ้าน
 - 2.5 มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
3. ด้านการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย
 - 3.1 มีการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัย
 - 3.2 มีเครื่องมือและวิธีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ เมื่อเกิดเหตุร้าย
 - 3.3 มีเครื่องมือสื่อสารและการเคลื่อนย้ายที่เหมาะสมเมื่อมีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย
 - 3.4 มีการคัดเดือนนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาทรัพย์สิน
 - 3.5 มีการดูแลและซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ในที่พัก เพื่อความปลอดภัยอยู่เสมอ
4. ด้านการบริหารจัดการและบริการ ประกอบด้วย
 - 4.1 มีการรวมกลุ่มชาวบ้าน จัดการในรูปแบบของชมรม หรือสหกรณ์
 - 4.2 มีคณะกรรมการบริหาร โครงการเป็นรูปธรรม
 - 4.3 มีการกำหนดข้อปฏิบัติ สำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อมิให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อของชุมชน
 - 4.4 มีระบบการจองล่วงหน้า และลงทะเบียนเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

4.5 มีรายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบ

4.6 มีข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยวละเอียดให้นักท่องเที่ยวเลือก

4.7 ชุมชนไม่หวังสร้างรายได้จาก Home Stay อย่างเดียวและต้องไม่มีผลกระทบ

ต่ออารยธรรมดั้งเดิมของชุมชน

4.8 มีผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ที่เป็นคนท้องถิ่น

5. ด้านมูลค่าเพิ่ม ประกอบด้วย

5.1 มีร้านขายของที่ระลึก

5.2 มีผลิตภัณฑ์โดยชาวบ้านและใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นผลิต

5.3 มีโอกาสได้เผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชน

5.4 มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการให้บริการที่ประทับใจ

6. ด้านส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย

6.1 มีคู่มือการท่องเที่ยวเป็นของตนเอง

6.2 มี Website เผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยว

6.3 มีรายชื่ออยู่ในคู่มือการท่องเที่ยว Home Stay ของกระทรวง

6.4 มีแผนที่แสดงที่พักและเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

6.5 มีตารางกิจกรรมที่หลากหลายให้เลือก

3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายและความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต (2523) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า

การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่างเพื่อบำบัดความต้องการของตนเอง การบริหารส่วนท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กรมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วนมีความอิสระในการบริหาร แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐไม่ได้เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นถิ่นที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526) ได้รวบรวมความหมายของการปกครองท้องถิ่นของนักวิชาการชาวต่างประเทศไว้ ดังต่อไปนี้

Haris G. Montagu ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งสำหรับผู้มีหน้าที่ปกครองโดยอิสระและได้รับอาจอิสระตลอดจนความรับผิดชอบ ซึ่งคนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วย

การปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศอยู่ มิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

William V. Holloway ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาของท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

Daniel Wit ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามแนวความคิดที่ว่า ถ้าอำนาจปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีองค์การของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์การอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจ และบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

William A. Robson ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Right) และมีองค์การที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ประธาน คณะนิติศึกษากร (2535) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่มีผลเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้ก็จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้ง และ ถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่น อาจสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐจากส่วนกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองท้องถิ่น โดยมีหน่วยการปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริการพัฒนา และให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กร หน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้ มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนด ภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ประหยศ หงษ์ทองคำ (2526) ได้สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษ การปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หรือมีส่วนเข้ามาดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นด้วยตนเองอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนเลือกเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้แต่ในฐานะประชาชนผู้คอยเอาใจใส่ดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนคนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่อันมีลักษณะแตกต่างกันของประชาชนในท้องถิ่นดังกล่าว มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองตนเองในท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2. เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง การปกครองที่ประชาชนปกครองตนเอง มิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่ง การบังคับบัญชาจากเบื้องบนหลักการปกครองท้องถิ่นที่อนุญาตให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจที่จะปกครองตนเอง ดังนั้น ในองค์กรปกครองท้องถิ่นจึงมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ รับผิดชอบบริหารกิจกรรมของท้องถิ่น ความอำนาจหน้าที่ที่อยู่อย่างอิสระ โดยไม่จำเป็นต้องฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลางทุกกรณีไป เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจการขององค์กรปกครองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ ต่างก็เป็นประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง

การให้สิทธิปกครองตนเองแก่ประชาชน นอกจากจะทำให้ประชาชนสำนึกในความสำคัญของคนต่อท้องถิ่นแล้ว ประชาชนยังมีส่วนในการรับรู้ถึงอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหานั้น ๆ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นย่อมจะสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าของ หวังแทน ใครที่จะสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นของคนอย่างเสียสละ

3. เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและอย่างมีประสิทธิภาพ การสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย หรือตรงต่อความต้องการที่แท้จริง เพื่อให้การบริหารสนองความต้องการนั้นอย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ อาชีพของประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ดังนั้น ความต้องการและปัญหาของท้องถิ่นก็ย่อมแตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าใครจะรู้ถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นไปกว่าคนในท้องถิ่นนั้น ปัญหาของท้องถิ่นถ้าจะให้รัฐบาลช่วยแก้ไขให้ก็อาจจะไม่ได้ผลดี เพราะข้าราชการของรัฐบาลจะรู้ปัญหาดีไปกว่าคนในท้องถิ่นย่อมเป็นไปได้ยาก ยิ่งไปกว่านั้น ระบบราชการมักจะล่าช้าไม่ทันการ และการให้รัฐบาลเข้าไปแก้ปัญหาของท้องถิ่นมากเพียงใด รัฐบาลจะถือเป็นสาเหตุเข้าไปแทรกแซง และควบคุมกิจการของ

ท้องถิ่นมากขึ้นเพียงนั้น อันจะเป็นการทำลายหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นให้หมดความสำคัญไป เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นให้บริการสนองความต้องการอย่างรวดเร็วนั้นก็เห็นได้ชัดว่า การดำเนินการของท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นย่อมจะเป็นไปด้วยความรวดเร็วมากกว่าการดำเนินการ โดยคนของรัฐบาล

4. เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง โลกปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ อย่างมากประเทศที่มีความเจริญน้อย หรือสังคมด้อยพัฒนา ก็พยายามที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นทุกวิถีทาง ประกอบทั้งจำนวนพลเมืองก็เพิ่มมากขึ้น ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ก็เพิ่มทวีมากขึ้น มีลักษณะยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้น จนรัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียวไม่อยู่ในฐานะที่จะให้บริการสนองความต้องการของประชาชนได้เพียงพอ และทั่วถึงประกอบทั้งภารกิจอันเป็นหน้าที่ของรัฐบาล โดยตรงก็มีปริมาณเพิ่มขึ้น ฉะนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจโดยจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นขึ้น อันเป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐบาลไปในด้านการบริหารงาน งบประมาณ รายได้ และมีอำนาจจัดการงานของท้องถิ่นในเขตของตนได้

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง
 3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
 4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ
 5. การปกครองท้องถิ่นเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศ
- ในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

ลักษณะของปกครองส่วนท้องถิ่น

สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง (2547) ได้กล่าวถึงลักษณะของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Government) เป็นการปกครองที่ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ ลักษณะของการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญ จึงมีดังนี้

1. มีสถานะตามกฎหมาย (Legal status) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย เช่น ประเทศไทยมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

2. มีพื้นที่และระดับ (Area and levels) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน และควรจะต้องมีการแบ่งการปกครองท้องถิ่น ว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่ระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์การจัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น 3 ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง 3 ปี ไม่รวมเงินอุดหนุน จำนวนประชากร และขนาดพื้นที่

3. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ (Devolution of power and function) การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากมายเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการปกครองเป็นสำคัญ

4. มีความเป็นนิติบุคคล (Artificial person) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์กรนิติบุคคล โดยแยกเทศจากองค์การของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้เพื่อการดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของตนเอง

5. มีการเลือกตั้ง (Election) การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมด หรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political participation)

6. มีอำนาจอิสระ (Autonomy) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระ ในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย สามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ เพื่อกำกับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น และสามารถใช้ดุลพินิจของคนในการปฏิบัติกิจกรรมในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

7. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) จัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่ขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงให้เจริญก้าวหน้า

8. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

กล่าวโดยสรุป องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะดังนี้ มีการจัดตั้งกฎหมาย มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารจากประชาชน มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมายมีงบประมาณและรายได้ของตนเอง

ความสำคัญและหน้าที่การปกครองท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ได้กล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญหลายประการ อาทิ การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง เป็นการแบ่งภาระรัฐบาล โดยท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และเป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น งานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน งานเกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย งานเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม และงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น

ลักษณะการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นรับไปดำเนินการกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. บัญญัติไว้ในกฎหมายอันเป็นการทั่วไป
2. บัญญัติไว้ในกฎหมายเป็นการเฉพาะเจาะจงแต่ละหน่วยการปกครองท้องถิ่นควรมุ่งถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

2.1 การพิจารณาถึงกำลังเงิน กำลังงบประมาณ

2.2 การพิจารณาถึงกำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้

2.3 หน้าที่รับผิดชอบของท้องถิ่นควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่าง

แท้จริง ปัจจุบัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 7,855 แห่ง ได้แก่

2.3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จำนวน 75 แห่ง

2.3.2 เทศบาล จำนวน 1,162 แห่ง

(1) เทศบาลนคร จำนวน 22 แห่ง

(2) เทศบาลเมือง จำนวน 120 แห่ง

(3) เทศบาลตำบล จำนวน 1,020 แห่ง

2.3.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 6,616 แห่ง

2.3.4 การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ จำนวน 2 แห่ง

ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (กทม.) และเมืองพัทยา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550)

โครงสร้างและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นหน่วยงานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่จัดตั้งมา เพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้าและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น มีการจัดโครงสร้างในการบริหารงานออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ฝ่ายนิติบัญญัติ (ฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด) สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งในท้องถิ่นเรียกว่า "สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด" มาจากทุกอำเภอและกิ่งอำเภอในจังหวัดมารวมกัน ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 9 เพื่อทำหน้าที่ในสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อการออกข้อบัญญัติงบประมาณการกำหนดคน โขบาย การอนุมัติจัดทำแผนพัฒนาการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามมติของสภา จำนวนสมาชิกสภาขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง ดังนี้

1.1 ในจังหวัดมีราษฎรไม่เกิน ห้าแสนคน มีสมาชิกได้ 24 คน

1.2 จังหวัดที่ราษฎรเกิน ห้าแสนคน ไม่เกินหนึ่งล้านคน มีสมาชิกได้ 30 คน

1.3 จังหวัดที่ราษฎรเกิน หนึ่งล้านคนแต่ไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนคน

มีสมาชิกได้ 36 คน

1.4 จังหวัดที่ราษฎรเกิน เกินหนึ่งล้านห้าแสนแต่ไม่เกินสองล้านคน

มีสมาชิกได้ 42 คน

1.5 จังหวัดที่ราษฎรเกินสองล้านคนขึ้นไป มีสมาชิกได้ 48 คน

สมาชิกที่ได้รับเลือกเข้ามาจะอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 10

2. ฝ่ายบริหาร ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด คือ นายกองการบริหารส่วนจังหวัด จะมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วยกัน เพื่อทำหน้าที่ในฝ่ายบริหารและให้นายกองการบริหารส่วนจังหวัด แต่งตั้งรองนายกองการบริหารส่วนจังหวัดขึ้นเป็นคณะผู้บริหาร สำหรับจำนวนที่จะแต่งตั้งรององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้นั้น ให้ถือเอาจำนวนสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นเกณฑ์ คือ จังหวัดใดที่มีสมาชิกสี่สิบสี่คนหรือสามสิบคน แต่งตั้งรองนายกฯ ได้ 2 คน จังหวัดใดที่มีสมาชิกสามสิบคนหรือสี่สิบสองคน แต่งตั้งรองนายกฯ ได้ 3 คน และจังหวัดใดที่มีสมาชิกสี่สิบแปดคน แต่งตั้งรองนายกฯ ได้ 4 คน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 35 โดยมีหน้าที่ในการบริหารงานตามภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล เพื่อความสงบเรียบร้อยและประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนร่วม

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 45 องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. คราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย
2. จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามมติคณะรัฐมนตรี

3. สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น
4. ประสานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่น

5. แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

6. อำนาจหน้าที่จังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เฉพาะภายในเขตสภาตำบล

7. คຸ້ມครอง คູແລ และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. จัดทำกิจกรรมใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

9. จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

และตามพระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 17 ได้กำหนดให้อำนาจเหล่านี้เป็นอำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีทั้งหมด 29 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

2. การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
3. การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ
5. การคຸ້ມครอง คູແລ และการบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. การจัดการศึกษา

7. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
9. การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
10. การจัดตั้งและดูแลระบบน้ำดื่มสะอาด
11. การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม
12. การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ
13. การจัดการและดูแลสถานีขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำ
14. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
15. การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุนและการทำกิจการไม่ว่าจะดำเนินการเอง หรือร่วมกับบุคคลอื่นจากสหการ
16. การสร้างและบำรุงทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
17. การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง
18. การส่งเสริมการศึกษา จารีตประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
19. การจัดให้มีโรงพยาบาลจังหวัด การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
20. การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ
21. การขนส่งมวลชนและการวิศวกรรมจราจร
22. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
23. การจัดให้มีระบบรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด
24. จัดทำกิจการใดอันเป็นอำนาจ และหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตและกิจการนั้นเป็นการสมควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการ หรือ ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทำ ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ ประกาศกำหนด
25. สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
26. การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
27. การตั้งคัมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
28. จัดทำกิจกรรมอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือ กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

29. กิจกรรมอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ
การกระจายอำนาจฯ ประกาศกำหนด

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาพำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
จนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติเกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วน
ตำบล ดังนี้

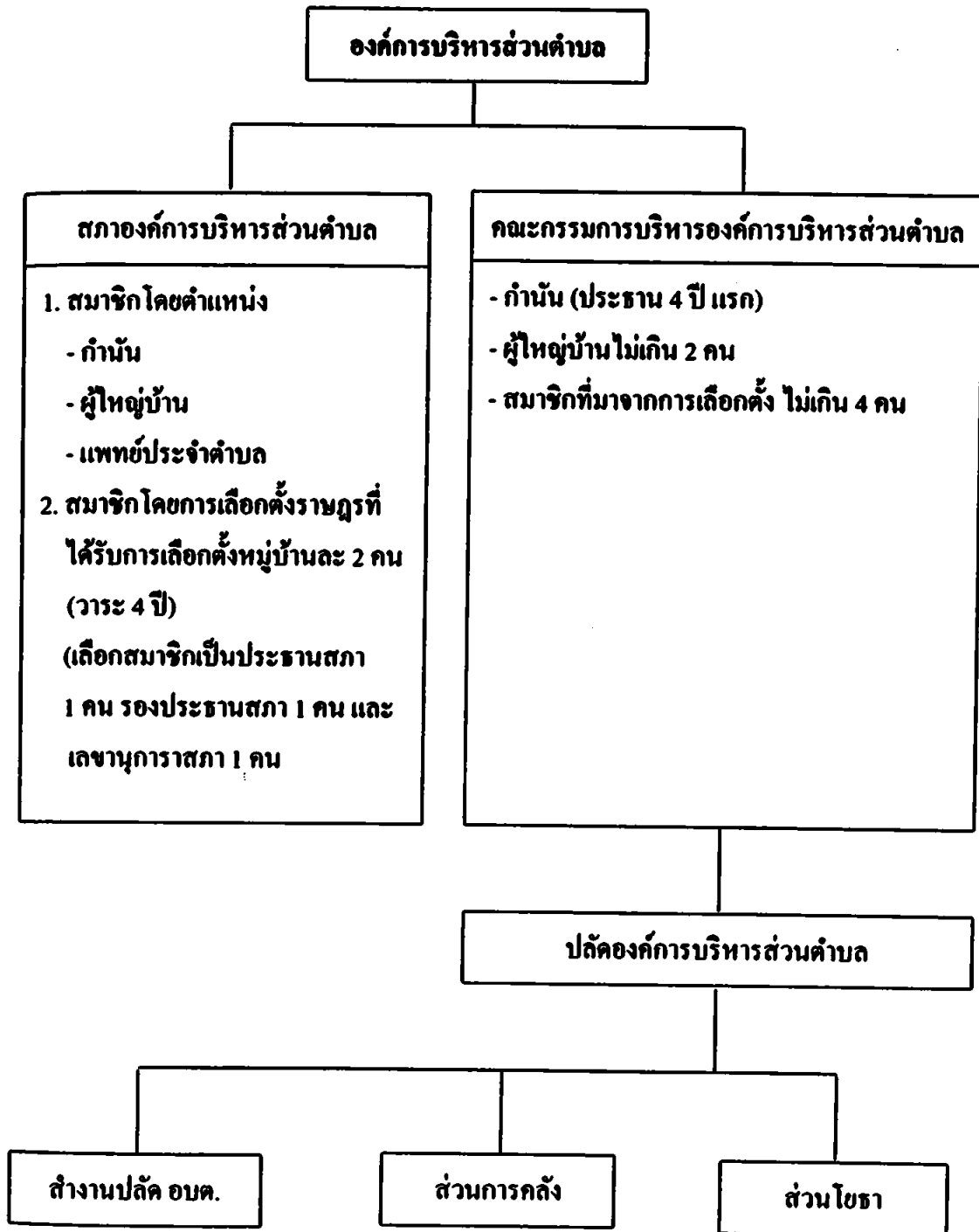
1. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 พระราชบัญญัติสภาพำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา
40 ได้กำหนดให้สภาพำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี
เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศ
ของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศราชกิจจานุเบกษา และกำหนดให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลและ
เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น สภาพองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิก 2 ประเภทคือ
สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในเขตตำบล แพทย์ประจำตำบล และสมาชิก
ที่ได้รับเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี สภาพองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธาน
และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งเลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนายอำเภอแต่งตั้ง
ตามมติของสภาพองค์การบริหารส่วนตำบล มีเลขานุการคนหนึ่งเลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วน
ตำบล อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย กำนัน (ประธาน
กรรมการบริหาร 4 ปีแรก ของการบังคับใช้กฎหมาย) ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และสมาชิกองค์การ
บริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน ประธานสภาคนหนึ่ง รองประธานสภาคนหนึ่ง
และเลขานุการสภาคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านั้นจะต้องไม่เป็นคณะกรรมการบริหารในคราวเดียวกัน
ในส่วนของคณะกรรมการบริหารจะเลือกคณะกรรมการด้วยกัน เป็นประธานหนึ่งคน (หลังจาก 4 ปี
ของการบังคับใช้กฎหมาย) และเป็นเลขานุการคณะกรรมการ บริหารอีกคนหนึ่ง

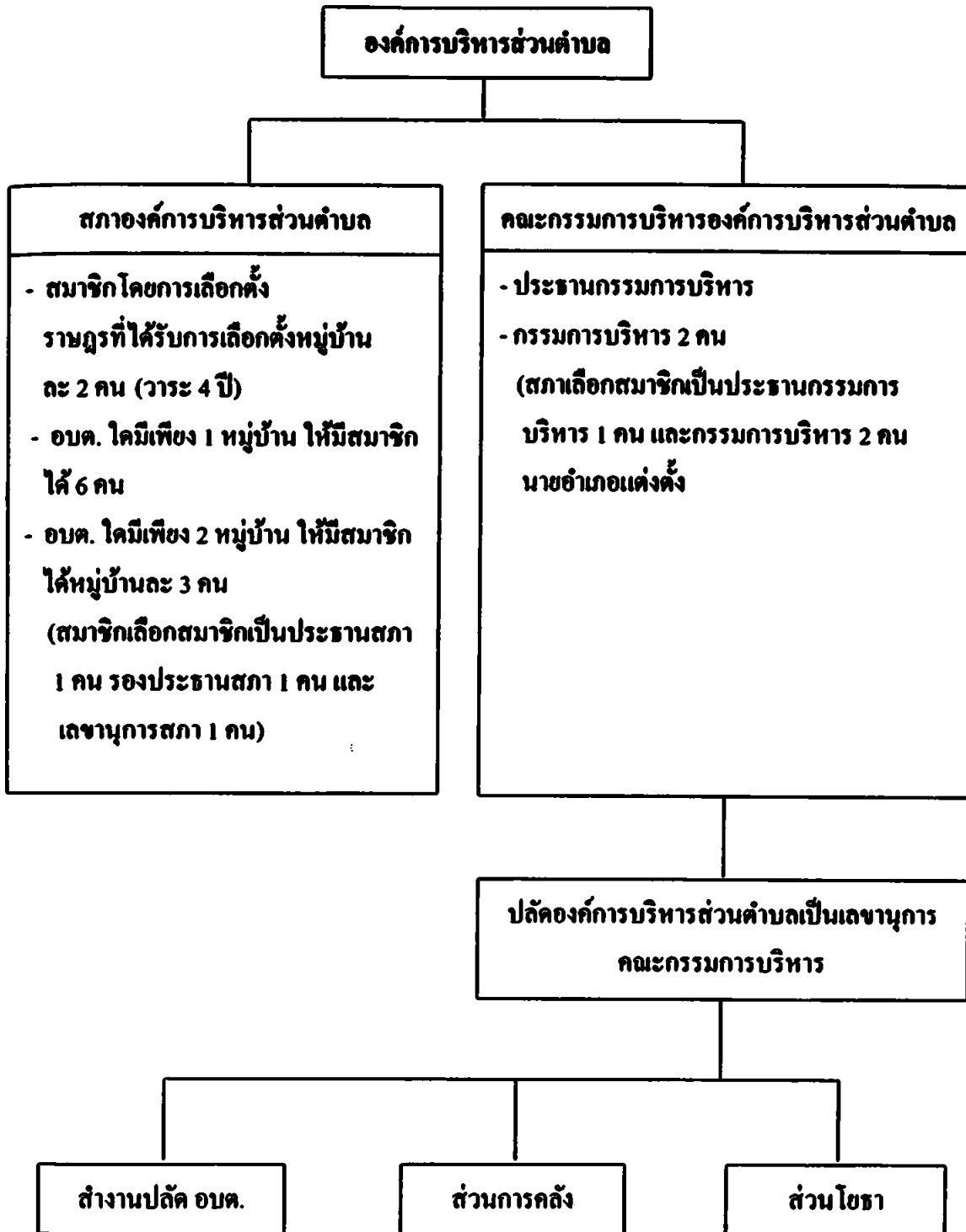
1.2 พระราชบัญญัติสภาพำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มาตรา 45 ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สภาพองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น
โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น และในกรณีที่เขต
องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาพองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วย
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้าน
ละสามคน อายุของสภาพองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง
ส่วนที่ 2 คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการบริหารจำนวน

2 คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้งให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

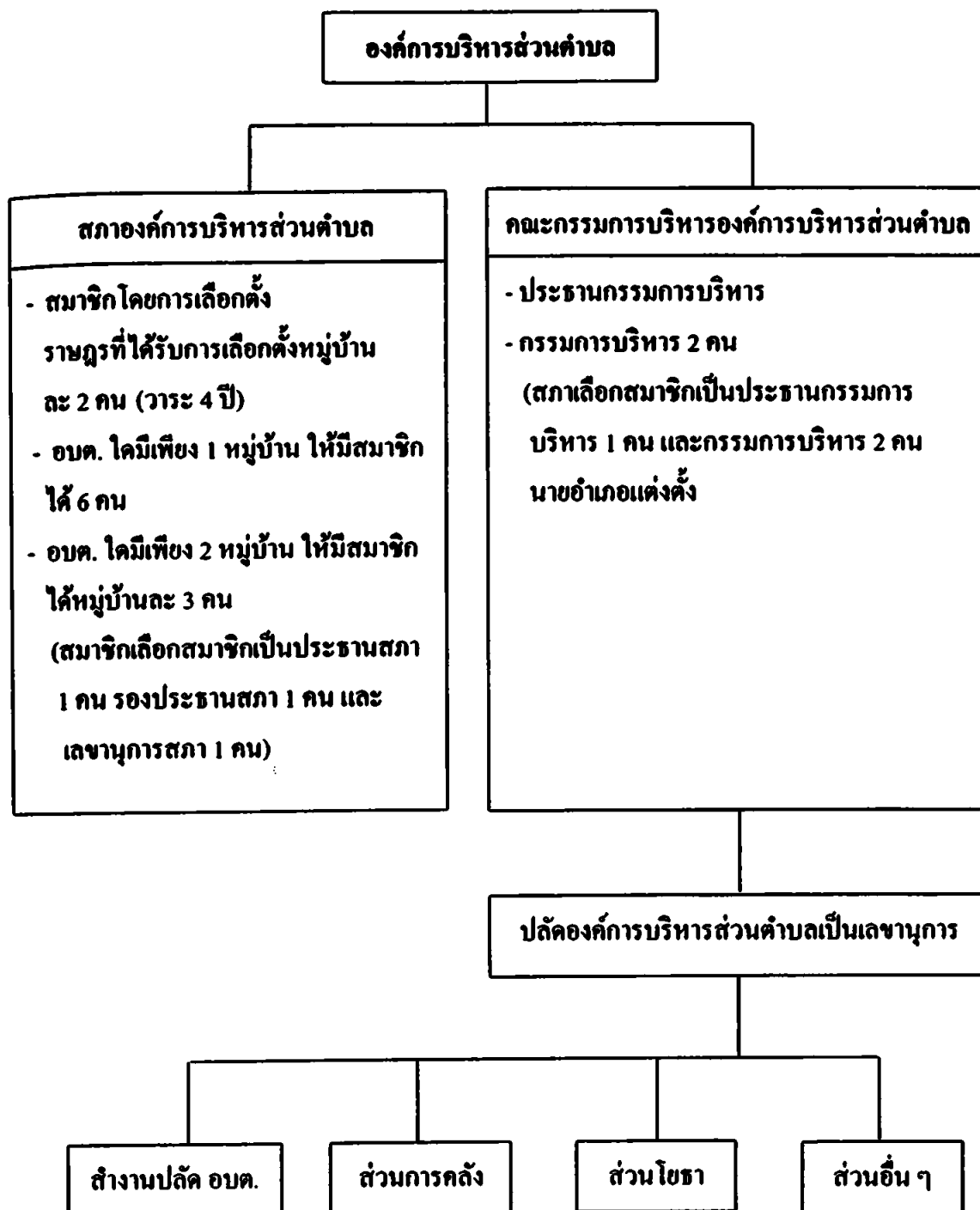
1.3 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 45 กำหนดโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี ส่วนที่ 2 นายองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี แต่จะดำรงตำแหน่งติดกันเกินสองวาระไม่ได้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีใช้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ ดังแผนภูมิแสดงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับดังนี้

ภาพที่ 2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2537
(ปรับปรุงจากแนวคิดจากคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบลและ อบต. กรมการปกครอง, 2538)

ภาพที่ 3 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2542 (ปรับปรุงจากแนวคิดจากคู่มือกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ อบต. รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542 กรมการปกครอง, 2543)

ภาพที่ 4 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2546 (ปรับปรุงจากแนวคิดจากคู่มือพระราชบัญญัติสภาตำบล และ อบต. พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2547)

อำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดให้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้งบบังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ ทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(9) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

ข้อ (8) และ (9) แก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

มาตรา 68 ภายใต้งบบังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีการบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

- (8) การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดให้ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ยังมีการรับรองและกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 กำให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองอีก ทั้งหมด 31 ข้อ ดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- (5) การสาธารณสุขูปการ
- (6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- (7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (9) การจัดการศึกษา
- (10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

- (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การส่งเสริมกีฬา
- (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

- (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- (23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
- (24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (25) การผังเมือง
- (26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- (27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- (28) การควบคุมอาคาร
- (29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- (31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่ของตนเอง ตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 อีกด้วย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า “การมีส่วนร่วม” นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายคน เช่น คุณฎี อาวุธพันธ์ และคณะ (2535) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยในการเข้าร่วมอาจจะเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรได้ การเข้าร่วมมีทั้งกลุ่มหรือองค์กร อภิขัย พันธเสน, (2539) อภิขัยไว้ว่า การมีส่วนร่วมอาจเริ่มต้นจากการพัฒนามาจากข้างล่างแทนวิธีการการพัฒนามา

จากนโยบายเบื้องบน จุดเริ่มต้นคือการกระจายอำนาจการวางแผนจากส่วนกลางไปเป็นการวางแผน ส่วนจากภูมิภาค นอกจากนี้ ทะเนงศักดิ์ คุ่มไชนะ (2540) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนนั้นครอบคลุมตั้งแต่เริ่มต้นของการวางแผนไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมินนั้นหมายความว่า การวางโครงการใด ๆ ก็ตามจะต้องเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อวิเคราะห์หรือหาวิธีแก้ปัญหาให้ได้ และประชาชนจะต้องมาร่วมกันเพื่อวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของปัญหา วิธีแก้ปัญหาก็ที่เขาเห็นว่า เป็นไปได้จนถึงการลงมือปฏิบัติและประเมินผลแล้วก็เริ่มชี้ชัดปัญหา และโครงการใหม่เป็นเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่เป็นเพียงการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจเท่านั้น การเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเพียงแต่เข้าไปเป็นสมาชิกร่วมสละแรงงาน เงิน วัสดุ ร่วมพิจารณาหรือ ร่วมลงมือปฏิบัติ ในสิ่งที่เริ่มกำหนดมาจากทางราชการ หรือที่อื่นนั้น ไม่สมควรจะได้รับการขนานนามว่าเป็นการมีส่วนร่วมแต่อย่างใด วุฒิสาร คันไชย (2554) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระในทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเอง และถือเป็นภาระหน้าที่ของตน ร่วมคิด ร่วมกันวางแผนงาน ร่วมดำเนินงาน ร่วมกันติดตาม ประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการของการพัฒนา และให้ประโยชน์เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

กระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น (सानิคย์ เวียงเพิ่ม, 2544 อ้างอิงมาจาก Cohen and Uphoff (unpaged) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย การริเริ่ม การตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ การตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ด้านวัสดุ ด้านสังคม และส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

สามิทธ์ เวียงเท่ม (2544 อ้างอิงมาจากบัทฑชาร อ่อนคำ, 2537) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดคนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินผลการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้น สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2534) กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมี 4 ขั้นตอน

1. การศึกษาชุมชน คือ การค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยนักพัฒนาศึกษาและเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกับประชาชน โดยใช้วิธีการสังเกต และสัมภาษณ์ทั้งทางตรง ทางอ้อม ข้อมูลบางส่วนอาจหาได้จากเอกสาร หรืองานวิจัย

2. การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยมีการรวมกลุ่มอภิปราย ถกเถียง แสดงความคิดเห็น นักพัฒนาเป็นผู้ประสาน โดยคอยจัดลำดับผู้อภิปรายให้ข้อเท็จจริง และสรุปประเด็นสำคัญเป็นหลัก ส่วนชาวบ้านควรมีโอกาสเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และนักพัฒนาต้องกระตุ้นเร่งเร้าให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

3. การลงมือปฏิบัติตามแผนหรือวิธีการได้ร่วมกันตัดสินใจ จากขั้นตอนที่ 2 โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในขั้นนี้จะต้องได้ร่วมด้วยศรัทธา และเชื่อมั่นในตนเองที่จะพัฒนาชุมชน

4. การประเมินผล โดยชาวบ้าน และนักพัฒนาจะร่วมกันกำหนดขั้นตอนนี้ย่อยต่าง ๆ ในการทำงานประเมินผล ตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผล เพื่อที่จะแก้ไขได้ทันที

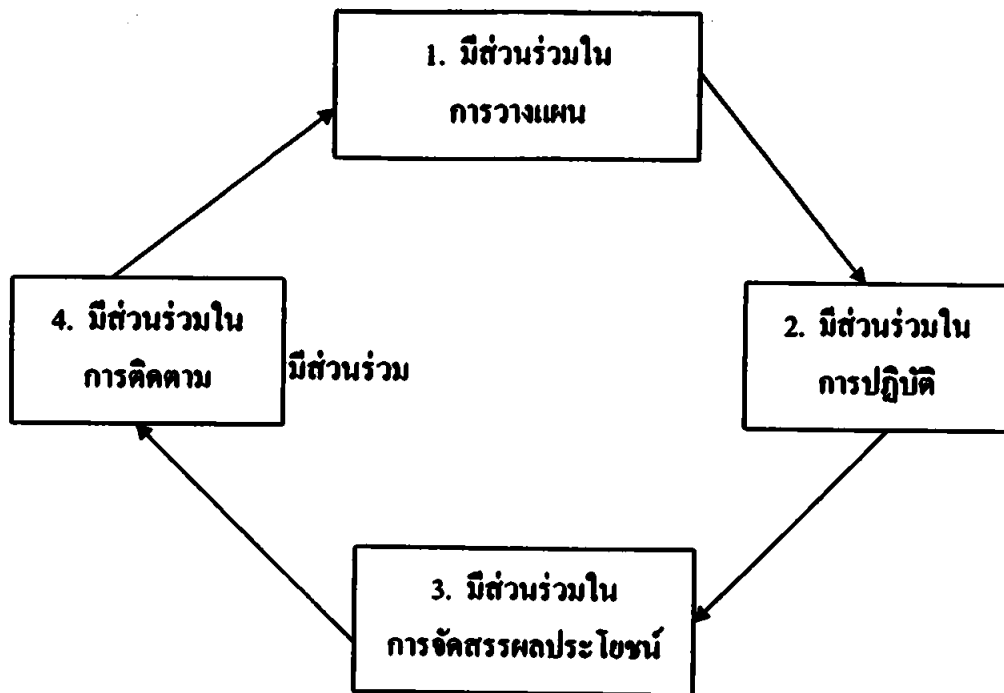
สถาบันพระปกเกล้า (2544) ได้กล่าวกระบวนการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับ การดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ หรือผลของกิจกรรม หรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะ ประเมินประสิทธิผลของโครงการกิจกรรมต่าง ๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับภาคีเกณฑ์ในการประเมิน โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอน การวางแผนต่อไป ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 5 กระบวนการของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

กล่าวโดยสรุป กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงต้องประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน การดำเนินกิจกรรม การติดตามประเมินผล เป็นต้น

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา โดยทั่วไปนั้นประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมไปปฏิบัติโดยร่วมแรงงาน วัสดุ เงิน หรือร่วมมือในองค์การ หรือกิจกรรมเฉพาะด้านเข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการ ตลอดทั้ง การมีส่วนร่วมประชุม การมีส่วนร่วมออกเงิน การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมสันทนาการ การมีส่วนร่วมชักชวน การมีส่วนร่วมบริโภค การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน หรือถูกจ้าง การมีส่วนร่วมออกวัสดุ เหล่านี้คือลักษณะการมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ ปธาน สุวรรณมงคล (2527) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วม ไว้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นลักษณะที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่ การตัดสินใจ จนถึงการร่วมกิจกรรม รวมทั้งทุนทรัพย์ แรงงาน และแบ่งปันผลประโยชน์

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

เจษฎา หล้าคำ (2549) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจาก การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคล ทั้งทำให้เกิดพลัง การ คัดกรอง เกิดการยอมรับ นวัตกรรมใหม่ เป็นการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ให้กับชุมชน และ ส่งเสริมให้ชุมชนทำกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวิธีการพัฒนาตนเอง ทั้งก่อให้เกิดการพัฒนา เศรษฐกิจ และ สังคมของประเทศชาติได้

วุฒิสาร ต้นไชย (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังนี้

1. ทำให้การบริหารงานภาครัฐ สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
2. ทำให้การพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ
3. สร้างความหมายและความสำคัญให้กับการตัดสินใจ
4. ใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างคุ้มค่าและสมประโยชน์
5. ภาคประชาชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาสาธารณะต่างๆ
6. สอดคล้องกับบทบาทภาครัฐสมัยใหม่ที่เป็นฝ่าย "อำนวยความสะดวก"
7. ทำให้บริการสาธารณะดีขึ้น
8. มีความไว้วางใจในความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชน

นอกจากนี้ยังได้จัดลำดับขั้นจึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูล ข่าวสาร การมีส่วนร่วมในระดับหารือ การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท การมีส่วนร่วมในระดับ สร้างความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน ส่วน อิศระ สุวรรณบล (2554) ได้อธิบาย ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ เช่น ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับการให้คำปรึกษาหารือ ระดับการเข้าไปเกี่ยวข้อง ระดับการร่วมมือ และระดับการมอบอำนาจ การตัดสินใจ ในการวิจัยนี้ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน การให้ข้อมูลข่าวสาร กับการเข้าไป เกี่ยวข้อง เช่น การจัดการฟ็อนร่า และจัดบายศรีสู่ขวัญ แสดงค่านิยมวัฒนธรรม ทั้งการร่วมมือ ให้ความ สะดวก ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

5. บริบทบ้านโคกโค้ง

บริบทของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง (สารสนเทศชุมชนวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง, สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอภูจินาราชณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์, 2552)

บ้านโคกโค้ง ตั้งอยู่ที่ตำบลภูคหว้า อำเภอภูจินาราชณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหมู่บ้านที่เป็นต้นน้ำและเป็นแหล่งพันธุ์ไม้บ้านนาพันธุ์ ภูเขา ชาวบ้านที่อพยพเข้ามาอาศัยในรุ่นแรก ๆ จากบ้านโนนน้ำคำ อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม (มุกดาหารปัจจุบัน) เมื่อปี พ.ศ. 2432 และ เชื่อว่าชาวผู้ไทยเป็นกลุ่มที่ชาวบ้านอพยพมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ตั้ง

บ้านโคกโค้งตั้งอยู่ในตำบลภูคหว้า ห่างจากอำเภอภูจินาราชณ์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 16 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 96 กิโลเมตร

อาชีพ

ชาวบ้านโคกโค้งประกอบอาชีพ ทำนา ทอผ้า จักสาน เลี้ยงสัตว์ เป็นอาชีพเสริม ทำสวน และรับจ้าง

ศาสนา

ชาวบ้านโคกโค้งนับถือศาสนาพุทธ มีวัดประจำหมู่บ้านคือ วัดศรีภูจันทร์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านโคกโค้ง และใช้เป็นแห่งประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน

ลักษณะทั่วไป

เนื้อที่ 1,467 ไร่ ใช้ทำการเกษตร 900 ไร่ จำนวนครัวเรือน 136 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 471 คน (ชาย 246 คน หญิง 225 คน)

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านโคกโค้งถูกล้อมรอบด้วยภูเขา โดยทั่วไปจะมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ฤดูร้อนจะร้อนมากในเดือนมีนาคม และเมษายน อุณหภูมิสูงสุดที่ 36.00 องศา ฤดูฝน มีปริมาณน้ำฝนประมาณปานกลาง ฤดูฝนอุณหภูมิจะอยู่ประมาณ 18 องศา เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่กับภูเขา

สภาพทางเศรษฐกิจ

-รายได้เฉลี่ย 46,000 บาท/คน/ปี (จปฐ. ปี 2549) ครอบครัวเรือนมีการออมร้อยละ 75 ของครัวเรือนทั้งหมด

-ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาใช้เนื้อที่ 900 ไร่ จากเนื้อที่ทั้งหมด 1,467 ไร่ คิดเป็น 61.34% นอกจากนั้นทำไร่และเลี้ยงสัตว์

-ผลผลิตที่จำหน่ายสู่ตลาดภายในหมู่บ้านและขายนอกชุมชน ได้แก่ ข้าว เสื้อผ้าตัดเย็บด้วยมือ เครื่องจักสาน เสื้อผ้าสำเร็จรูป สัตว์เลี้ยง

-ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีเส้นทางคมนาคม ในการขนส่งใช้ได้ตลอดปี

สภาพสังคม

-สภาพบ้านเรือนของบ้าน โลก โกง มีความมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะครอบครัว มีความอบอุ่น และมีบ้านพักแบบ Home Stay สำหรับนักท่องเที่ยว

-ประชาชนส่วนใหญ่มีสุขภาพดี คนอายุ 35 ปีขึ้นไปได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี

-ด้านเยาวชนได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคนประชาชนที่มีอายุ 15-60 ปี อ่านออก

เขียนได้ทุกคน

-บ้าน โลก โกงเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

-ประชาชนส่วนใหญ่ไม่คิดสุรา ไม่คิดบุญหรี ประพฤติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ผู้สูงอายุและผู้พิการ ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี

-ครัวเรือนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มที่ดั่งขึ้นในหมู่บ้านและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

-มีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำรงชีวิตของลูกหลานในชุมชน และเพิ่มมูลค่าให้กับหมู่บ้าน

-มีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อบริการสินค้า OTOP ให้แก่ผู้สนใจและมาติดต่อ

ประเพณี

ประเพณีและความเชื่อของชาวบ้าน โลก โกง เป็นแบบชาวผู้ไทยอีสานทั่วไป นับว่ามีส่วนช่วยทำให้การดำรงชีวิตของสังคมมีความสงบร่มเย็น ความเชื่อเรื่องภูตผี เทพอารักษ์ ถูกกำหนดขึ้นด้วยจุดประสงค์แฝงเร้นให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น สร้างแหล่งอาหารพืชพันธุ์อันอุดมสมบูรณ์ และช่วยรักษาป่าให้กับชุมชน หลาย ๆ ประเพณีขึ้นเพื่อร่วมใจของคนในชุมชนสร้างขวัญกำลังใจในการประกอบสัมมาอาชีพ และมีภูมิปัญญาของท้องถิ่นอันทรงคุณค่าเช่น

- การบายศรีสู่ขวัญ เป็นการบายศรีสู่ขวัญให้แก่แขกที่มาเยือน

- เลี้ยงผีเชื่อ เป็นพิธีเพื่อขอบคุณทางวิญญาณของบรรพบุรุษ

- เลี้ยงหอมเหสักข์ เป็นพิธีบูชาเจ้านายที่เคยปกครองเมืองไทย ให้ช่วยปกป้องรักษา

บ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข จัดให้มีปีละ 1 ครั้ง ในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือนหกถึงสิ้นเดือนเจ็ด

- พิธีเหยา เป็นพิธีรักษาผู้ป่วยของชาวผู้ไทย เป็นการขอขมาผีที่ทำให้เจ็บป่วย

ผลิตภัณฑ์ของชุมชน

บ้าน โลก โกง ไร่ รวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อจัดทำผลผลิตบ้าน โลก โกง จากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีกลุ่มผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. กลุ่มสตรีสหกรณ์ บ้าน โลก โกง มีกิจกรรมเกี่ยวกับการนำผ้าที่ทอจากผ้า และ ฝ้ายมาตัดเป็นเสื้อและเย็บด้วยมือ และตกแต่งลวดลายคาชอป มีทำแบบมีคอ และไม่มีคอ เรียกว่า เสื้อผู้ไทย ซึ่งมีวิธีการ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและกลุ่มเช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูปกระเป๋าคัดมือถือ/ปากกา แดบเสื้อ ผ้าไหมหมแบบผู้ไทย

2. กลุ่มจักสาน กลุ่มจักสานส่วนใหญ่จะเป็นการจักสานเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น กระติบข้าว หวดนึ่งข้าวเหนียว และกระยง และเครื่องมือหาปลา จะมีพ่อค้ามารับซื้อไปขาย อีกค่อหนึ่ง มีการสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก

3. กลุ่มเลี้ยงโค บ้าน โลก โกง เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่เลี้ยงสัตว์มาก เพราะเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดกับภูเขา โคที่เลี้ยงชาวบ้านจะปล่อยขึ้นเลี้ยงตามภูเขา และสวนของตนเองใน ฤดูปักทำนา ส่วนหน้าแล้งจะปล่อยเลี้ยงในทุ่งนาที่เก็บเกี่ยวข้าวออกหมดแล้ว อาชีพเลี้ยงโคจะเป็นอาชีพหนึ่งของชาวบ้าน โลก โกง ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน หรือคกประมาณครัวเรือนละ 10,000-20,000 บาท ต่อปี

แหล่งท่องเที่ยว

- วานอุทยานภูผาแว้ว มีพื้นที่ 4,000 ไร่ อยู่ทิศเหนือของหมู่บ้านเป็นแหล่งพืชพันธุ์ นานาชนิด เป็นแหล่งเที่ยวชมธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

- น้ำตกตาดสูง เป็นแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านและเป็นที่ยึดจุดให้นักท่องเที่ยวเข้ามา ชมน้ำตกในช่วงเดือน พฤษภาคม - เดือน พฤศจิกายน ของทุกปี

- น้ำตกตาดขาว เป็นลานหินที่มีความลาด น้ำไหลผ่านชาวบ้านเรือนน้ำตกสไลเดอร์

- ลานโหลง เป็นหินกว้างใหญ่มีขนาดเนื้อที่ประมาณ 200 ไร่

การบริหารจัดการท่องเที่ยว

โครงการ OTOP Village Champion เป็นโครงการที่บูรณาการและเชื่อมโยง ความโดดเด่นของ OTOP โดยแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน กับการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อใช้พลังในการขับเคลื่อน OTOP และแหล่งท่องเที่ยว ไปด้วยกัน บ้าน โลก โกง ก็เช่นเดียวกัน มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวของชาวไทยที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง นอกจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยังมี Home stay จัดเป็นที่พัก สำหรับ นักท่องเที่ยว

การบริหารจัดการท่องเที่ยวของผู้ไทย โลก โกง มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย

1. คณะกรรมการฝ่ายปฏิคม หน้าทีคือ จะเป็นฝ่ายต้อนรับ จัดเตรียมความพร้อมของเครื่องดื่ม เช่น น้ำดื่ม น้ำดื่มสมุนไพรใบเคช จักหาดอกไม้หรือพวงมาลัย เพื่อต้อนรับคณะท่องเที่ยวและคอยบริการ อำนวยความสะดวกอื่น ๆ ประกอบด้วยกรรมการ 8 คน
2. คณะกรรมการฝ่ายประกอบอาหาร ทำหน้าที่จัดหาอาหารพื้นบ้านตามฤดูกาล ประกอบอาหาร พร้อมจัดสำรับเป็นขันโตก สำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยกรรมการ 20 คน
3. กรรมการและคณะดนตรีพื้นเมือง ทำหน้าที่จัดหาและจัดเตรียมเขาวงกตและผู้ใหญ่มาจัดแสดงและเล่นดนตรีให้แก่คณะนักท่องเที่ยวได้รับชม รับฟัง เพื่อเป็นการสร้างความบันเทิง ประกอบด้วย เขาวงกต 10 คน ผู้ใหญ่ 30 คน
4. กรรมการฝ่ายการแสดงพื้นบ้านภูไท สำหรับทำการแสดงพื้นบ้านภูไท จะมีการจัดเตรียมแสดง จำนวน 4 รายการ ซึ่งเป็นการแสดงของเขาวงกต และเด็กนักเรียนในโรงเรียนบ้านโคกโค้ง คือ
 - 4.1 การรำบายศรีสู่ขวัญ ประกอบด้วยผู้แสดง 18 คน
 - 4.2 การแสดงฟ้อนภูไท ประกอบด้วยผู้แสดง 20 คน
 - 4.3 การแสดงฟ้อนรำ ประกอบด้วยผู้แสดง 25 คน
 - 4.4 การแสดงรำมวยภูเขา ประกอบด้วยผู้แสดง 21 คน
5. กรรมการฝ่ายจัดทำพานบายศรี ทำหน้าที่จัดหา จัดทำ จัดเตรียมพานบายศรีสู่ขวัญ เพื่อทำพิธีบายศรีสู่ขวัญแก่คณะนักท่องเที่ยว ซึ่งการจัดทำพานบายศรีสู่ขวัญนั้น ประกอบด้วย ผู้เฒ่า ผู้แก่ ในหมู่บ้าน จำนวน 18 คน นอกจากนี้ยังมีเขาวงกตที่ได้รับถ่ายทอดภูมิปัญญา ในการจัดทำพานบายศรีจากผู้เฒ่า ผู้แก่ ร่วมในการจัดทำด้วย
6. กรรมการฝ่ายเตรียมพหาลง และประดับตกแต่ง ทำหน้าที่และจัดประดับตกแต่งสถานที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักและนั่งชมการแสดงต่าง ๆ ประกอบด้วยผู้รับผิดชอบ 9 คน
7. ฝ่ายจักสาน ทำหน้าที่จัดแสดงการสาธิตการจักสานให้กับคณะนักท่องเที่ยวได้ชม ซึ่งประกอบด้วยผู้เฒ่า ทั้งชายและหญิง จำนวน 8 คน
8. ฝ่ายพิธีการ/หมอลำขวัญ ทำหน้าที่เรียกขวัญผูกข้อมือ ให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นการทำพิธีเพื่อเป็นสิริมงคลแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพิธีการเป็นประเพณี ที่จะต้องทำทุกครั้งที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมและพักค้างที่หมู่บ้านแห่งนี้ ประกอบด้วยผู้เฒ่า ผู้แก่ 50 คน
9. ฝ่ายจัดทะเบียนบ้านพัก ทำหน้าที่จัดทำทะเบียน จัดเตรียม และจัดสถานที่พักค้าง ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยเตรียมบ้านพักเป็นหลัง ให้พักร่วมกับเจ้าของบ้าน ประกอบด้วยกรรมการ 30 คน
10. ฝ่ายมัคคุเทศก์ท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน ทำหน้าที่ให้คำแนะนำแหล่งท่องเที่ยว สถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญในหมู่บ้าน ให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นทั้งเขาวงกตและผู้ใหญ่ จำนวน 20 คน

11. ฝ่ายาจัดเตรียมสถานที่ (บริเวณวัด) สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว คือ บริเวณวัด กรรมการชุดนี้จะทำหน้าที่เตรียมความพร้อมของสถานที่ ทั้งศาลาผู้ไทย และศาลาวัด ประกอบด้วยผู้รับผิดชอบ จำนวน 7 คน

12. ฝ่ายติดต่oprะสานงานนักท่องเที่ยว ทำหน้าที่ในการติดต่อและประสานงานทั้งกับเจ้าหน้าที่ และผู้ที่ต้องการเข้ามาพักและท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ประกอบด้วยผู้รับผิดชอบ จำนวน 4 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโคกโค้ง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคุณบุญเดือน อุทธิษ

13. ฝ่ายสาธิตหัตถกรรมพื้นบ้านผู้ไทย ทำหน้าที่เตรียมและร่วมในการสาธิตเย็บเสื้อด้วยมือ ในปี 2547 ได้เข้าคัดสรร ได้ระดับ 3 ดาว

14. ฝ่ายการเงิน ประกอบด้วยผู้รับผิดชอบ จำนวน 3 คน สำหรับแบ่งเป็นรายได้นั้นจะขึ้นกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ โดยมีกำหนดกฎและกติการ่วมกันของคนในหมู่บ้าน ซึ่งแยกเป็น

- ผู้เฒ่า ผู้แก่ ฝ่ายพิธีการ จะได้รับคนละ 20-40 บาท/คน/ครั้ง

- ฝ่ายการแสดง และนักดนตรี จัดหาดอกไม้มาลัยและฝ่ายปฏิคม ได้รับคนละ 40-100 บาท/ครั้ง

- ฝ่ายที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ได้รับคนละ 100/บาท/คน/วัน บ้านแต่ละหลังพักได้ 2-4 คน แล้วแต่ความเหมาะสม

การลงทุนเรื่องการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยว หุ้นละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 หุ้น/คน สมาชิก 265 คน สำหรับการลงหุ้นของสมาชิก 100 บาท จะได้ปันผลคืน 20 บาท/คน/ปี

งบประมาณในการบริหารจัดการ

สำหรับในการบริหารจัดการนั้น ได้จัดการหักรายได้ที่นักท่องเที่ยวมาพักในหมู่บ้านและหักส่วนหนึ่งเพื่อเป็นค่าบริการจัดการ เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำมัน

เครือข่ายการบริการ กรณีฉุกเฉิน

1. อพปร. บ้านโคกโค้ง ประสานเครือข่าย อพปร. บ้านกุดหว้า บริการเรื่องรถรับส่งกรณีเกิดการเจ็บป่วย หรือเกิดอุบัติเหตุ

2. สายตรวจ ตำรวจ ตำบลกุดหว้า

3. อาสาสมัคร แจ้งข่าวอาชญากรรม

4. โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธราชภูมินารายณ์

5. วนอุทยานภูผาวัว (เครือข่ายวิทยุสื่อสาร)

กลุ่มสหกรณ์บ้านโคกโค้ง

ประวัติความเป็นมา

กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโคกโค้ง จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2541 โดยมีเจ้าหน้าที่จากอำเภอภูจินารายณ์ เข้าไปให้แนวคิดและให้คำแนะนำทำการรวมกลุ่ม และต่อมาได้มีการรวมกลุ่มกัน โดยมีสมาชิกในการก่อตั้งครั้งแรก 35 คน

ทุนดำเนินการ

1. การรวมกลุ่มของสมาชิก 9,800 บาท
 2. ได้รับการสนับสนุนจากโครงการมิยาซาวา 40,000 บาท
 3. ได้รับการสนับสนุนจากสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ 700,000 บาท
- แยกรายละเอียด คือ อาคารสถานที่กลุ่ม วัสดุอุปกรณ์ 500,000 บาท
 เงินต้นหมุนเวียน 200,000 บาท

ผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม

1. เสื้อเข็บมือ
2. ผ้าขาวม้า
3. ผ้าโสกสิริขะ
4. ผ้าห่ม
5. ผ้าพันคอ
6. เสื้อซาฟารี/เสื้อฤดูโทประยุกต์
7. ผ้าซิ่นมัดหมี่

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรร และเป็นผลิตภัณฑ์เด่นของกลุ่ม คือ เสื้อเข็บมือ ส่งเข้าคัดสรรในปี 2547 ได้ระดับ 3 ดาว

สถานที่จำหน่าย

จำหน่ายที่ศูนย์จำหน่าย คือ กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโคกโค้ง

รายได้จากการจำหน่าย

เฉลี่ยเดือนละ 6,000-72,000 บาท/ปี

สาธารณประโยชน์ 60%

ปันผล 40%

-ผู้ชาย 20%

-บริหารจัดการ 5%

-ปันผลสมาชิก 15% การปันผลปีละ 1 ครั้ง

การประชุม กลุ่มมีการประชุมเฉลี่ย 2 เดือนต่อครั้ง แต่งตั้งนี้ถ้ามีเรื่องด่วนจะมี
การประชุม สมาชิกเร็วขึ้น

การถ่ายทอดภูมิปัญญา

ทางหมู่บ้านร่วมกับโรงเรียนนาโคร์เทพพิทยาสรรค์ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยเฉพาะ
การเย็บผ้าด้วยมือ มีการนำและฝึกอบรมแก่เด็กและเยาวชน ที่กำลังศึกษาในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการ
รักษาไว้ซึ่งจะถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นหลังได้รักษาและคงไว้

กระบวนการผลิตเสื้อเย็บมือ (ผลิตภัณฑ์ OTOP เค้นของบ้านโคกโค้ง)

1. คัดเลือกผ้าฝ้ายทอมือที่มีความประณีตคัดตามแบบที่ต้องการ
2. เลือกด้ายที่มีคุณภาพดีสวยงามสำหรับเย็บ
3. ปั่นด้ายสำหรับเย็บและปัก
4. นำเสื้อมาเย็บด้วยมือและตรวจสอบคุณภาพความเรียบร้อยของการเย็บ
5. ออกแบบลวดลายโดยอาศัยแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ เช่น ลายไม้เลื้อย ลายดอก
ผักตบชวา ลายดอกพิกุล ลายกนก นอกจากนี้ยังมีลวดลายที่นำมาจากผ้าทอพื้นเมืองสุโขทัย ได้แก่
ลายตะขอ และมีการออกแบบลวดลายประยุกต์
6. ลอกลวดลายที่ต้องการปักลงบนส่วนของคอเสื้อ แขนเสื้อ ของกระเป๋ า ขาวเสื้อ
และแถบหน้าของตัวเสื้อ และปักเสื้อด้วยมือตรวจสอบความเรียบร้อยของการปัก
7. นำเสื้อไปซักและรีดให้เรียบพร้อมจำหน่าย

เป็นที่สังเกตว่า หมู่บ้านโคกโค้ง ได้มีจุดเด่นในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมี
แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลากหลาย และการท่องเที่ยวมีบ้านพักแบบ Home stay กำลังเป็นที่นิยมกัน
อย่างกว้างขวาง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุคม บัวศรีและคณะ (2531) วิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดยเน้นการศึกษาศักยภาพทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มีแหล่งท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับประเทศ และระดับสากล รวมทั้งสิ้น 886 แห่ง
เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ 376 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี
209 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม 140 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมการผลิต 111
แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทกรรม 50 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น พระธาตุพนม งาน
ช้างสุรินทร์ งานประเพณีบุญบั้งไฟ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ปราสาทพินาย อุทยานแห่งชาติภูกระดึง

อุทยานประวัติศาสตร์เขพนมรุ้ง บ้านเชียง งานแห่งเทียนพรรษาที่อุบลราชธานี ผาแต้ม เขื่อนจุฬาภรณ์ เขื่อนอุบลรัตน์ แก่งสะพือ บ้านคำนเกวียน ปัญหาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวพบว่า แหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากยังมิได้พัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนี้ยังพบแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดการเสื่อมโทรม ถูกบุกรุกทำลาย ขาดการจัดการใช้พื้นที่บริการการท่องเที่ยวให้มีระบบหรือแบบแผนตลอดทั้งความปลอดภัยและความอบอุ่นในการท่องเที่ยว สิ่งที่ปรากฏให้เห็นทั่วไปคือ ความไม่สะอาดของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวยังมีน้อยอีกด้วย

ลำไย แสงสว่าง (2547) ได้วิจัยเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยในการส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า อำเภอภูเรือมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพราะมีธรรมชาติที่สวยงาม มีอากาศหนาวเย็นเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย มีความพร้อมด้านบริหารคือบ้านพัก รีสอร์ท ร้านอาหาร ห้องประชุมสัมมนา และร้านขายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอภูเรือ พัฒนาอาชีพของประชาชน และดำเนินการประชาสัมพันธ์ จัดทำแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยได้บรรจุไว้เป็นยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยประจำปี และแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย 5 ปี ส่วนปัญหาอุปสรรค พบว่า การท่องเที่ยวของอำเภอภูเรือยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร คือ อำเภอภูเรือมีจุดท่องเที่ยวที่สันเฉาะช่วงฤดูหนาวเท่านั้น ทำให้การท่องเที่ยวขาดช่วงไม่ต่อเนื่อง ทั้งยังขาดปัญหาการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง แนวทางแก้ไขในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอภูเรือให้ประสบความสำเร็จ คือ ต้องร่วมมือระหว่างองค์กรในภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

วิรัตน์ นาคนวม (2548) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้น ชุมชนได้ร่วมจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์แหล่งบ้านฟ้าเหลี่ยม ชุมชนมีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีโครงสร้างการบริหารจัดการ มีคณะทำงาน มีกฎข้อบังคับกลุ่ม มีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน มีความเข้มแข็ง มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

รูปแบบการบริหารจัดการ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ให้ข้อมูลกับกลุ่มอนุรักษ์แหล่งบ้านฟ้าเหลี่ยม เข้าทำการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นทำหน้าที่เพียงกำกับ

ดูแล และสนับสนุนส่งเสริมเท่านั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ทำให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ทำให้เกิดความประหยัด คุ่มค่า โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความภูมิใจในภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วิรุณา วรจินดา (2549) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่าง ๆ นับตั้งแต่ สื่อพื้นบ้าน สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และการประชาสัมพันธ์สินค้าทาง internet นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้แก่บุคคลและชุมชน เพื่อเป็นสินค้าจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวและยังมีบทบาทในการจัดทำแผนการท่องเที่ยวประจำปีและแผน 3 ปี อีกด้วย 2) ลักษณะประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ งานประเพณีบุญเบิกฟ้า ตัวอย่างหนึ่งของบุญเบิกฟ้าก็คือ การหาบปุ๋ยคอกไปใส่คีนนา ทำให้ที่นามีความอุดมสมบูรณ์และเป็นการเพิ่มผลผลิตข้าว นอกจากนี้ยังมีประเพณีนมัสการพระธาตุนาคูน เพื่อเป็นการสักการะองค์พระธาตุนาคูน ส่วนวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ วัฒนธรรมการทอผ้าไหม ลายสร้อยคอกหมากบ้านกุดรังและการทอเสื่อกกบ้านแพง จุดอ่อนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้แก่ การประชาสัมพันธ์การจัดงานประเพณีบุญเบิกฟ้าและงานนมัสการพระธาตุ ทำให้นักท่องเที่ยวมาน้อย การมีส่วนร่วมของสถานศึกษายังมีน้อย สินค้าที่จำหน่ายในงานไม่หลากหลาย จุดแข็งของการจัดงานประเพณีทั้ง 2 อย่างคือ เป็นการอนุรักษ์สืบทอดและส่งเสริมประเพณีอันดีงามของชาวอีสาน องค์กรต่าง ๆ ได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีกัน จุดอ่อนของการทอผ้าคอกหมากบ้านกุดรัง คือ ทอได้จำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ส่วนจุดแข็งคือ เป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน คุณภาพดี ลวดลายสวยงาม ขณะที่จุดอ่อนของการทอเสื่อกกบ้านแพง คือการขาดแคลนวัตถุดิบ สำหรับจุดแข็ง ก็คือ ผลิตภัณฑ์จากเสื่อกกมีคุณภาพดี ได้รับความนิยมนจากผู้บริโภคและมีตลาดกว้างขวาง 3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กว้างไกลขึ้น การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทุกวิธีทาง การพัฒนาอาชีพชายหญิง เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ การสร้างเครือข่ายกับองค์การรัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งส่งเสริมด้านงบประมาณและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

ปณัดดา โพธินามและคณะ (2549) ได้วิจัยเรื่อง ศักยภาพการบริหารจัดการที่พักทางวัฒนธรรมสู่มาตรฐาน โฮมสเตย์ไทยของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอ

กฤตินารายั จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า บ้านโคกโค้ง เป็นหมู่บ้านของชาวผู้ไทย และเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเริ่มให้บริการนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา อาชีพหลักของชาวบ้านคือทำนา อาชีพเสริมคือ การให้บริการที่พักนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นลักษณะแบบ Home Stay คือให้นักท่องเที่ยวเข้าพักกับชาวบ้าน เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของชาวผู้ไทย รวมทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติไปพร้อม ๆ กัน โดยมีชาวบ้านเป็นผู้ให้บริการต้อนรับ

ด้านการบริการจัดการ มีคณะกรรมการดำเนินงาน โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ รูปแบบการรับนักท่องเที่ยวได้แก่ การต้อนรับด้วยพวงมาลัย การบอกรักขวัญ การรับประทานอาหารที่บ้าน การชมการแสดง และการเข้าร่วมกิจกรรมตามวิถีชีวิตของชาวผู้ไทย

อดิสรุ พวงทอง (2549) ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเกาะเกร็ดเป็นแหล่งศิลปกรรมที่สำคัญที่ผสมผสานระหว่างชาวไทยและชาวมอญ ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และขนบธรรมเนียมประเพณี แต่สิ่งสำคัญจนเป็นชื่อเสียงของชุมชนเกาะเกร็ดนั่นคือ เครื่องปั้นดินเผา ในส่วนขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนเกาะเกร็ดมีองค์ประกอบครบทั้ง 3 ประเด็น คือ ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึงชุมชน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหา การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามผล การพัฒนาเกาะเกร็ดอยู่ในความรับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด โดยมีนโยบายในการพัฒนาภาคบริการ การบริการ และการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในการพัฒนาจะพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม การจัดการระบบนิเวศ รูปแบบการบริการการท่องเที่ยว การประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประชาสัมพันธ์และบริการการท่องเที่ยว ด้านการจัดโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดเป็นรูปธรรมมากขึ้น คือ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรช่วยเหลือสนับสนุนในการเสริมสร้างกิจกรรมเอกลักษณ์ชุมชน ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ สนับสนุนงบประมาณ พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ฉันท ศรีสวัสดิ์ และเกริกไกร แก้วล้วน (2550) ได้วิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา วัฒนธรรมของชุมชนชาวกววยในเขตอีสานใต้และลาวใต้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนชาวกววยในเขตอีสานใต้ยังมีอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และบางส่วนของจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งหมคประมาณ 474,486 คน โดยมีอยู่

หนาแน่นในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดสุรินทร์ ส่วนในลาวมีอยู่ประมาณ 45,498 คน ส่วนใหญ่จะอยู่ในแขวงสาละวันและจำปาสัก ลักษณะเด่นของชุมชนดังกล่าวคือ แนวคิด ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และการประกอบอาชีพเช่น การเลี้ยงช้างและการทอดผ้า 2) ชุมชนชาวกรวยทั้งในเขตอีสานใต้และลาวใต้ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทางประวัติศาสตร์ทางชาติพันธุ์และทางวัฒนธรรมเนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาในตระกูลมอญ เขมร มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาร่วมกัน โดยมีการอพยพมาจากภาคเหนือของประเทศอินเดียแถบเทือกเขาหิมาลัยด้วยกันเมื่อประมาณ 3,500 ปีก่อน และมีการกระจายกันอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งในเขตอีสานใต้และลาวใต้ด้วย 3) แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวกรวยอาจทำได้โดยการสำรวจสภาพชุมชนที่มีลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม และขึ้นบัญชีไว้อย่างเป็นทางการเป็นระบบในรูปแบบของฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ แล้วเผยแพร่ให้กับธุรกิจท่องเที่ยวโดยผ่านการประชุมสัมมนา ในรูปของเอกสาร แผ่นพับ ไปสเตอร์ และอินเตอร์เน็ต ด้รับรู้และเข้าใจในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนทั้งค่อนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว

สุวิทย์ นามบุญเรือง (2553) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยว อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาตลาดการท่องเที่ยวบุคลากรในสถานประกอบการมีปัญหาเรื่องการสื่อสาร การพูดภาษาอังกฤษ ขาดความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ปัญหาความสะอาด ความปลอดภัยในคมนาคมไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ปัญหาการประชาสัมพันธ์ และการขาดการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว

ความต้องการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย ได้แก่ ต้องการพัฒนาศูนย์บริการด้านการพูดภาษาอังกฤษ ต้องการได้รับการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ เช่น ป้ายบอกทิศทาง ระยะทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว และต้องการให้ประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง และสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย ได้แก่ ควรพัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ผาสมเด็จ ผาเคล็ด และผาน้อย ให้มีความรู้ภาษาอังกฤษ จะได้สื่อสารกับนักท่องเที่ยว ควรเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับข้อมูลการท่องเที่ยว ปรับปรุงด้านประชาสัมพันธ์ ทั้งควรทำป้ายบอกทิศทางไปแหล่งท่องเที่ยว

ลักขณา อินทร์บึง (2553) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของเทศบาลนครขอนแก่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา โสมนมังเมืองขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า

1. โสมนมังเมืองขอนแก่นตั้งอยู่ถนนรอบบึงแก่นนคร อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เริ่มให้บริการในปี พ.ศ. 2546 บริหารจัดการโดยเทศบาลนครขอนแก่น เป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองขอนแก่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 โซน คือ โซนที่ 1 แนะนำเมืองขอนแก่น

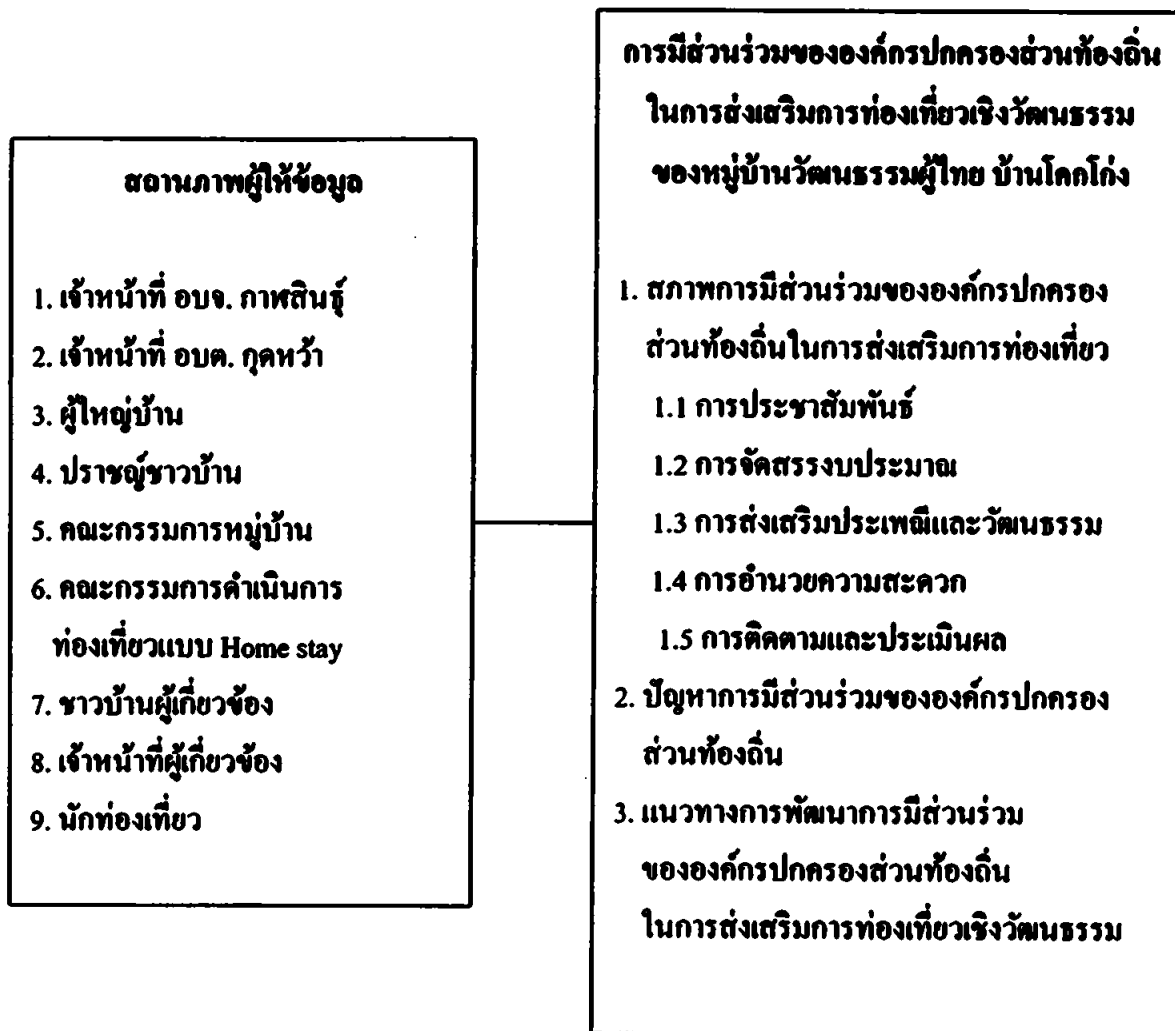
โซนที่ 2 ประวัติศาสตร์เมืองขอนแก่นและวัฒนธรรมชาวขอนแก่น โซนที่ 3 การตั้งเมือง โซนที่ 4 บ้านเมืองและวิถีชีวิตชาวขอนแก่น และโซนที่ 5 คือส่วนของขอนแก่นวันนี้ จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการแสดงถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดขอนแก่น

2. บทบาทของเทศบาลนครขอนแก่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โสงมูนมังเมืองขอนแก่น ได้ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์หลายวิธี เช่น แผ่นพับ วิทยุ เคเบิลท้องถิ่น อินเทอร์เน็ต จัดหมักकुเทศก์ท้องถิ่น มีทั้งหมักकुเทศก์ชุมชนและขุมหมักकुเทศก์ การจัดการงบประมาณเพื่อบริหารจัดการภายใต้ชื่อ “โสงมูนมังมีชีวิต” การพัฒนาบุคลากร โดยการส่งไปอบรมและศึกษาดูงานที่พิพิธภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานของคน จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาล ซึ่งได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี มีการติดตามและประเมินผลของการท่องเที่ยว โสงมูนมังเมืองขอนแก่น

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของเทศบาลนครขอนแก่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โสงมูนมังเมืองขอนแก่น เทศบาลนครขอนแก่นควรส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับชื่อโครงการ “โสงมูนมังมีชีวิต” และเทศบาลนครขอนแก่นควรมีการบรรจุการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี และควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เบื้องต้น เมื่อพฤษภาคม 2555 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรบริหารส่วนตำบล ได้พบว่า ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดการงบประมาณ การส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก และการติดตามและประเมินผล ดังได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังต่อไปนี้

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูล
2. การเลือกพื้นที่และเลือกผู้ให้ข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การสร้างเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูล

1.1 กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการดำเนินงานการท่องเที่ยวฯ ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 32 คน ประกอบด้วย

(1) เจ้าหน้าที่ อบจ. กาฬสินธุ์ ได้แก่

- นายกองกิจการบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ 1 คน
- รองนายกองกิจการบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ 1 คน
- ปลัดกองกิจการบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ 1 คน

(2) เจ้าหน้าที่ อบต. กุดหว้า ได้แก่

- นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลกุดหว้า 1 คน
- รองนายกองกิจการบริหารส่วนตำบลกุดหว้า 1 คน
- ปลัดกองกิจการบริหารส่วนตำบลกุดหว้า 1 คน

(3) เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่

- ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน
- ประชาชนชาวบ้าน 1 คน
- คณะกรรมการหมู่บ้าน 6 คน
- คณะกรรมการดำเนินงานการท่องเที่ยว 2 คน
- เจ้าหน้าที่ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ จ.กาฬสินธุ์ 2 คน
- ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบ Home Stay 8 คน
- นักท่องเที่ยว 6 คน

จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพพิจารณาตามความเหมาะสมของสถานการณ์
(ชาย โทธิสิตา, 2550)

2. การเลือกพื้นที่และเลือกผู้ให้ข้อมูล

2.1 การเลือกพื้นที่ ได้เลือกหมู่บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้าเป็นพื้นที่วิจัย เนื่องจากเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวดีเด่นด้านวัฒนธรรมในปี พ.ศ. 2545 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี 2549 ได้รับรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อป ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากกรมการพัฒนาชุมชน และในปี 2552 ได้รับรางวัล 2 รางวัลซ้อน คือ รางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวดีเด่นด้านวัฒนธรรม จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นอกจากนี้ยังเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวของชาวไทย ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง และมี Home Stay เป็นที่พักของนักท่องเที่ยว ประการสำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมู่บ้านโคกโก่ง อีกด้วย

2.2 การเลือกผู้ให้ข้อมูล ได้เลือกโดยกระจายตามสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลและกระจายเพศชาย หญิง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi structured interview) โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์ (interview guide เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interviews) เลือกกรณีที่น่าสนใจ เช่น

เจ้าของ Home Stay ผู้บริหาร อบจ.กาฬสินธุ์ และผู้บริหาร อบต.กุคหว้า ประชาชนชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน

2. แนวทางการสังเกต (Observation guide) ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) คือ การเข้าร่วมกิจกรรมด้วย และ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant observation)

3. การจดบันทึกข้อมูลภาคสนามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์

4. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัย
2. สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi structured interview) แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. สร้างแบบสังเกต เพื่อเป็นคู่มือในการสังเกตในภาคสนาม
4. นำแบบสัมภาษณ์ แนวทางการสัมภาษณ์ แบบสังเกตไป ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง
5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และแนวทางการสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำแล้ว ได้นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย
2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์ตามแนวทางการสัมภาษณ์ และเลือกกรณีที่น่าสนใจ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสังเกตปรากฏการณ์ และสิ่งแวดล้อม

6. ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือน มิถุนายน 2555 ถึง กันยายน 2555

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ระยะ โดยในระยะแรกได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพไปพร้อม ๆ กับการสัมภาษณ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ต่อจากนั้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ได้นำข้อมูลทุกประเภทที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การจดบันทึกภาคสนาม มาแยกแยะข้อมูล จัดหมวดหมู่ เพื่อหาความแตกต่างกันและความเหมือนกัน ความเชื่อมโยงภายในหมวดหมู่ และระหว่างหมวดหมู่ จึงวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 สภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย

ส่วนที่ 4 ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย

ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยและการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ของบ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เจ้าหน้าที่องค์การรองการ บริหารส่วนตำบลกุดหว้า ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการดำเนินการท่องเที่ยวฯ ชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 32 คน เป็นชาย 16 คน เป็นหญิง 16 คน อายุ อยู่ในช่วง 25-35 ปี (5 คน) อายุ 36-45 ปี (13 คน) 46-55 ปี (9 คน) อายุ 56 -60 ปี (3 คน) 60 ปี ขึ้นไป (2 คน) การศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด (9 คน) รองลงมา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (8 คน) ปริญญาโท และประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มละ 4 คน ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 (3 คน) ปวศ. (2 คน) และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 กลุ่มละ 1 คน (คิงภาคผนวก)

ส่วนที่ 2 สภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโค้ง ตำบลอุคหว้า อำเภอ ภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

เกี่ยวกับสภาพหรือการดำเนินการท่องเที่ยวของบ้านโคกโค้งนั้น พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ของหมู่บ้านโคกโค้ง ได้ดำเนินการครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ดำเนินการโดย นายสิทธิเดช ไชยยะวงษ์ และคณะกรรมการหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2551) เป็นเวลา 10 ปีแล้ว ซึ่งปัจจุบันผู้ใหญ่วัยบ้าน คือ นายขวัญชัย ปัททะทุม (เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2549) ในบ้านโคกโค้ง มีจำนวน 136 ครัวเรือน แต่ได้ขึ้นทะเบียนการท่องเที่ยวแบบ Home Stay จำนวน 50 ครัวเรือน ในการจัดการการท่องเที่ยว ได้จัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์การท่องเที่ยวแบบ Home Stay บ้านโคกโค้ง มีคณะกรรมการดำเนินงาน Home Stay มีการบริหารจัดการตามโครงสร้างในการบริหารตามฝ่ายและหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งจะมีกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ มีประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และมีกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เช่น กรรมการฝ่ายพานบายศรี ฝ่ายมาลัยดอกไม้ ฝ่ายดนตรี ฝ่ายพ็อนรำ ฝ่ายพ็อนภูไท ฝ่ายพิธีกร ฝ่ายเสิร์ฟน้ำ ฝ่ายอาหาร ฝ่ายขายสินค้า ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบ้านพัก ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ฝ่ายมัคคุเทศก์ ฝ่ายหัตถกรรม ฝ่ายเขียนขันหมากเบ็ง กรรมการและเลขานุการ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ การแบ่งหน้าที่ได้ยึดหลักให้คนตรงกับงาน และให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพ ได้ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนอาชีพหลักของชาวบ้านคือ การทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ (วัว)

นักท่องเที่ยวที่จะมาพักแรมที่หมู่บ้านโคกโค้งนั้นจะต้องติดต่อด่วนหน้าก่อนประมาณ 3-4 วัน เพื่อเจ้าของที่พักและชาวบ้านผู้เกี่ยวข้องจะได้เตรียมตัว เตรียมงานไว้ต้อนรับ สำหรับนักท่องเที่ยว นั้นส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวภายในประเทศไทย แต่นาน ๆ จึงจะมีชาวต่างชาติมาเที่ยว เช่น เวียดนาม ออสเตรเลีย อังกฤษ อิตาลี เมื่อ วันที่ 9 กรกฎาคม 2551 ได้มีนักท่องเที่ยวมาจากฝรั่งเศส กรีซ เคนมาร์ค รัสเซีย อิสราเอล และเมื่อในวันที่ 20 กรกฎาคม 2551 ได้มีคณะกรรมการจาก ททท. มาประสานเพื่อส่งหมู่บ้านเจ้าประกวคจริงรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยอดเยี่ยม ประจำปี 2551 ประเภทเมืองและชุมชน เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2551 กระทรวงสาธารณสุขได้ติดต่อมาพักที่บ้านโคกโค้ง จำนวน 100 คน

เกี่ยวกับการจองบ้านนั้น จะต้องจ่ายค่าประกันล่วงหน้า จำนวน 5,000 บาทต่อกลุ่ม โดยโอนเข้าบัญชี เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงหมู่บ้านการต้อนรับที่ประทับใจนักท่องเที่ยวก็คือ การได้รับพวงมาลัยจากชาวบ้าน พร้อมกับกล่าวคำทักทายอย่างอบอุ่นและเป็นมิตรด้วยคำกล่าว "สวัสดีคะ สวัสดีครับ" ต่อจากนั้น ฝ่ายต้อนรับ ก็จะต้อนรับด้วยน้ำดื่มสมุนไพร ได้แก่น้ำตะไคร้ น้ำดื่มใบเตย ณ ศาลาอเนกประสงค์ ผู้นำหมู่บ้านได้กล่าวต้อนรับอย่างอบอุ่น พร้อมบรรยายประวัติและความเป็นมาของหมู่บ้าน และกรรมการผู้ดำเนินงานบางคนและแนะนำการเข้าที่พักพร้อมทั้งแจ้งหมายเลขของบ้านพัก

ให้นักท่องเที่ยวว่าใครจะพักกับครัวเรือนไหน ปกติแล้วนักท่องเที่ยวที่เข้าพักจำนวน 4 คน ต่อ 1 ครัวเรือน และผู้นำเข้าพักก็คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน แต่มักจะมีปัญหาว่า นักท่องเที่ยวจะมีความต้องการอยู่รวมกันมากกว่า 4 คน ต่อ 1 ครัวเรือน วิธีแก้ไขก็คือนักท่องเที่ยวที่มาพักรวมกันต้องเพิ่มค่าอาหารและค่าที่นอนคนละ 200 บาท เป็นที่สังเกตว่า พิธีต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานบายศรี ซึ่งชาวผู้ไทย (ภูไท) เรียกว่า “ขันหมากเบ็ง” หรือ “ขันมะเบ็ง” เจ้าของบ้านจะแต่งกายด้วยชุดผู้ไทย และจะมีชุดให้นักท่องเที่ยวได้สวมใส่ชุดผู้ไทยที่เตรียมไว้ด้วย นอกจากนี้ก็จะมีวงดนตรีพื้นบ้านบรรเลงเพลงกล่อมด้วย และได้ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญนักท่องเที่ยวด้วย โดยให้ทุกคนนั่งล้อมวงรอบขันมะเบ็ง ที่ทำจากใบตองกล้วย เป็นชั้น ๆ ตกแต่งด้วยดอกไม้ต่าง ๆ เครื่องบายศรีได้แก่ เหล้าไห ไข่ต้ม กระจิบข้าว (กลองข้าวเหนียว) หมอคู่ขวัญจะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้านจะทำพิธีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยว เป็นการเรียกขวัญให้โชคสิริมงคล มีความอบอุ่น หลังจากที่ทำพิธีสู่ขวัญได้คู่ขวัญเสร็จแล้ว ผู้เฒ่าและชาวบ้านผู้ให้การต้อนรับจะนำฝ้ายมาผูกข้อมือนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจะกำไข่ต้ม 1 ฟอง ข้าวต้มและกล้วย 1 ลูก ไว้ในมือ แล้วจึงทำพิธีผูกข้อมือให้พร้อมทั้งอวยพรให้นักท่องเที่ยวโชคดี มีความสุขเกษม เป็นต้น

เมื่อเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้ว นักท่องเที่ยวจะร่วมรับประทานอาหารที่บ้านแบบพาเลงกับเจ้าของบ้านที่จัดเตรียมไว้ ปกติจะรับประทานอาหารข้าวเหนียว อาหารตามฤดูกาล และผักพื้นบ้าน หลังจากรับประทานอาหารแล้ว นักท่องเที่ยวก็จะได้ชมดนตรีพื้นเมืองและการฟ้อนรำของผู้ไทย ในชุดต่าง ๆ เป็นการแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวผู้ไทยโดยเฉพาะ หลังจากนั้น นักท่องเที่ยวก็จะแยกย้ายกันไปพักตามบ้านเรือนที่ได้จองไว้ รุ่งเช้าก็จะนำนักท่องเที่ยวไปร่วมทำบุญตักบาตร ซึ่งเจ้าของบ้านจะเตรียมอาหารสำหรับใส่บาตรไว้ให้ ถัดจากนั้นนักท่องเที่ยวก็จะร่วมรับประทานอาหารเช้ากับ เจ้าของบ้าน

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะไปเที่ยวชมตามที่มัคคุเทศก์แนะนำได้แก่ การชมวิถีชีวิตชนธรรมชาติของบ้านโคกโค้งของตำบลกุดหว้า ได้แก่ การไปชมภูผาวัว-น้ำตกตาดสูง-จุดชมวิวดานนางแอ่น-ผานางคอย และคานไหลง ระยะ 2 กิโลเมตร อีกเส้นทางหนึ่ง คือ ภูผาวัว-น้ำตกตาดขาว-กรงนกทา-เตาสาบ ซึ่งมีระยะทาง 5 กิโลเมตรครึ่ง หลังจากที่นักท่องเที่ยวได้ไปทัศนศึกษาชมวิถีชีวิตชนธรรมชาติแล้ว ปกติจะมารับประทานอาหาร (กินข้าวป่า) กันที่น้ำตกตาดสูง หลังจากที่ได้รับประทานอาหารกลางวันเสร็จเรียบร้อยกันแล้ว ช่วงบ่ายก็จะพากันไปชมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการการถักทอ คือ การทอผ้าและจักสาน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้สืบสานถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและอนาคต

สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงนั้น มีดังนี้ (ปกัณดา โทธินามและคณะ, 2550)

1. วนอุทยานภูผาหัว มีพื้นที่ประมาณ 4,000 ไร่ อยู่ติดหมู่บ้านผู้ไทย มีเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ชมต้นไม้ประจำถิ่น และพืชสมุนไพร น้ำตกตาดสูง น้ำตกตาดขาว ผานางแอน ผานางคอบ คานโหลง น้ำเต้าปรุง ผาคันชูไก่อ่แก้ว
2. น้ำตกตาดสูง อยู่ห่างจากบ้านโคกโค้งประมาณ 200 เมตร
3. น้ำตกตาดขาว เป็นลานสไลเดอร์ทั้งใหญ่และขาว
4. คานโหลง เป็นลานหินกว้างประมาณ 200 ไร่ มีตะบองเพชรหินข่อยคาน และไม้ป่านานาชนิด เหมือนอยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย
5. วัดติมนาโก อยู่ห่างจากบ้านโคกโค้ง 19 กิโลเมตร สามารถชมพิพิธภัณฑ์ชาวผู้ไทย มีเครื่องใช้ของชาวผู้ไทยสมัยโบราณ
6. วนอุทยานภูผาผึ้ง อยู่ห่างจากหมู่บ้านไปทางทิศเหนือประมาณ 12 กิโลเมตร สามารถเดินป่าชมธรรมชาติที่สวยงาม ชมลานหินปุ่ม สะพานหิน (จัวหิน) ที่เกิดจากธรรมชาติอย่างน่าอัศจรรย์ ชึ่งนั้ก
7. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน อยู่ห่างจากบ้านโคกโค้ง ประมาณ 12 กิโลเมตร มีทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติอ่างเก็บน้ำสีฐาน
8. ศูนย์แกะสลักหินบ้านนากระเคา อยู่ห่างจากบ้านโคกโค้งประมาณ 27 กิโลเมตร
9. หมู่บ้านหนองห่าง-ห้วยม่วง อยู่ห่างจากบ้านโคกโค้ง ประมาณ 18 กิโลเมตร
10. วัดป่าพุทธบุตร อยู่ห่างจากบ้านโคกโค้ง ประมาณ 30 กิโลเมตร เป็นสถานที่เก็บต้นไม้กลายเป็นหิน และซากฟอสซิลปลาเลปิโดเทส ซึ่งเป็นพันธุ์ปลาโบราณ โดยจุดพบที่ภูโหล่ช
11. วนอุทยานภูแฝก แหล่งพบรอยเท้าไดโนเสาร์ ซึ่งพบโดยเด็กหญิง พัชรีย์ ไวเสน และเด็กหญิง กัญชามาศ เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ระหว่างที่ไปเที่ยวป่ากับผู้ปกครอง เป็นรอยเท้าไดโนเสาร์พันธุ์คาโนซอร์ ห่างจากบ้านโคกโค้ง ประมาณ 40 กิโลเมตร
12. ภูคุ้มข้าว อำเภอสหัสขันธ์ เป็นแหล่งพบซากฟอสซิลกระดูกไดโนเสาร์ชนิดกินพืชมากกว่า 600 ชิ้น เป็นสถานที่ตั้งสถานีวิจัยไดโนเสาร์ มีเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรธรณี มีอาคารแสดงนิทรรศการเรื่องไดโนเสาร์จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เป็นสถานที่ก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากบ้านโคกโค้ง ประมาณ 95 กิโลเมตร (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554)

รายการนำเที่ยวหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้าน โศก โกง (อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม)

รายการนำเที่ยว 1 วัน

- 15.30 น. - เดินทางถึงหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้าน โศก โกง อ.ภูจินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์
 - พิธีต้อนรับของหมู่บ้าน
 - ประมุขนิเทศ และรับฟังการบรรยายพิเศษจากผู้นำหมู่บ้าน แบ่งกลุ่มเข้าที่พัก
- 16.30 น. - เข้าที่พัก โดยเจ้าของบ้าน (เฮือน) นำไป
- 18.30 น. - พิธีบายศรีสู่ขวัญ รับประทานอาหารพื้นบ้านแบบพาแลง
 - ชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมผู้ไทย
- 22.00 น. - เข้าที่พัก

เช้าวันรุ่งขึ้น

- 06.30 น. - ทำบุญตักบาตร
- 07.00 น. - รับประทานอาหารเช้าที่บ้านพัก
- 08.00 น. - ไปเที่ยวน้ำตกตาดสูง ถานสไลเคอร์ หน้าผา ถ้ำ เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ
พรรณไม้ป่า พืชสมุนไพรในวนอุทยานภูผาวิ้ว
- 12.00 น. - รับประทานอาหารกลางวันที่ริมน้ำตก
- 13.00 น. - ร่วมกิจกรรมตามแบบการดำเนินชีวิตของชาวผู้ไทย
- 16.00 น. - พิธีอำลา และมอบของที่ระลึก เดินทางกลับ

(ปนัดดา โปธินาม และคณะ, 2549, อ้างอิงมาจากการสัมภาษณ์นายขวัญชัย ปัทมะทุม และนายพร อัฐนาถ, 2549)

สำหรับอัตราค่าที่พัก รวมค่าอาหาร 3 มื้อ รวมค่าจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญ คำนำแสดงดนตรีพื้นเมือง และนำชมแหล่งท่องเที่ยว 1 วัน คิดค่าใช้จ่ายดังนี้

- นักท่องเที่ยวจำนวน 5-9 คน คิดค่าใช้จ่ายคนละ 700 บาท
- นักท่องเที่ยวจำนวน 10-19 คน คิดค่าใช้จ่ายคนละ 600 บาท
- นักท่องเที่ยวจำนวน 20 คนขึ้นไป คิดค่าใช้จ่ายคนละ 500 บาท

ในแต่ละเดือนเฉลี่ยแล้ว จะมีนักท่องเที่ยวมาพักประมาณเดือนละ 3 กลุ่ม ๆ ละ 8 ราย เป็นจำนวน 24 ราย จะนำรายได้มาสู่หมู่บ้านประมาณ เดือนละ 12,000 บาท บ้านพัก 1 หลัง จะมีรายได้ 100 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน มีการจัดสรรรายได้ ดังนี้

- จากนักท่องเที่ยว 1 คน จะได้รับ 500 บาท จัดสรรได้ ดังนี้
 - ค่าที่พัก จำนวน 100 บาท/คน ที่เหลือ 400 บาท แบ่งให้
 - กลุ่มสหกรณ์การท่องเที่ยวบ้าน โศก โกง 10%

- แบ่งให้เป็นค่าคอกเบี้ยของหุ้น 30%
- ค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงงาน 10%
- ค่าอาหารพาเลงและค่าการแสดงในการต้อนรับนักท่องเที่ยว 50%

ฤดูที่นักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ฤดูฝน ช่วงเดือน กรกฎาคม-กันยายน ซึ่งเป็นช่วงที่ต้นไม้มีใบไม้เขียวชอุ่ม ต้นข้าวในนาเขียวขจี มีทิวทัศน์สวยงาม รองลงมาฤดูหนาว ส่วนฤดูร้อน จะมีนักท่องเที่ยวมาน้อย ทั้งนี้เนื่องจากทางภาคอีสานอากาศจะร้อนมากในฤดูร้อน ต้นไม้ใบไม้แห้งเหลืองร่วงหล่น ไม่สวยงามสดชื่นเหมือนในฤดูฝน แต่จะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลอดปี

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืนที่บ้านพัก พบว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ทัศนะว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้าน โลก โกง่ จัดได้ดีมากสมควรเป็นแบบอย่างของ Home Stay ที่อื่นและมีความประทับใจด้านการต้อนรับมากที่สุด คังคักดำวของ นายโชค นักท่องเที่ยวจากภาคกลาง ได้กล่าวว่า “การท่องเที่ยวแบบ Home Stay บ้านโลกโกง่ จัดได้ดีมาก ประทับใจการต้อนรับมากที่สุดสมควรจะเป็นแบบอย่างที่ดี” โดยสรุปสิ่งที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวนั้นมีหลายประการ เรียงลำดับจากมากไปอย่างน้อยได้ดังนี้

- การต้อนรับของชาวบ้านอบอุ่น เต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ
- พิธีบายศรีสู่ขวัญประทับใจไม่รู้ลืม
- การชมประเพณีวัฒนธรรมของชาวผู้ไทย เช่น การแต่งกาย การทอผ้า จักสาน
- ธรรมชาติของหมู่บ้านที่สวยงาม ชาวบ้านมีความซื่อสัตย์
- มีที่พักอาศัยที่ดี มีความสะอาดปลอดภัย
- อาหารมีรสชาติเอร็ดอร่อย แปลกใหม่
- ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน
- ทัศนียภาพที่สวยงามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ความรู้และความเพลิดเพลิน

สำหรับสิ่งที่ต้องการให้ปรับปรุงคือ เรื่องไฟฟ้าที่ถนนหนทางควรให้มีความสว่างไสวกว่าปัจจุบัน และควรประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ได้มีส่วนร่วมที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก และการติดตามและประเมินผลครั้งรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประชาสัมพันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay บ้านโคกโค้งเพียงเล็กน้อย ไม่ได้ประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจนและกว้างขวาง วิธีการประชาสัมพันธ์เป็นเพียงจัดทำวารสารรายสัปดาห์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์เท่านั้น และมีรายการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยทั่ว ๆ ไป ไม่ได้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของบ้านโคกโค้งโดยเฉพาะ ดังคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดคนหนึ่งว่า “การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านโคกโค้งนั้น ได้ประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำเป็นวารสารรายสัปดาห์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกว้าง ๆ ไม่ได้เน้นในรายละเอียดของการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ของบ้านโคกโค้งโดยตรง”

ขณะเดียวกัน องค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ของบ้านโคกโค้งนั้น ได้

ดำเนินการไปอย่างชัดเจนและกว้างขวางใช้วิธีการประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบนับตั้งแต่ได้ติดต่อ สื่อสารกับนักท่องเที่ยวถึงรายละเอียดของการท่องเที่ยวในบ้านโคกโค้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวติดต่อผ่าน อบต. เจ้าหน้าที่ของ อบต. กุคหว้า ก็จะรับนักท่องเที่ยวไว้แล้วประสานงานไปยังเจ้าของบริการท่องเที่ยวแบบ Home Stay คราวเรือนต่าง ๆ ดังคำกล่าวของ น.ส.ธนพร (นามสมมติ) ผู้บริหาร

อบต.กุคหว้า กล่าวว่า “อบต. กุคหว้า ได้ช่วยหมู่บ้านประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกับคณะนักท่องเที่ยวเมื่อเขาติดต่อผ่าน อบต. แล้ว อบต.ก็จะรีบรับเรื่องไว้ ขึ้นต่อไปก็จะประสานงานมายังหมู่บ้านและครัวเรือนที่รับนักท่องเที่ยวแบบ Home Stay ต่อไป”

นอกจากนี้ อบต.กุคหว้า ยังได้ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและทั่วถึงทั้งเป็นเอกสารวารสารเผยแพร่ แนะนำแก่นักท่องเที่ยว โดยได้ประสานงานกับสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และจัดทำเป็นวารสารรายสัปดาห์ ประชาสัมพันธ์ทางอินเตอร์เน็ต หรือด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ศูนย์การท่องเที่ยวยังได้มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในบ้านโคกโค้งจัดทำแผ่นพับในวาระการประชุมผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการทั่วประเทศ และจัดส่งข้อมูลให้ประชาสัมพันธ์จังหวัดทั่วประเทศพร้อมนำข้อมูลผ่านอินเตอร์เน็ตด้วย ดังเช่น นางสาวก่องแก้ว เจ้าหน้าที่ อบต.กุคหว้า คนหนึ่งกล่าวว่า “อบต. กุคหว้าได้ประชาสัมพันธ์ทางอินเตอร์เน็ต ทางวารสารและสื่อต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศูนย์การท่องเที่ยวฯ ก็มีมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ด้วย โดยจัดทำแผ่นพับแจกในการประชุม ผอ.ศูนย์ฯ ทั่วประเทศและจัดส่งให้ประชาสัมพันธ์จังหวัดทั่วประเทศ พร้อมนำข้อมูลลงในอินเตอร์เน็ตด้วย”

2. การจัดสรรงบประมาณ พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ของบ้านโคกโค้ง แต่ประการใด นอกจากตั้งงบประมาณอุดหนุนในการพัฒนาโดยทั่วไป ของจังหวัดกาฬสินธุ์เท่านั้น

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า ได้มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านโคกโค้ง ในลักษณะจัดงานประเพณีต่าง ๆ และให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพและให้งบประมาณในการฝึกอบรมด้านศิลปปะนาฏศิลป์ โดยให้วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์มาฝึกอบรมการฟ้อนรำให้กับเขาวน เพื่อเตรียมไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้จัดงบประมาณให้หมู่บ้านเพื่อให้มีการอบรมเกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมือง การเย็บเสื้อผ้าด้วยมือ คังคำกล่าวของนางสมสวยว่า “อบต. กุคหว้า ได้ให้งบประมาณอุดหนุนการฝึกอบรมการทอผ้าและการเย็บเสื้อผ้าด้วยมือ เพื่อจะได้นำมาขายให้นักท่องเที่ยวจะได้ซื้อเป็นของที่ระลึก”

นอกจาก อบต.กุคหว้า จะมีบทบาทและมีมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณแล้ว ศูนย์การท่องเที่ยวฯ ยังได้ให้การสนับสนุนในเรื่องการสร้างองค์ความรู้การฝึกอบรมอีกด้วย เช่น การฝึกอบรมเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การเป็นเจ้าของบ้านที่ดีและเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น

3. การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านองค์การบริหารส่วนจังหวัด นั้น พบว่า แม้ไม่ได้ให้การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบ Home Stay ที่บ้านโคกโค้งโดยตรง แต่ก็ได้สนับสนุนส่งเสริมประเพณีบุญบั้งไฟ ตะไลเงินล้าน ที่ อบต.กุคหว้า อ.ภูผามาศ ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดและตื่นตาตื่นใจแก่การท่องเที่ยวได้ เพราะนักท่องเที่ยวไม่น้อยที่มีความชื่นชอบกับการชมบั้งไฟ เช่นคำกล่าวของนักท่องเที่ยวคนหนึ่งว่า “พวกเรานักท่องเที่ยวชอบชมบั้งไฟ ตะไลเงินล้านมาก ดูแล้วเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจ” ขณะที่เจ้าหน้าที่ อบจ. คนหนึ่งที่กล่าวว่า “อบจ.กาฬสินธุ์ ได้มีส่วนส่งเสริมประเพณีอันดีงาม คือ ส่งเสริมประเพณีบุญบั้งไฟ ตะไลเงินล้าน อบต.กุคหว้า ทั้งการประชาสัมพันธ์และงบประมาณ ซึ่งจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน”

ในส่วนของ องค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า พบว่า ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมอย่างค่อเนื่อง เป็นต้นว่า มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีทุกปี เช่น งานเลี้ยงศิษย์เก่า การจัดงานกรฐิน งานสงกรานต์ให้แก่หมู่บ้าน ทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งเป็นงานประเพณีของหมู่บ้านทุก ๆ ปี ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ศูนย์การท่องเที่ยวฯ ได้มีส่วนร่วมส่งเสริมประเพณี เช่นเดียวกับกับ อบจ. กาฬสินธุ์ และอบต. กุคหว้า โดยได้ร่วมกับชุมชนในการสืบค้นประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน เพื่อเป็นการรักษาเอกลักษณ์

ของชุมชนให้สามารถดำรงอยู่คู่กับชุมชน เป็นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป นอกจากศูนย์การท่องเที่ยวฯ จะมีส่วนร่วมกับ อบต. กุดหว้าในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่บ้านโคกโก่งแล้ว ศูนย์การท่องเที่ยวฯ ยังมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานกับภาคีเครือข่าย เช่น หน่วยงานอื่น ๆ เช่น วัฒนธรรมจังหวัด สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัด และหอการค้าจังหวัด เป็นต้น

4. การอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่บ้านโคกโก่ง พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่ได้มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวประการใด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า บริการอำนวยความสะดวกควรจะเป็นองค์กรที่อยู่ในพื้นที่จึงจะสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างใกล้ชิด ทว่าถึง และทันต่อเหตุการณ์ ดังจะเห็นได้ว่า อบต.กุดหว้า ได้มีบทบาทในการจัดหน่วยรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่มาร่วมในงานบุญประเพณีต่าง ๆ โดยให้หน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือน (อปพร.) เป็นหน่วยปฏิบัติงานจัดมัคคุเทศก์นำเที่ยว จัดให้มีฝ้ายต้อนรับโดยตรง นอกจากนี้ อบต.กุดหว้า ยังได้จัดให้มีห้องสมุดประชาชนในหมู่บ้านด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกในการหาข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านและบริการนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ต่าง ๆ ตามเส้นทางท่องเที่ยว ดังเช่น ผู้บริหารคนหนึ่งของ อบต.กุดหว้า ได้กล่าวไว้ว่า “ในการอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นั้น อบต. กุดหว้า ได้จัดหน่วยรักษา ความปลอดภัยในรูป อปพร. เป็นหน่วยปฏิบัติงานโดยตรง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจ ทั้งยังได้จัดให้มีห้องสมุดประชาชนประจำหมู่บ้าน เพื่อจะได้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว”

เป็นที่สังเกตว่า นอกจาก อบต.กุดหว้า จะมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในหมู่บ้านโคกโก่งแล้ว ยังได้มีบทบาทประสานงานกับศูนย์การท่องเที่ยวฯ ในการอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบ Home Stay อีก ซึ่งศูนย์การท่องเที่ยวฯ จะมีบทบาทเป็นที่เล็งขบในเรื่องต่าง ๆ ที่เกินขอบเขตความสามารถของชุมชน หรือเรื่องที่ชุมชนขอความช่วยเหลือก็จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือร่วมมือในการวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ขอความอนุเคราะห์วิทยาด้านภูษิตปภัทาสินธุ์ในการฝึกการแสดงเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

5. การติดตามและประเมินผล ในการติดตามประเมินผล ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีการติดตามผลการดำเนินงานด้านส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวโดยทั่ว ๆ ไป ทุก 4 เดือน หรือทุกไตรมาส ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบผลของการส่งเสริมตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น แต่เป็นที่สังเกตว่า อบจ. กาฬสินธุ์ ไม่มีการติดตามและประเมินผลการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ที่บ้านโคกโก่งโดยตรง ในขณะที่เดียวกัน

องค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า ได้มีการติดตามประเมินผลการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ที่ บ้านโคกโก่งโดยตรง ปีละครั้งและได้พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการบริการระดับหนึ่งและชุมชนบ้านโคกโก่งมีรายได้เพิ่มขึ้น ในด้านสังคมชุมชน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการเอื้ออาทร ต่อกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดังคำกล่าวของผู้บริหาร อบต.กุคหว้า คนหนึ่ง ว่า “อบต.กุคหว้า ได้ติดตามประเมินผลการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ของบ้านโคกโก่งปีละครั้งและได้พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการให้บริการท่องเที่ยว คริวเรือนก็มีรายได้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านมีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือกันดี” ส่วนศูนย์การท่องเที่ยวฯ ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านโคกโก่ง ได้มีการติดตามและประเมินผลร่วมกับชุมชนในการร่วมประเมินมาตรฐาน Home Stay ซึ่งจัด โดยสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จนสามารถผ่านการประเมินมาตรฐาน Home Stay ไทยประจำปี 2551

ทั้งหมดนี้ เป็นการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย

ส่วนที่ 4 ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย

เกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านโคกโก่ง นั้น ได้แยกประเด็นการวิเคราะห์ไว้ 5 ประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การมีส่วนร่วมส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวก และการติดตามประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประชาสัมพันธ์ ได้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ที่บ้านโคกโก่ง กล่าวคือ มีการประชาสัมพันธ์น้อยมาก และไม่ได้กระทำในวงกว้าง วิธีการประชาสัมพันธ์ได้ใช้สื่อวารสารรายสัปดาห์ของ อบจ. กาฬสินธุ์ โดยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในวงกว้างระดับจังหวัด ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า อบจ. ต้องมีความรับผิดชอบในการให้บริการทั่วทั้งจังหวัด ไม่ได้เน้นเฉพาะตำบลใดตำบลหนึ่ง

ส่วนอบต.กุคหว้า ได้มองว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่บ้านโคกโก่ง ด้านการประชาสัมพันธ์ คือ การประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินกันอยู่ขณะนั้นยังไม่ทั่วถึง และไม่สามารถเผยแพร่ถึงหน่วยงานที่ห่างไกลได้ ดังคำกล่าวของสมาชิก อบต.กุคหว้า คนหนึ่งว่า “อบต.

กุดหว้า ได้มีปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ คือ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ในวงแคบ ไม่ค่อยทั่วถึง หน่วยงานที่อยู่ห่างไกลก็ไม่ได้รับข้อมูล”

2. การจัดสรรงบประมาณ ได้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้มีปัญหาโดยไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการท่องเที่ยวที่บ้าน โลก โกงแต่ประการใด ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะว่า อบต.กุดหว้า ไม่มีบทบาทในการส่งเสริมงบประมาณการท่องเที่ยวบ้าน โลก โกง โดยเฉพาะอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นหมู่บ้านอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ อบต.กุดหว้า โดยตรงสำหรับปัญหา การมีส่วนร่วมของ อบต.กุดหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่บ้าน โลก โกง ก็คือ งบประมาณน้อยไม่เพียงพอในการบูรณะแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ได้ ดังคำกล่าวของผู้บริหาร อบต.กุดหว้า คนหนึ่งว่า “ปัญหาการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้าน โลก โกง ก็คือ ปัญหาในการจัดสรรงบประมาณไม่ทั่วถึง เนื่องจากมีงบประมาณน้อย”

3. การมีส่วนร่วมส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ได้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ยังมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของบ้าน โลก โกง โดยเฉพาะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay นอกจากมีการส่งเสริมประเพณีบั้งไฟทะเลเงินล้าน ซึ่งมีเฉพาะเดือน 6 เท่านั้น ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ซึ่งมีปัญหาด้านงบประมาณ มีจำนวนจำกัด ก็จะมี ส่วนทำให้การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งจะมีผลดีต่อการท่องเที่ยวนั้นก็จะ อยู่ในวงจำกัดเช่นกัน ดังคำกล่าวของผู้บริหาร อบต.กุดหว้า คนหนึ่งว่า “ปัญหาการมีส่วนร่วมของ อบต.กุดหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมนั้น เนื่องจาก อบต. มีงบประมาณจำกัด จึงมีผลทำให้กระบวนการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมอยู่ใน วงจำกัดเช่นกัน แต่ข้อดี อบต. ก็ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมอยู่ แล้ว จึงทำให้ไม่ค่อยมีปัญหาเท่าใด”

4. การมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวก ได้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ แม้ว่า จะไม่ได้มีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่บ้าน โลก โกงอย่างใกล้ชิดก็ตาม แต่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ก็ได้มีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกในวงกว้าง กล่าวคือ ได้มีการบำรุง เส้นทางคมนาคมเข้าสู่หมู่บ้าน โลก โกง ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวแบบ Home Stay ดังเช่นผู้บริหาร อบต. คนหนึ่งกล่าวว่า “ปัญหาการมีส่วนร่วมของ อบจ.ในการอำนวยความสะดวก ก็คือ ไม่ได้ให้บริการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้านโดยตรง แต่ก็ได้ บำรุงถนนหนทางเข้าสู่หมู่บ้านท่องเที่ยวแบบ Home Stay เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวกสบาย และปลอดภัย”

ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้จัดหน่วยรักษาความปลอดภัยไว้ตลอดเวลา โดยมีหน่วย อปพร. ประจำ อบต. พร้อมจะให้บริการ แต่ยังมีปัญหา เนื่องจากช่วงเวลากลางคืนจะ

มีคิมิด ทั้งหมู่บ้าน เนื่องจากสภาพของหมู่บ้านเป็นป่า หากสามารถคิดไฟส่องสว่างตามถนนก็จะทำให้พื้นที่สว่าง ทำให้พื้นที่ท่องเที่ยวและผู้มาเยือนจะมีความมั่นใจและอบอุ่นใจยิ่งขึ้น

5. การติดตามและประเมินผล เกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการติดตามและประเมินผลนั้น ได้พบว่า องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด ไม่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ของหมู่บ้าน โคนโก่ง โดยเฉพาะแต่อย่างใด แต่ได้ติดตามและประเมินผลที่ได้ให้บริการ โดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งได้ดำเนินการเป็นประจำทุกปีและเสนอรายงานต่อคณะผู้บริหารทุกปีเช่นกัน ขณะที่ อบต.กุดหว้า ได้มีบทบาทในการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับกาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯ บ้าน โคนโก่งทุกปี แต่ถ้าหากได้มีการติดตามประเมินผลทุก ๆ 4 เดือน ตามฤดูกาลก็จะเป็นผลดี ซึ่งได้พบปัญหาคือ ผู้ได้ทำการประเมินผลฯ ต้องมีองค์ความรู้ในด้านประเมินผลด้วย ประการสำคัญควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย

โดยสรุป ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย อบจ. กาศสินธุ์ และอบต. กุดหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯ บ้าน โคนโก่งนั้น พบว่า อบจ. จะมีส่วนร่วมฯ ไม่มากเท่า อบต.กุดหว้า ซึ่งเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบกิจกรรมในพื้นที่โดยตรง ซึ่งปัญหาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมฯ ด้านต่าง ๆ ของ อบจ. กาศสินธุ์และอบต. กุดหว้า ไม่ว่าจะด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การมีส่วนร่วมส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวก และการติดตามประเมินผลนั้นจะมีปัญหามากน้อยแตกต่างกัน ดังกล่าวข้างต้น

ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Home Stay บ้าน โคนโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

5.1 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย โดยจัดลำดับความถี่จากมากไปขี้น้อยได้แก่

5.1.1 องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างจริงจัง และควรพัฒนาทั้งบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ควรมีส่วนร่วมอนุรักษ์และ ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวผู้ไทยให้มากยิ่งขึ้นและให้ ช่างขึ้นต่อไป

5.1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของชาวบ้านและส่งเสริมภูมิปัญญาของชาวบ้านในการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

5.1.4 องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ควรมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น เพื่อจะนำรายได้มาสู่ชุมชน ชาวบ้านจะ ได้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

5.1.5 องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ควรจัดหาวิทยากร ไปให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เจ้าของกิจการและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการท่องเที่ยว ด้านของที่ระลึก ฯลฯ

5.1.6 องค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ควรมีการวางแผนพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ด้านความสะดวกและความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม

5.1.7 องค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า และชาวบ้าน โลกโคง ควรทำการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวบ้าน โลกโคงให้มากกว่านี้ และควรใช้สื่อหลายรูปแบบ เช่น การประชาสัมพันธ์ทาง อินเทอร์เน็ต จัดทำโปสเตอร์ด้านการท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อเผยแพร่ต่อนานาชาติ ในยุคโลกาภิวัตน์

5.1.8 องค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ควรมีส่วนร่วมประสานกับส่วนราชการ เพื่อส่งเสริมอาชีพ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้าน โลกโคงอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

5.1.9 องค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ควรมีส่วนร่วมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย ไว้อย่างจริงจัง โดยไม่รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา เช่น การแต่งกาย การนิยมนวดดู ควรส่งเสริมให้ มีการสร้างคลื่นลูกใหม่ ให้นิยมการใช้ของไทย เน้นเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นคุณธรรมไม่ให้ หลงไหลในวัฒนธรรมตะวันตก

5.1.10 องค์การบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ควรพัฒนาองค์ความรู้แก่บุคลากร เรื่องการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อจะได้มาประเมินผลการท่องเที่ยวของบ้าน โลกโคงต่อไป

5.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Home Stay โดยจัดลำดับความถี่จากมากไป ช่างน้อย ได้แก่

5.2.1 ชุมชนควรสร้างศูนย์การเรียนรู้ของวัฒนธรรมผู้ไทย เพื่อเป็นฐานข้อมูลของ หมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวต่อไป

5.2.2 ชาวหมู่บ้าน โศกโก่ง ควรปลูกไม้ดอก ไม้ประดับนานาชนิด ประดับคามบริเวณบ้านเรือน เพื่อความสวยงาม และตกแต่งบ้านเรือนแบบไทย เพื่อเชิดชูวัฒนธรรมไทยและดึงดูดนักท่องเที่ยว

5.2.3 หมู่บ้าน โศกโก่ง ควรขยายเครือข่ายการท่องเที่ยวไปยังชุมชนและหมู่บ้านอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเส้นทางในการท่องเที่ยว

5.2.4 หมู่บ้าน โศกโก่ง ยังขาดแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ดังนั้น จึงควรจัดหาประปาหมู่บ้านเพื่อจะได้ใช้น้ำที่สะอาดได้ และควรปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านให้สวยงามและเป็นระเบียบ

5.2.5 เนื่องจากสภาพของหมู่บ้านเป็นป่า ในเวลากลางคืนจะมองไม่เห็นถนนหนทาง ทำให้ผู้มาเยือนไม่มั่นใจได้ ดังนั้นควรติดไฟฟ้าส่องสว่างตามถนน จะทำให้พื้นที่สว่างขึ้นทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจยิ่งขึ้น

5.2.6 ควรมีมาตรการป้องกันปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาเสียงดังรบกวนในช่วงเวลาพักผ่อน

5.2.7 หมู่บ้านควรสนับสนุนให้ประชาชน โดยเฉพาะวัยรุ่นควรอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและประเพณีอันดีงาม ไม่ควรหุ้่งเพื่อหลงใหลในวัตถุนิยม และวัฒนธรรมต่างชาติ ควรเชิดชูเกียรติและให้รางวัลแก่ผู้ที่อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามอย่างแท้จริง

5.2.8 ชาวบ้านควรมีความตื่นตัวด้านการศึกษาเรียนรู้ โดยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและหาโอกาสไปร่วมประชุมสัมมนา และไปศึกษาเรียนรู้ดูงานอยู่เสมอ

5.2.9 หมู่บ้านควรส่งเสริมด้านความสะอาดในการติดต่อสื่อสารและการคมนาคม ทั้งความปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. สรุปผลการวิจัย

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการดำเนินการท่องเที่ยวฯ ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบ้านโคกโค้ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 32 คน เป็นชาย 16 คน เป็นหญิง 16 คน อายุอยู่ในช่วง 25-35 ปี (5 คน) อายุอยู่ในช่วง 36-45 ปี (13 คน) อายุอยู่ในช่วง 46-55 ปี (9 คน) อายุอยู่ในช่วง 56-60 ปี

(3 คน) อายุ อยู่ในช่วง 60 ปีขึ้นไป (2 คน) ระดับการศึกษาจบปริญญาตรีมากที่สุด (9 คน) รองลงมา จบระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 6 (8 คน) จบปริญญาโท ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มละ 4 คน เท่ากัน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (3 คน) ปวส (2 คน) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับประถมศึกษาปีที่ 7 กลุ่มละ 1 คนเท่ากัน

2.2 สภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโค้ง ตำบลภูดินารายณ์ อำเภอภูดินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

การดำเนินการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยแบบ Home Stay ของหมู่บ้านโคกโค้ง ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งดำเนินการ โดย นายสีเทือก โคยชะวงษ์ และคณะกรรมการหมู่บ้าน การจัดการท่องเที่ยว เป็นรูปแบบกลุ่มสหกรณ์ ประกอบด้วย คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นักท่องเที่ยวที่มาพักที่บ้านพักในหมู่บ้านโคกโค้งจะต้องติดต่อล่วงหน้าประมาณ 3-4 วัน เพื่อให้เจ้าของที่พักและชาวบ้านผู้เกี่ยวข้องจะได้เตรียมตัว เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงหมู่บ้านชาวบ้านจะให้การต้อนรับด้วยพวงมาลัยที่ประทับใจอย่างยิ่ง ต่อจากนั้นผู้นำหมู่บ้านจะได้กล่าวต้อนรับอย่างอบอุ่น พร้อมบรรยายประวัติของหมู่บ้าน และแนะนำกรรมการผู้ดำเนินงาน แนะนำการเข้าพัก และหมายเลขของบ้านพักแก่นักท่องเที่ยว ปกติแล้วนักท่องเที่ยวจะเข้าพัก 4 คน ต่อ 1 ครัวเรือน แต่ถ้าต้องการพักมากกว่า 4 คน ก็ต้องปรับค่าอาหารและค่าที่พักอีกคนละ 200 บาท เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้าพัก โดยเจ้าของบ้านนำไปพักแล้ว ต่อจากนั้นก็จะมีพิธีบายศรีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยวที่ศาลาของหมู่บ้าน เสร็จพิธีแล้ว นักท่องเที่ยวจะร่วมรับประทานอาหารที่บ้านแบบพาแลง และชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมผู้ไทย หลังจากนั้นก็จะแยกย้ายกันไปพักตามบ้านเรือนที่จองไว้ รุ่งเช้าจะนำนักท่องเที่ยวไปร่วมทำบุญตักบาตร แล้วรับประทานอาหารเช้าที่บ้านพัก หลังจากอาหารเช้าแล้ว มัคคุเทศก์ก็จะนำนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมวิว ทิวทัศน์ธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นน้ำตก หน้าผา ถ้ำ เคนป่าศึกษาธรรมชาติ ชมพันธุ์ไม้ป่า และ พืชสมุนไพรในสวนอุทยาน เมื่อนักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับก็มีพิธีอำลาและมอบของที่ระลึก

2.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของหมู่บ้านผู้ไทย สรุปได้ว่า

ในด้านการประชาสัมพันธ์ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay บ้านโคกโค้ง เพียงเล็กน้อย และกว้างไกล วิธีการประชาสัมพันธ์เป็นเพียงจัดทำวารสารรายสัปดาห์ของ อบจ. กาฬสินธุ์เท่านั้น ซึ่งเป็นรายการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยทั่ว ๆ ไป ขณะที่องค์กรบริหารส่วนตำบลภูคหว้า ได้มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่บ้านโคกโค้งอย่างกว้างขวาง ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบ เช่น เป็นเอกสารแผ่นพับ วารสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

การจัดสรรงบประมาณ พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่ได้มีส่วนร่วมจัดสรรงบประมาณการท่องเที่ยว บ้านโคกโก่งแต่ประการใด ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้มีส่วนร่วมจัดสรรงบประมาณฯ สนับสนุนการท่องเที่ยว บ้านโคกโก่ง ในลักษณะการจัดงานประเพณีต่าง ๆ การฝึกอบรมด้านศิลปนาฏศิลป์ การฟิโอร่า และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การถักทอผ้าพื้นเมือง การจักสาน และอื่น ๆ

การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม แม้ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะไม่ได้ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมที่เน้นการท่องเที่ยว บ้านโคกโก่งโดยตรงก็ตาม แต่ก็ได้ส่งเสริมประเพณีบุญบั้งไฟทะเลเงินล้าน ซึ่งจะเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกแรงหนึ่ง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมอย่างค่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวได้อีก

การอำนวยความสะดวก พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่ได้มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวแต่ประการใด ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้อำนวยความสะดวกหลายประการแก่นักท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่การจัดหน่วยรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว จัดมัคคุเทศก์นำเที่ยว จัดให้มีฝ้ายต้อนรับโดยตรง นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวก ด้านการหาข้อมูลของหมู่บ้านและรายชื่อแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ

การติดตามและประเมินผล พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้มีการติดตามผลการทำงาน ด้านการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวโดยทั่ว ๆ ไปทุก 4 เดือน แต่ไม่ได้ติดตามประเมินผลการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่บ้านโคกโก่งโดยตรง ขณะที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ที่บ้านโคกโก่งโดยตรง ปีละ 1 ครั้ง และได้พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับหนึ่งในการให้บริการการท่องเที่ยวแบบ Home Stay บ้านโคกโก่ง

2.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย

การประชาสัมพันธ์ พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวบ้านโคกโก่ง คือ มีส่วนร่วมน้อยมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีหน้าที่ให้บริการระดับจังหวัด ขณะที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้มีปัญหการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว คือ การเข้าถึงข้อมูลของประชาชนและหน่วยงานที่อยู่ห่างไกล ไม่ได้รับข้อมูล จึงเป็นปัญหาที่สำคัญ

การจัดสรรงบประมาณ พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้มีปัญหาก็่ยวกับการไม่มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการท่องเที่ยวบ้านโคกโก่งแต่ประการใด ส่วนองค์การ

บริหารส่วนตำบลกุดหว้า ก็พบปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณในการท่องเที่ยวที่บ้านโคกโก่งเช่นกัน กล่าวคือ เนื่องจากงบประมาณจำกัด จึงได้จัดสรรงบประมาณการท่องเที่ยวที่บ้านโคกโก่งในจำนวนน้อย จึงทำให้ไม่เพียงพอต่อการบูรณะแหล่งท่องเที่ยวให้สมบูรณ์ได้

การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมที่บ้านโคกโก่ง กล่าวคือ มีการส่งเสริมน้อยมาก นอกจากจะมีการส่งเสริมประเพณีบั้งไฟทะเลเงินล้าน ซึ่งมีเฉพาะในเดือน 6 เท่านั้น ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ซึ่งมีปัญหางบประมาณจำกัด จึงมีส่วนทำให้การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม อยู่ในวงจำกัดเช่นกัน

การมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวก พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด แม้ว่าจะไม่มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด แต่ก็ได้มีส่วนร่วมบำรุงเส้นทางคมนาคมเข้าสู่หมู่บ้านโคกโก่ง ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวเช่นกัน ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ยังมีปัญหาการอำนวยความสะดวกไม่ครบถ้วน กล่าวคือ สภาพหมู่บ้านในเวลากลางคืนจะมีมืดทั้งหมู่บ้าน เนื่องจากขาดการติดตั้งไฟส่องสว่างตามถนน

การติดตามและประเมินผล พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ของหมู่บ้านโคกโก่ง โดยตรง แต่ได้ติดตามและประเมินผลที่ได้ให้การส่งเสริม หรือได้ให้บริการ โดยทั่ว ๆ ไป ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้ดำเนินการติดตามและประเมินการท่องเที่ยวหมู่บ้านโคกโก่ง ทุกปี แต่มีปัญหาคือ ผู้ที่ทำการประเมินผลฯ จะต้องมีองค์ความรู้ในด้านการประเมินผลโดยตรง และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้วย

2.5 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ของบ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.5.1 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย จัดลำดับความถี่จากมากไปอย่างน้อย ได้แก่

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังและควรพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนด้านงบประมาณ

2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมภูมิปัญญาของชาวบ้านในด้านการผลิตของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว

3) องค์การบริหารส่วนตำบลลุดทว่า ควรมีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้นเพื่อจะนำรายได้มาสู่ชุมชน

4) องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลลุดทว่า ควรจัดหาวิทยากรไปให้ความรู้แก่เจ้าของกิจกรรมและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การจัดการการท่องเที่ยว และของที่ระลึก ฯลฯ

5) องค์การบริหารส่วนตำบลลุดทว่า ควรมีการวางแผนพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6) องค์การบริหารส่วนตำบลลุดทว่าและชาวบ้าน ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวบ้านโคกโก่ง ให้มากกว่านี้และหลากหลายรูปแบบ

7) องค์การบริหารส่วนตำบลลุดทว่า ควรประสานงานกับส่วนราชการในการส่งเสริมอาชีพและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านโคกโก่งให้กว้างขวางและต่อเนื่อง

8) องค์การบริหารส่วนตำบลลุดทว่า ควรอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจัง โดยไม่รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ไม่ว่าจะการแต่งกาย การนิยมวัตถุ ควรเน้นเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นคุณธรรม

9) องค์การบริหารส่วนตำบลลุดทว่า ควรพัฒนาองค์ความรู้แก่นักวิชาการ เรื่องการประเมินผล เพื่อจะได้ใช้ประเมินผลการท่องเที่ยวของบ้านโคกโก่งต่อไป

2.5.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ของบ้านโคกโก่ง ตามลำดับความถี่มากไปอย่างน้อย ได้แก่

1) ชาวบ้านโคกโก่ง ควรสร้างศูนย์การเรียนรู้ของวัฒนธรรมผู้ไทย ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว

2) ชาวบ้านโคกโก่ง ควรปลูกไม้ดอก ไม้ประดับนานาชนิด ประดับตามบริเวณบ้านเรือน เพื่อให้ดูสวยงามและดึงดูดนักท่องเที่ยว

3) หมู่บ้านโคกโก่ง ควรสร้างและขยายเครือข่ายการท่องเที่ยวไปยังชุมชนอื่น และหมู่บ้านอื่น ๆ ต่อไป เพื่อเป็นเส้นทางในการท่องเที่ยว

4) ควรจัดทำประปาหมู่บ้านให้แก่หมู่บ้านโคกโก่ง เพื่อจะได้ใช้น้ำที่สะอาด และควรปรับปรุง ภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านให้สวยงามและเป็นระเบียบ

5) ควรติดตั้งไฟฟ้าดนภายในหมู่บ้าน เพื่อจะทำให้หมู่บ้านมีความสว่างไสว นักท่องเที่ยวจะมีความมั่นใจยิ่งขึ้น

6) ควรมีมาตรการป้องกันปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อม อันอาจจะเกิดจากการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาเสียงรบกวน เป็นต้น

7) หมู่บ้านควรเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและประเพณีอันดีงาม ไม่นิยมวัตถุ ควรเชิดชูผู้ที่อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

8) ชาวบ้านควรตื่นตัวศึกษาเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยไปร่วมประชุมสัมมนา ศึกษางานอยู่เสมอ เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

9) หมู่บ้านควรส่งเสริมความสะอาดในการติดต่อ สื่อสาร และการคมนาคม ทั้งความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว

3. การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ได้พบประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

3.1 สภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกไทรงั้น การจัดการหรือ การดำเนินการท่องเที่ยวจะประกอบด้วยคณะกรรมการ เป็นรูปแบบสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ปนัดดา โทธินาม และคณะ (2549) แต่แตกต่างจากงานวิจัยของ วิริติ นาคนชม (2548) ซึ่ง การจัดการหรือการดำเนินการท่องเที่ยวจะเป็นรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์แหล่งบ้านฟ้าเหลือง ประการสำคัญ งานวิจัยนี้ ประเด็นที่นักท่องเที่ยวและผู้ดำเนินการนั้นจะต้องมีสำนึกรับผิดชอบต่องuest ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิริติ นาคนชม (2548) และลำไย แสงสว่าง (2547) สำหรับสภาพการท่องเที่ยวนั้นได้เน้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา โทธินาม และคณะ (2549) และวิรุณา วรจินดา (2549) ที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ

3.2 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกไทรงั้น ได้แก่การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก และการติดตามประเมินผลนั้น บางประเด็นได้สอดคล้องกับการวิจัยของ ลำไย แสงสว่าง (2547) วิรุณา วรจินดา (2549) และศุวิทย์ นามบุญเรือง (2553) โดยเฉพาะเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้ประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบ นับตั้งแต่ แผ่นพับ วิทยุ วารสาร อินเทอร์เน็ต เช่นกัน แต่มีความแตกต่างจากงานวิจัยของลำไย แสงสว่าง (2547) และวิรุณา วรจินดา (2549) ในประเด็นการจัดทำแผนการท่องเที่ยวประจำปีและแผนพัฒนา 3 ปี ขณะที่การศึกษานี้ได้เน้นการอำนวยความสะดวก ปลอดภัย และการติดตามประเมินผล

3.3 ปัญหาของการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกไทรงั้น พบว่า องค์การบริหารส่วน

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวขงที่ยังน้อยและไม่ทั่วถึง ทั้งไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำไย แสงสว่าง (2547) แต่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องระยะเวลาของการท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ที่บ้านโคกโค้งนั้น นักท่องเที่ยวจะสามารถมาท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลเป็นที่สังเกตว่าฤดูฝนจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมาก รองลงมาฤดูหนาว แต่ฤดูร้อนจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้อย สำหรับงานวิจัยของลำไย แสงสว่าง (2547) พบว่า นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวภูเรือ จังหวัดเลย มีฤดูกาลท่องเที่ยวระยะสั้นเฉพาะฤดูหนาวเท่านั้น ที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันมาก ส่วนฤดูฝน และฤดูร้อน จะไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวกัน จึงทำให้การท่องเที่ยวภูเรือขาดช่วงได้

3.4 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้งนั้น องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรส่งเสริมพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งรูปแบบการใช้สื่อและเนื้อหาของ การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมภูมิปัญญาของชาวบ้าน ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน และการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำไย แสงสว่าง (2547) และวิรุณา วรจินดา (2549)

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ของบ้านโคกโค้ง ซึ่งมีหลายวิธีนั้น แต่ในประเด็นการสร้างเครือข่ายและขยายเครือข่ายการท่องเที่ยวให้กว้างขวางกว่านี้ ทั้งการให้ความรู้และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแก่ผู้ดำเนินการ หรือผู้เที่ยวช้ จะสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรุณา วรจินดา (2549) และงานวิจัยของสุวิทย์ นามบุญเรือง (2553)

4. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย มีดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

4.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ทั้ง องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และ องค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหว้า อ.กุดฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ค่อนข้างน้อยและอยู่ในวงแคบ ซึ่งมีผลทำให้ผู้สนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวไม่สามารถจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้ จึงทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่จะมาเที่ยวที่บ้านโคกโค้งมีจำนวนน้อยด้วย

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรมีแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวงกว้างกว่านี้ เนื้อหาการประชาสัมพันธ์ควรเน้นประเพณีวัฒนธรรมและลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ ก็ควรมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อจะทำให้ประชาชน กลุ่มต่าง ๆ ทั้งในชนบท ในเมือง และในระดับประเทศสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ซึ่งจะมีผลทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยวได้ต่อไป

4.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่บ้าน โลกโวก่แค่ประการใด แม้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า จะมี ส่วนร่วมจัดสรรงบประมาณส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ก็ยังมีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่เพียงพอ คือ การบูรณะแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างจริงจัง ทั้งในระดับลึก และระดับกว้าง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณให้แก่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้าน โลกโวก่ และหมู่บ้านอื่น ๆ ที่จัดการท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะเหมือนกัน อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทั้งการประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ อันจะเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวได้

4.1.3 จากผลการวิจัย พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของบ้าน โลกโวก่แบบ Home Stay ในวงจำกัด และส่วน องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า แม้จะส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทย แต่ก็ยังอยู่ในวงจำกัด เพราะยังไม่ได้บรรจุเรื่องการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมแต่ละประเภทไว้ในแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล แต่อย่างใด

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรมีนโยบายส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ผู้ไทยอย่างจริงจังและกว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนบรรจุการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจและต่อเนื่อง เป็นสิ่งดึงดูดใจและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้

4.1.4 จากผลการวิจัย พบว่า ในด้านการอำนวยความสะดวกนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ยังไม่ได้มีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน โลกโวก่โดยตรง ใกล้เคียง แต่ก็ได้มี การบำรุงเส้นทางคมนาคมเข้าสู่หมู่บ้าน โลกโวก่เพื่อให้การเดินทางสะดวกสบายยิ่งขึ้น ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ได้อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวผ่านคณะกรรมการท่องเที่ยวและฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยได้จัดให้มีหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ซึ่งมีหน้าที่ให้ ความปลอดภัยโดยตรง แต่สภาพที่เป็นจริงหมู่บ้านนี้ยังมีปัญหาเรื่องสาธารณูปโภค เช่น เรื่องน้ำบริโภคอุปโภคในหมู่บ้านและไฟฟ้าตามถนนหนทาง ก็ยังมีไม่ครบถ้วน

ทำให้บริเวณหมู่บ้านมีความสว่างในเวลากลางคืนไม่เพียงพอ ซึ่งจะมีผลทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีความสะดวกในการไปติดต่อกับบ้านพักอื่น ๆ ได้ และจะทำให้เกิดความไม่มั่นใจได้

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรพัฒนาด้านสาธารณูปโภค เช่น เรื่องน้ำสะอาด หรือมีประปาหมู่บ้านและคิดไฟฟ้าตามถนนหนทางภายในหมู่บ้าน ตลอดจนจัดบริการให้ความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวให้จริงจังยิ่งขึ้น

4.1.5 จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวกับการต้อนรับและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay บ้านโคกโก่ง ยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เช่น การต้อนรับ การเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ขจัดขยะมูลฝอย เสียรบกวน และการผลิตของที่ระลึกที่หลากหลาย มีตัวเลือกได้มากและให้ประทับใจนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า ควรส่งเสริมด้านพัฒนาบุคลากรด้วยการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานและให้การศึกษาต่อ ทั้งนี้เพื่อให้มีศักยภาพเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.2.1 ควรทำการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบล) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2.2 ควรทำวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เรื่องสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนจนความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2.3 ควรทำการวิจัยประเมินผล เรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Home Stay ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลการประเมินการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปปรับปรุงแก้ไขโครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2.4 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบล) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละแห่งในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้เพื่อจะได้อบรมข้อมูลเชิงลึก

4.2.5 ควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อศึกษาผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ
ทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ต่อวัฒนธรรม ค่านิยม พฤติกรรม และวิถีชีวิตของ
ประชาชนในพื้นที่การท่องเที่ยว

บรรณาการ

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543. คู่มือการบริหารและจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของ
องค์การ บริหารส่วนตำบล.
- กรรณิการ์ วมดี. 2524. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณี
โครงการสารคดี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกรียงไกร บุญโสภณ. 2550. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงภาคส่วนในการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาสวนรุกขชาติน้ำมุกต์ท้าว อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ.
วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัย สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.
- เจษฎา หล้าคำ. 2549. ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ :
กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านหนองเสม็ด ตำบลกระหาด อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์.
วิทยานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชาย โพธิ์สิตา. 2550 . ศาสตร์และศิลปะแห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์
พับลิชชิ่ง.
- ชวรงค์ ฉายะบุตร. 2539. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
กรมการปกครอง.
- ชิน ศรีสวัสดิ์ และเกริกไกร แก้วล้วน. 2550. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา วัฒนธรรม
ของชุมชนชาวกรวยในเขตกีฮานใต้และดาวใต้. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- คุณฎี อายุวัฒน์ และคณะ. 2535. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน: กรณีศึกษา
ชุมชนห้วยม่วงโครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทองศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ. 2540. หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนส์ ดีไซน์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย.
กรุงเทพฯ: ซี.พี. บุ๊ค สแตนคาร์ค.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2535. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์.
- ประนอม เกียนทอง. 2536. ประเพณีและพิธีกรรมของชาวมอญทะเลถึง ตำบลนกออก อำเภอ
ปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ประกาศ อินทปสาธน์. 2546 การบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม : กรณีหมู่บ้านโคกโค้งอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์..
- ปธาน สุวรรณมงคล. 2547. การปกครองท้องถิ่นในบริบทของรัฐธรรมบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ปนัดดา โทธินาม และคณะ. 2549. การศึกษาศักยภาพด้านการบริหารจัดการที่หักทางวัฒนธรรมสู่มาตรฐานโฮสเคย์ของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโค้ง ตำบลอุคหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2526. การปกครองท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญ พันทวี และคณะ. 2545. โครงการจัดงานประเพณีวันออกพรรษา. มหาสารคาม : สถาบันวิจัย
ศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์. 2547. สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์ 2547-2550.
รายงานการประชุมวิชาการ เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น.
ขอนแก่น : องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,
หลักสูตร ปร.ม. หลักสูตร ปร.บ. ชมรมศิษย์ ปร.ม. 2554.
- ลักขณา อินทร์บึง. 2553. บทบาทของเทศบาลนครขอนแก่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโสมนังเมืองขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.
การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ลำไย แสงสว่าง. 2547. บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ
อำเภอกุเรือ จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- วิรุณา วรจินดา. 2549. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว :
กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญในจังหวัดมหาสารคาม.
วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- วีรดี นาคนวม. 2548. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ : มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2534. การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : บทบาทขององค์กร
ในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสตรี.
- วุฒิสาร คันไชย. 2554. การประชุมทางวิชาการเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาท้องถิ่น: ขอนแก่น. องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. หลักสูตร รป.ม. รป.บ. และชมรมศิษย์รัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต (รป.ม).
- สถาบันพระปกเกล้า. 2544. ระบบและกระบวนการกระจายอำนาจในประเทศไทย. เอกสารประกอบ
การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 3 (10-14 พฤศจิกายน 2544) ณ ศูนย์ประชุม
สหประชาชาติ กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2547. รายงานผลการประเมินความพร้อมของ
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและการกำกับดูแลตรวจสอบ
เสนอกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมหมาย ชินนาค. 2541. อุดสาหกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบต่อชุมชนด้านการผลิตซ้ำ
อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ผ่านพิธีกรรมความเชื่อ : กรณีศึกษาพิธีกรรมความเชื่อเรื่องผีปะกำ
ของชาวไทย-กวย (ด้วย) เชียงช้าง จังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ.
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2536. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แนวทางการศึกษาวิเคราะห์
และวางแผน. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- सानิตย์ เวียงเพิ่ม. 2544. การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในการส่งเสริม
กลุ่มอาชีพในตำบลบึงวิชัย อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์.
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิทย์ นามบุญเรือง. 2553. แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยว
อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เสน่ห์ นครสันติภาพ. 2541. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับคำนิยาม
พื้นฐานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. วิทยานิพนธ์. มหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี วงศ์ไพจิตร. 2534. จุดหักเหของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวชนวนให้เกิดกระบวนการนิเวศวิทยา
ทางการเมือง, กรุงเทพฯ ; วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555.

<http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2555.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภูดินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. 2549. กาฬสินธุ์.

อมรา พงศาพิชญ์. มนุษย์กับสังคม. 2541. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดิศา พวงทอง. 2549. แนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาวชิราลงกริ.

อภิชัย พันธเสน. 2539. แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการสนทนา, กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

อิสระ สุวรรณชล. 2554. การประชุมทางวิชาการเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: ขอนแก่น. องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. หลักสูตร รป.ม. รป.บ. และชมรมศิษย์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย (รป.ม).

อุดม บัวศรี และคณะ. 2531. การพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อุทัย หิรัญโค. 2539. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์.

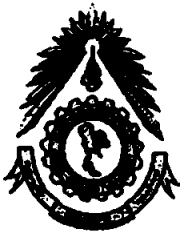
ข้อมูลเชิงวิชาการ-ท่องเที่ยว. 2551. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.

http://www.most.go.th/tour_description.htm. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2551.

תכנון

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้การเก็บข้อมูล
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

เลขที่รับ 4757 วันที่ 23/7/55 เวลา.....

บริหาร กองคลัง
 สำนักปลัดองค์การบริหาร กองช่าง
 กองส่งเสริมการเกษตร กองการศึกษา
 กองสาธารณสุข กองพิศมัย
 ฝ่ายเกษตรและสหกรณ์ กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ที่ บพ. 062 / 2555

บัณฑิตวิทยาลัย

สุพรรณบุรี

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

9 มิถุนายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

ด้วย นายรัชเพชร ณ กาฬสินธุ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์" โดยมีรองศาสตราจารย์วิไลวัจน์ กฤษณะภักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ อนุญาตให้ นายรัชเพชร ณ กาฬสินธุ์ เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการทำวิจัยดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ขอขอบพระคุณ

ทชก อบจ. ทศ. วิช. ๑

มหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอแสดงความนับถือ

ดร. ไพโรจน์ พรหมมินทร

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โทร. 043-222959-6 ต่อ 225

โทรสาร 043-226823-4

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัดกาฬสินธุ์

เห็นชอบ
องนามแล้ว

(นายยุทธ หล่อตระกูล)
นายก อบจ. ทศ. วิช. ๑

12

ภาคผนวก ข

**หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้การเก็บข้อมูล
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกหัว อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**

องค์การบริหารส่วนตำบลลุดท้าว
 รับที่..... 105 / 85
 วันที่..... 2/6.ค.ค. 2555
 เวลา..... 10.40 น.

ที่ บพ. 062 / 2555

บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

9 มิถุนายน 2555

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน รองคณบดีกรณบริหารตำบลลุดท้าว

ด้วย นายรัชเพชร ณ กาฬสินธุ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลลุดท้าว อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์" โดยมีรองศาสตราจารย์ไฉ่วจี้ส กฤษณะภูติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ อนุญาตให้ นายรัชเพชร ณ กาฬสินธุ์ เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการทำวิจัยดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ขอขอบพระคุณ

ขอแสดงความนับถือ

(Signature of Dr. Pichai Pichai)

(ดร.ไพโรจน์ พรหมมีเนตร)
 ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย

(Signature of the recipient)

รองคณบดีกรณบริหาร
 26 มิ.ย. 55

บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 โทร. 043-222959-61 ต่อ 225
 โทรสาร 043-226823-4

ภาคผนวก ค
แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide)

แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide)

เรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลกุคหว้า อำเภอภูผามาศ จังหวัดกาฬสินธุ์

(สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ อบจ. อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการ
ดำเนินการท่องเที่ยวฯ ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง)

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

1.1 ชื่อ(นาย/นาง/นางสาว).....สกุล.....อายุ.....ปี

1.2 ระดับการศึกษา.....

1.3 สถานภาพ () โสด () แต่งงาน () หม้าย () หย่า

1.4 ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....โทรศัพท์.....

1.5 เจ้าหน้าที่ อบจ. (ตำแหน่ง).....ระยะอยู่ในตำแหน่ง.....

1.6 เจ้าหน้าที่ อบต. (ตำแหน่ง).....ระยะอยู่ในตำแหน่ง.....

1.7 สถานภาพผู้ตอบ

() เจ้าหน้าที่ อบจ.

() เจ้าหน้าที่ อบต.

() ผู้ใหญ่บ้าน

() ปราชญ์ชาวบ้าน

() คณะกรรมการหมู่บ้าน

() คณะกรรมการดำเนินการท่องเที่ยวฯ

() ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้องระบุ..... () เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องระบุ.....

1.8 ระยะเวลาที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบ Home Stay บ้านโคกโค้ง.....

2. การมีส่วนร่วมของ อบจ./อบต. กุคหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านโคกโค้ง

2.1 อบจ. กาฬสินธุ์ ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านโคกโค้งหรือไม่ อย่างไร
ถ้ามีส่วนร่วมได้มีส่วนร่วมในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร เมื่อไร ทำไม เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดสรร
งบประมาณ การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก การติดตามประเมินผล

2.3 อบต. กุคหว้า มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านโคกโค้ง หรือไม่ อย่างไร
ถ้ามีส่วนร่วม ได้มีส่วนร่วมเรื่องต่อไปนี้อย่างไรบ้าง เมื่อไร ทำไม เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดสรร
งบประมาณ การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก การติดตามประเมินผล

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมของ อบจ./อบต. ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บ้านโคกโค้ง)

3.1 การมีส่วนร่วมของ อบจ. กาฬสินธุ์ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีปัญหาหรือไม่เพียงใด ถ้ามีปัญหา ปัญหาอะไร เป็นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อใด เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก การติดตามและประเมินผล

3.2 การมีส่วนร่วมของ อบต. กุดหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีปัญหาหรือไม่เพียงใด ถ้ามีปัญหา ปัญหาอะไร เป็นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อใด เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม การอำนวยความสะดวก การติดตามและประเมินผล

4. สภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโค้ง

สภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน โคกโค้ง ได้ดำเนินการอย่างไร (อธิบายขั้นตอนต่าง ๆ) และแหล่งท่องเที่ยว มีที่ไหนบ้าง เกี่ยวกับอะไร

5. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ อบจ. กาฬสินธุ์ และ อบต.กุดหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Home Stay บ้านโคกโค้ง

5.1 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ อบจ. กาฬสินธุ์ อบต. กุดหว้า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้าน โคกโค้ง ควรจะเป็นอย่างไร ทำไม

5.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้าน โคกโค้งควรจะเป็นอย่างไร ทำไม

แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide)

เรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโค้ง ตำบลอุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์

(สำหรับสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว)

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

- 1.1 ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว) สกุล อายุ ปี
- 1.2 ระดับการศึกษา.....
- 1.3 สถานภาพ () โสด () แต่งงาน () หม้าย () หย่า
- 1.4 ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... โทรศัพท์.....
- 1.5 อาชีพ.....
- 1.6 กรณีเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาจากประเทศ.....
ประกอบอาชีพในประเทศไทย.....
- 1.7 มาเที่ยวบ้าน โลกโค้งเป็นครั้งที่.....

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านโคกโค้งแบบ Home Stay ในทัศนะของนักท่องเที่ยว.....

การดำเนินการท่องเที่ยวของบ้าน โลกโค้งเป็นอย่างไร ทั้งการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
การคมนาคม การต้อนรับ การพักอาศัย ความปลอดภัย การชมแหล่งท่องเที่ยว

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Home Stay บ้านโคกโค้ง

- 3.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้าน โลกโค้ง เช่น การดำเนินการและ
แหล่งท่องเที่ยว
- 3.2 สิ่งที่น่าสนใจนักท่องเที่ยวมากที่สุด คืออะไร และต้องการจะให้ปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

ภาคผนวก ง
แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์

ประเพณีบุญบั้งไฟทะเลด้านของเทศบาลตำบลอุคูหว้า

จัดขึ้นในวันเสาร์ อาทิตย์ที่ 3 ของเดือนพฤษภาคม ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2551 เวลา 14.30 น. ที่บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลอุคูหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นายเคชา คันติยวงศ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นประธานเปิดงานประเพณีบุญบั้งไฟทะเลด้าน ประจำปี 2551 โดยมีนายวิรัชศักดิ์ ภูครองหิน นายอำเภอภูผินารายณ์ นายสถานี อุทรักษ์ นายกเทศมนตรีตำบลอุคูหว้า พร้อมประชาชนให้การต้อนรับ

สำหรับประเพณีบั้งไฟทะเลด้าน จัดขึ้นเพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ให้ชุมชนเกิดความรักความสามัคคี และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตำบลอุคูหว้า ภายในงานมีขบวนแห่บั้งไฟทะเลด้าน สวยงาม ขบวนการแสดงฟ้อนรำ วัฒนธรรมของชาวผู้ไทย

ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2551 เป็นวันจุดบั้งไฟทะเลแสน และทะเลด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นวงกลมคล้ายล้อเกวียน ประกอบด้วยกระบอกหรือเป็บบเหล็ก ช้างในอัดแน่นด้วยดินปืน มีหลายขนาด เช่น ทะเลจั่ว ทะเลแสน สำหรับบั้งไฟทะเลด้าน มีความยาว 6 เมตร บรรจุดินปืน 500 กิโลกรัม ใช้คนยกประมาณ 30-50 คน ต้นทุนประมาณ 30,000 บาท ใช้เวลาทำ 1 เดือน สถิติการจุดอยู่ที่ 84 วินาที งานประเพณีบุญบั้งไฟทะเลด้านของเทศบาลตำบลอุคูหว้าในครั้งนี้ ได้รับการอุดหนุนเงินงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30,000 บาท

ไดโนเสาร์ตัวโลกด้านปี

ไดโนเสาร์ (Dinosaur) เป็นสัตว์เลื้อยคลานโบราณชนิดหนึ่ง อาศัยอยู่บนพื้นแผ่นดินและได้สูญพันธุ์จากโลกนี้เมื่อหลายล้านปีมาแล้ว ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากมีอุกกาบาตขนาดใหญ่พุ่งชนโลกหรือบนโลกมีการเคลื่อนไหวที่เรียกว่าทวีปจร (Continental Drift) ออกจากกันทำให้เกิดลาวาไหลออกมาทำให้บรรยากาศและอุณหภูมิของโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สัตว์จำพวกไดโนเสาร์ไม่สามารถที่จะปรับตัวได้ทันจึงต้องสูญพันธุ์ไปในที่สุด ที่วัดสักกะวัน ภูคุ้มข้าว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแหล่งที่พบซากฟอสซิลไดโนเสาร์กินพืชที่สมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย โดยพบกระดูกไดโนเสาร์เกือบทั้งตัว กองรวมกันอยู่กับกระดูกไดโนเสาร์กินพืชชนิดต่าง ๆ อีก 2-3 ชนิด ภูคุ้มข้าวอยู่ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ไปทางทิศเหนือเป็นระยะทางประมาณ 29 กิโลเมตร การเดินทางไปยังภูคุ้มข้าวใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 227 กาฬสินธุ์-สหัสขันธ์ ก่อนถึงตัวอำเภอสหัสขันธ์ 2 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าสู่วัดสักกะวัน ช้างโรงเรียนสหัสขันธ์ศึกษาเข้าไประยะทาง 800 เมตร รัศมีความสูงชันภูคุ้มข้าว 240 เมตร จะพบกับหลุมขุดไดโนเสาร์ มีขนาด 280 ตารางเมตร ถึง 1.50 เมตร

พบกระดูกมากกว่า 630 ชิ้น เป็นกระดูกส่วนขาสะโพก ซี่โครง คอและหางของไดโนเสาร์กินพืชไม่น้อยกว่า 7 ตัว นอกจากนั้นยังพบฟันของไดโนเสาร์กินเนื้ออีก 2 ชนิด ที่วัดสักกะวัน เมื่อปี 2521 พระยาณัติวิศาลเดระเจ้าอาวาสได้ค้นพบโดยบังเอิญ จากที่มองเห็นกระดูกโผล่พ้นจากพื้นดินที่น้ำกัดเซาะ ในเดือนพฤศจิกายน 2537 คร.วราวุธ สุธีธร นายไพรัตน์ จรรยาหาญและคณะสำรวจจากประเทศฝรั่งเศสได้ออกสำรวจขุดค้นหาฟอสซิลอย่างเป็นระบบ พบกระดูก 2-3 ชิ้น โผล่จากหินทรายสีแดง ซึ่งเป็นหินก้อนข้างร่วมขุยทำให้ขุดค้นได้เร็ว เพียงสัปดาห์แรกขุดค้นได้กระดูกขนาดใหญ่จำนวน 50 ชิ้น หลุมขุดได้ขยายกว้างออกไปเรื่อย ๆ สัปดาห์ที่สองก็พบกระดูกเท้า สะบ้า กอ ซี่โครง เรียงระเกะระกะวางซ้อนกันอยู่บนกอบกระดูกสองกอง ทำให้บอกได้ว่ากระดูกเหล่านี้มาจากไดโนเสาร์อย่างน้อย 2 ตัว เมื่อขุดขยายกว้างออกไปก็พบกระดูกมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงถือได้ว่าหลุมขุดแห่งนี้เป็นที่พบฟอสซิลไดโนเสาร์ที่มากที่สุดและสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย ต่อมา เดือนตุลาคม 2538 คณะสำรวจได้ขุดค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์พันธุ์ซอโรพอด ตัวหนึ่งที่ครบสมบูรณ์ทั้งตัวโดยที่กระดูกยังคงเรียงรายต่อกันอยู่โดยไดโนเสาร์นั้นนอนคว่ำ กระดูกสันหลังตั้งขึ้นมีซี่โครงออกสองข้างลำตัว กระดูกสะโพกทุกชิ้นยังอยู่ในตำแหน่งเดิมไปจนถึงกระดูกหางซึ่งเรียงม้วนเป็นวงกลม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทอดพระเนตรแหล่งขุดค้นไดโนเสาร์เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2538 ซึ่งปัจจุบันนี้กรมทรัพยากรธรณีได้ก่อสร้างอาคารคลุมหลุมขุดค้นเป็นอาคาร โครงเหล็กมันทันคงมีพื้นที่ 240 ตารางเมตร

ปัจจุบัน ซากฟอสซิลไดโนเสาร์ทั้งหมดได้นำมาเก็บรวบรวมไว้ที่พิพิธภัณฑสถานธรณีวิทยา เชียงเขาภูคุ้มข้าวใกล้กับหลุมขุดค้น ในพิพิธภัณฑสถานได้จัดแสดงออกเป็น 8 โซนด้วยกัน เริ่มตั้งแต่โซนจักรวาลและอวกาศ กล่าวถึงวิวัฒนาการของไดโนเสาร์ เริ่มตั้งแต่การกำเนิด การดำรงชีวิตและการขยายพันธุ์ของไดโนเสาร์ในแต่ละยุค โดยจัดแสดงในรูปแบบวีดิทัศน์ประกอบแสงสีเสียง ที่น่าตื่นตาตื่นใจ นอกจากนั้นยังมีห้องแสดงโครงกระดูกขนาดเท่าของจริงตัวจริงของไดโนเสาร์พันธุ์ต่าง ๆ และมีห้องแล็บวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ รวบรวมศึกษาซากฟอสซิลไดโนเสาร์ที่ขุดค้นได้จากหลุมขุดต่าง ๆ ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนหลายพันชิ้น ได้เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00-17.00 น. โดยไม่คิดค่าบริการ แต่หลังจากวันที่ 9 ธันวาคม 2551 ซึ่งจะได้เปิดเป็นทางการแล้ว จึงจะคิดค่าบริการเข้าชม วารสารองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ (กรกฎาคม-กันยายน, 2551)

ภาคผนวก อ
รายนามผู้ให้ข้อมูล

รายนามผู้ให้ข้อมูล

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล (นามสมมติ)	อายุ (ปี)	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ สมรส	สถานภาพผู้ตอบ
1	นายศักดิ์ ศักดิ์ชาย	57	ป.โท	แต่งงาน	ผู้บริหาร อบจ.กาฬสินธุ์
2	น.ส.ธนพร ธนะพล	43	ป.ตรี	โสด	ผู้บริหาร อบต.กุคหว้า
3	นางปียา ปิยะ	46	ป.ตรี	แต่งงาน	ผู้บริหาร อบต.กุคหว้า
4	นางสมสวย สวยสม	35	ม.6	แต่งงาน	จ.น.ท. อบต.กุคหว้า
5	นายโสภณ พันธุ์ศักดิ์	56	ป.โท	แต่งงาน	จ.น.ท.ศูนย์การทองเทีศว กีฬาและนันทนาการกาฬสินธุ์
6	นายชัย ชูชัย	42	ป.ตรี	แต่งงาน	จ.น.ท.ศูนย์การทองเทีศว กีฬาและนันทนาการกาฬสินธุ์
7	นายสุรศักดิ์ ศักดา	44	ป.ตรี	แต่งงาน	จ.น.ท.พัฒนาชุมชน
8	นายจุล จุฬาฯ	47	ป.4	แต่งงาน	ผู้ใหญ่บ้าน
9	นางใจ ชูใจ	45	ม.3	แต่งงาน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
10	นางป้าพร พรรศรี	42	ม.6	แต่งงาน	กรรมการหมู่บ้าน
11	นางป้าพร ออนซอน	43	ปวส.	แต่งงาน	กรรมการหมู่บ้าน
12	นายเสมอ เสมอศักดิ์	45	ป.6	แต่งงาน	กรรมการหมู่บ้าน
13	นางนิง นิตยา	48	ม.6	แยกกันอยู่	กรรมการหมู่บ้าน

รายนามผู้ให้ข้อมูล

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล (นามสมมติ)	อายุ (ปี)	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ สมรส	สถานภาพผู้ตอบ
14	นางสมสุข สุขใจ	47	ม.6	แต่งงาน	กรรมการหมู่บ้าน
15	นายพรศักดิ์ ศักดา	46	ป.ตรี	แต่งงาน	กรรมการหมู่บ้าน
16	นายชวาท ไทยใหญ่	67	ป.4	หม้าย	ปราชญ์ชาวบ้าน
17	นายเลิศ ศิเลิศ	52	ม.6	แต่งงาน	ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง
18	นายวัฒน์ วัฒนา	47	ปวศ.	โสด	ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง
19	นางจุฬา จุฑาทพร	35	ม.6	แต่งงาน	ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง ร้านค้าไทย บายศรี
20	น.ส.คารา คาราศรี	25	ปวศ.	โสด	ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง
21	นางหอม ศรีใส	39	ป.7	แต่งงาน	ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง
22	นายกร กลไก	32	ม.6	โสด	ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง
23	นางพูนพร พรดี	34	ป.6	แต่งงาน	ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง
24	นางนิต นิตยา	60	ป.4	แต่งงาน	กรรมการดำเนินการฯ
25	นางลา นิรันดร	72	ป.4	แต่งงาน	ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง (เจ้าของกิจการ)
26	นางวิพร พรสวรรค์	39	ป.6	แต่งงาน	กรรมการดำเนินการฯ

รายนามผู้ให้ข้อมูล

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล (นามสมมติ)	อายุ (ปี)	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ สมรส	สถานภาพผู้คอบ
27	นายตุล คราซ้ง	50	ป.โท	แต่งงาน	นักท่องเที่ยวน
28	นายศรีภพ ภพไทร	40	ป.โท	แต่งงาน	นักท่องเที่ยวน
29	นายชาย ชอบช่วย	49	ป.ตรี	แต่งงาน	นักท่องเที่ยวน
30	นายศักดิ์สิทธิ์ เจริญศรี	45	ป.ตรี	แต่งงาน	นักท่องเที่ยวน
31	น.ส.สมหญิง ย้งดี	40	ป.ตรี	โสด	นักท่องเที่ยวน
32	นายชาติชาย เทืองฟู	45	ป.ตรี	แต่งงาน	นักท่องเที่ยวน

ประวัติของสุวิชัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายรัชเพชร ณ กาฬสินธุ์
วัน เดือน ปีเกิด	31 สิงหาคม 2514
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 82/1 ถนนสนามบิน ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้จัดการราชประชานุเคราะห์มนตรี ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่ทำงาน	ราชประชานุเคราะห์มนตรี ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000 โทร. 043-815027
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต (น.บ) มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ. 2555	ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น